EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.6.2023.
COM(2023) 291 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EKONOMIKAS UN FINANŠU KOMITEJAI UN NODARBINĀTĪBAS KOMITEJAI

Ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 14. pantu

SURE pēc tā darbības izbeigšanās: pēdējais pusgada ziņojums

KOPSAVILKUMS

Šis ir piektais un pēdējais pusgada ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Šajā ziņojumā ir apstiprināti iepriekšējos ziņojumos izklāstītie konstatējumi, atspoguļoti pasākumi un instrumenta izmantošana, kā arī analizēta tā sociālekonomiskā ietekme. *SURE* bija krīzes instruments 100 miljardu EUR apmērā, ko Eiropas Savienība (ES) izveidojusi, lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darbvietas un strādājošo ienākumus saistībā ar Covid-19 pandēmiju. *SURE* darbība beidzās 2022. gada 31. decembrī, bet tā īstenošanas uzraudzība turpinājās arī pēc šā datuma, kā izklāstīts šajā ziņojumā. Uzraudzība beidzas ar šā ziņojuma publicēšanu.

Šajā ziņojumā aplūkoti daži papildu apsvērumi, kurus Eiropas Revīzijas palāta pauda savā īpašajā ziņojumā par *SURE*, kas publicēts 2022. gada decembrī. Svarīgi ir tas, ka šajā ziņojumā ir iekļauta valstu kontroles un revīzijas sistēmu turpmāka analīze, papildu pierādījumi, kas apstiprina *SURE* atbalstīto cilvēku un uzņēmumu skaita ticamību, un turpmāka analīze par *SURE* aptvertajiem ar veselību saistītajiem pasākumiem.

Jauns instruments, kas ātri ieviests, lai reaģētu uz pandēmijas sociālekonomisko ietekmi

Instrumenta īstenošana noritēja ātri un netraucēti. Kā daļu no ES sākotnējās reakcijas uz pandēmiju Komisija 2020. gada 2. aprīlī ierosināja *SURE* regulu, un Padome regulu pieņēma 2020. gada 19. maijā. *SURE* bija spēcīga dalībvalstu solidaritātes izpausme ES satvarā: visas dalībvalstis vienojās sniegt ES divpusējas garantijas, lai Savienība varētu aizņemties no tirgiem ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem *SURE* aizdevumu finansēšanai. Finansējums 100 miljardu EUR apmērā kļuva pieejams 2020. gada 22. septembrī pēc tam, kad visas dalībvalstis bija parakstījušas garantijas līgumus. Komisija paātrināja instrumenta īstenošanu, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm un piešķirot finansiālu palīdzību Beļģijai, Bulgārijai, Čehijai, Grieķijai, Horvātijai, Igaunijai, Itālijai, Īrijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Polijai, Portugālei, Rumānijai, Slovākijai, Slovēnijai, Spānijai un Ungārijai. Vairāk nekā 90 % no piešķirtās finansiālās palīdzības tika izmaksāti vien septiņu mēnešu laikā no 2020. gada oktobra līdz 2021. gada maijam. Turpmāka līdzekļu izmaksa tika veikta 2022. gadā, lai pielāgotos dalībvalstīm, kuras izvēlējās līdzekļus saņemt vēlāk vai lūdza papildu finansiālo palīdzību.

2022. gada rudenī astoņām dalībvalstīm tika piešķirta papildu finansiālā palīdzība. Šis papildu atbalsts bija paredzēts papildu izdevumiem, kas radušies 2021. gadā (un dažos gadījumos līdz 2022. gada sākumam) saistībā ar ārkārtas atbalsta pasākumiem, kurus jau atbalsta *SURE*. *SURE* atbalstu varētu pieprasīt par attiecināmiem ar Covid-19 saistītiem izdevumiem, pamatojoties vai nu uz plānotajiem izdevumiem, vai arī uz faktiskajiem izdevumiem, uz kuriem pēc definīcijas neattiecas nekāds apguves risks. Lai novērstu līdzekļu apguves atšķirības, tika pieņemts arī Padomes Īstenošanas lēmums, kas paredz grozījumus.

Lai finansētu *SURE* finansiālo palīdzību dalībvalstīm, ES pirmo reizi emitēja sociālās ietekmes obligācijas. Papildus *SURE* regulā prasītajam šajā ziņojumā ir sniegti arī attiecīgie dati, kas jāziņo saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvaru, un atkārtoti apstiprināts, ka *SURE* izdevumi ir saskaņoti ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Komisija 2022. gada decembrī veiksmīgi emitēja *SURE* sociālās ietekmes obligācijas 6,5 miljardu EUR apmērā, kas gandrīz pilnībā izsmēla visu *SURE* finansējumu. Tas bija

noslēdzošais darījums veiksmīgai emisijas kampaņai, kas piesaistīja lielu ieguldītāju interesi un labvēlīgus cenu noteikšanas nosacījumus. Kopumā 19 dalībvalstīm tika izmaksāta *SURE* finansiālā palīdzība 98,4 miljardu EUR apmērā, kas ir gandrīz maksimālā iespējamā summa 100 miljardi EUR. Atlikušie 1,6 miljardi EUR nevar tikt pieprasīti turpmākai izmantošanai, jo instrumenta darbība ir beigusies.

SURE turpmāka izmantošana saņēmējās dalībvalstīs

Šis ziņojums apstiprina iepriekšējo aplēsi, ka 2020. gadā, kad izcēlās pandēmija, *SURE* atbalstīja aptuveni 31,5 miljonus cilvēku un 2,5 miljonus uzņēmumu. Tā ir gandrīz trešdaļa no kopējā strādājošo un vairāk nekā ceturtdaļa no kopējā uzņēmumu skaita saņēmējās dalībvalstīs. Ir apstiprināta šo aptvēruma rādītāju lielā ticamība, kas galvenokārt balstās uz dalībvalstu administratīvajiem datiem, ievērojot Komisijas norādījumus. Galvenie *SURE* finansiālās palīdzības saņēmēji bija mazie un vidējie uzņēmumi. Visvairāk atbalstītās nozares bija pakalpojumi, kas ietver intensīvu saskarsmi (izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība), kā arī ražošana.

***SURE* atbalstīja aptuveni 9 miljonus cilvēku un vairāk nekā 900 000 uzņēmumu 2021. gadā, īpaši gada pirmajā pusē, kad pandēmija joprojām nodarīja milzu postu.** Ekonomikas atbalsta pasākumi 2021. gada pirmajā pusē joprojām bija nepieciešami, bet pēc tam tika pakāpeniski atcelti, jo samazinājās pandēmijas ietekme gan uz ekonomiku, gan veselību. Šī pakāpeniskā ietekmes samazināšanās notika pēc vakcinācijas uzsākšanas, un ES ekonomika vēl vairāk pielāgojās pandēmijai.

Aplēses liecina, ka 2022. gadā *SURE* atbalstīja gandrīz 350 000 cilvēku un vairāk nekā 40 000 uzņēmumu atbilstoši ar *SURE* saistīto izdevumu samazinājumam. Lielākā daļa *SURE* saņēmēju dalībvalstu līdz 2022. gada vidum bija pakāpeniski atcēlušas savus darbvietu saglabāšanas ārkārtas pasākumus. Tikai četras dalībvalstis izmantoja *SURE*, lai finansētu pasākumus 2022. gadā, tērējot tikai 5 miljardus EUR, jo pandēmijas ietekme turpināja mazināties.

Visi kopējie plānotie publiskie izdevumi saskaņā ar *SURE* tagad ir īstenoti. Kopējie publiskie izdevumi par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem saņēmējās dalībvalstīs sasniedza 122 miljardus EUR. Tas ievērojami pārsniedz kopējo piešķirto finansiālo palīdzību (98 miljardus EUR), jo vairākas dalībvalstis *SURE* finansējumu atbalsttiesīgiem pasākumiem ir papildinājušas ar valsts finansējumu, tādējādi apliecinot *SURE* atbalstīto pasākumu būtiskumu.

Gandrīz puse no kopējiem publiskajiem izdevumiem par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem bija piešķirta saīsināta darbalaika shēmām. Gandrīz vienu trešdaļu piešķīra līdzīgiem pasākumiem pašnodarbinātām personām. Pārējie publiskie izdevumi tika piešķirti algas subsīdijas pasākumiem, kas līdzinās saīsināta darbalaika shēmām, lai gan nebalstījās uz nostrādātajām stundām, un ar veselību saistītiem pasākumiem. Covid-19 krīzes laikā pieauga arī sieviešu un jauniešu iesaiste saīsināta darbalaika darbā.

Tika apstiprināta ar veselības aprūpi saistīto izdevumu blakus kārtas būtība, aptverot tikai divas piektdaļas no *SURE* saņēmējām dalībvalstīm un veidojot tikai 5 % no kopējiem izdevumiem. 8 no 19 dalībvalstīm izmantoja *SURE*, lai finansētu ar veselību saistītus

pasākumus. No tiem 22 % attiecās uz pasākumiem, kas veikti darba vietā, lai nodrošinātu drošu atgriešanos darbā.

Turklāt *SURE* tika izmantots, lai efektīvi finansētu dažāda veida ar veselību saistītus pasākumus. Šie pasākumi gandrīz vienmērīgi tika sadalīti starp i) preventīviem pasākumiem pret Covid-19, ii) papildu darbaspēka izmaksām veselības aprūpes darbinieku pieņemšanai darbā un atbalstam un iii) veselības aprūpes aprīkojuma un medikamentu, tai skaitā vakcīnu, iegādi. Šie pasākumi vai nu veicināja ātrāku atgriešanos darbā, vai arī sniedza gaidītu ārkārtas atbalstu veselības aprūpes nozarei astoņās dalībvalstīs, kuras izmantoja *SURE*, lai atbalstītu ar veselības aprūpi saistītus izdevumus.

Svarīgi ir tas, ka visa *SURE* finansiālā palīdzība tagad ir apgūta visās dalībvalstīs. Apgūšanas problēma divās dalībvalstīs (Rumānijā un Polijā), kura tika rūpīgi uzraudzīta un par kuru sīki ziņots ceturtajā pusgada ziņojumā, tagad ir pilnībā atrisināta. Rumānijā līdzekļu apguves atšķirība ir pilnībā novērsta, pateicoties kopējās piešķirtās summas samazinājumam un papildu atbalsttiesīgo pasākumu ieviešanai 2022. gada jūlijā. To apstiprināja galīgie budžeta izpildes dati. Polijā mērenā līdzekļu apguves atšķirība salīdzinājumā ar piešķirto summu tika novērsta, 2022. gada novembrī pieņemtajā Padomes Īstenošanas lēmumā par grozījumiem iekļaujot divus jaunus *SURE* atbalsttiesīgus pasākumus.

Atjaunināts SURE ietekmes novērtējums

Politikas atbildes reakcija uz Covid-19 krīzi 2020. gadā faktiski novērsa to, ka aptuveni 1,5 miljoni cilvēku kļūst par bezdarbniekiem, iespējams, lielā mērā pateicoties *SURE* finansētajām shēmām. Bezdarba rādītāja pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija ļoti mērens, neraugoties uz lielo ekonomikas ražīguma kritumu, un ievērojami zemāks, nekā gaidīts saskaņā ar vēsturiskajiem standartiem. Tas tika panākts, paturot darbiniekus uzņēmumos un uzturot pašnodarbināto personu darbību. Papildu ilustratīvas simulācijas, ko Komisija veikusi, izmantojot globālo daudzvalstu modeli, liecina, ka saīsināta darbalaika shēmas un līdzīgi pasākumi, ko tieši finansēja *SURE*, 2020. gadā eurozonā vien būtu varējuši saglabāt līdz pat 1 miljonam darbvietu (kas atbilst 14 no 19 *SURE* atbalsta saņēmējiem). Tas liecina, ka *SURE* finansētās saīsināta darbalaika shēmas, visticamāk, veidoja lielāko daļu no aplēstajiem 1,5 miljoniem darbvietu, ko līdz ar vispārējo politikas atbildes reakciju uz Covid-19 saglabāja 19 *SURE* atbalsta saņēmējiem.

***SURE* arī varētu būt palīdzējis novērst darba tirgus nevienlīdzības pieaugumu ES.** Šis rezultāts ir krass pretstats situācijai, kāda iestājās pēc globālās finanšu krīzes. Laikposmā no 2020. līdz 2022. gadam bezdarba līmeņa izkliede starp *SURE* atbalsta saņēmējiem un citām dalībvalstīm, kā arī starp *SURE* atbalsta saņēmējiem tika samazināta.

***SURE* īpaši pievienoja vērtību, veicinot uzticēšanos ekonomikai un efektīvi mudinot dalībvalstis izveidot plašas un vērienīgas saīsināta darbalaika shēmas valsts līmenī.** Iepriekšējos ziņojumos sniegtie uz apsekojumiem balstītie pierādījumi apstiprina *SURE* īpašo ietekmi. Pirmkārt, *SURE* — viens no pirmajiem ES finanšu instrumentiem, kas ieviesti, reaģējot uz Covid-19, — palīdzēja uzlabot vispārējo ekonomisko uzticēšanos, parādot ES spēju ātri un efektīvi reaģēt uz vēl nepieredzētu krīzi. Otrkārt, izmantojot *SURE*, ES atbalstīja un mudināja plaši izmantot saīsināta darbalaika shēmas (jaunu shēmu izveidi vai esošo shēmu paplašināšanu). Treškārt, *SURE* nostiprināja dalībvalstu pārliecību uzņemties lielākus aizņēmumus un izdevumus

darbvietu saglabāšanas pasākumiem, nekā tās citkārt būtu uzņēmušās. Eiropas politikas pētījumu centra pētījumi apstiprina, ka saīsināta darbalaika shēmu ieviešana pandēmijas laikā ievērojami palielinājās, jo lielā mērā palielinājās valdības finansējums šiem pasākumiem.

Arī nodarbinātības aizsardzība pirmajos divos pandēmijas gados ir veicinājusi ātrāku atveseļošanos 2021. gadā nekā iepriekšējās krīzēs. Apsekojumu dati liecina, ka 2021. gadā *SURE* atbalsts bija vērsts uz nozarēm, kuras pandēmija joprojām smagi skāra. Turklāt *SURE* izdevumi bija koncentrēti pirmajā pusgadā, kad ierobežojošie pasākumi bija stingrāki. Tas liecina, ka *SURE* atbalsts bija vērsts uz steidzamākajām vajadzībām, atbalstot vissmagāk cietušās nozares.

Precīzāk, tiek lēsts, ka, saņemot finansiālu palīdzību no *SURE*, dalībvalstis procentu maksājumos ir ietaupījušas kopumā 9 miljardus EUR. Šis skaitlis ir izskaidrojams ar ļoti labvēlīgiem ES finansēšanas nosacījumiem un dalībvalstīm piešķirto aizdevumu ilgo vidējo termiņu. Aplēstie procentu ietaupījumi pieauga līdz ar 9. un galīgo *SURE* darījumu 2022. gada decembrī.

Dalībvalstu ieviestās kontroles un revīzijas sistēmas

Saskaņā ar saviem juridiskajiem pienākumiem visas dalībvalstis ziņoja, ka tās ir pārbaudījušas ar *SURE* atbalstīto pasākumu īstenošanu vai nu ar *ex ante*, vai *ex post* pārbaudēm, to starpā revīziju (vai abējādi). Gandrīz visas dalībvalstis ziņoja, ka ir *ex ante* pārbaudījušas visus *SURE* atbalstītos pasākumus (pirms līdzekļu piešķiršanas galasaņēmējiem). Vairāk nekā puse dalībvalstu ziņoja, ka tās ir *ex post* pārbaudījušas visus vai lielāko daļu pasākumu (pēc līdzekļu piešķiršanas). Vēl piecas dalībvalstis ziņoja, ka ir *ex post* pārbaudījušas vai nu lielāko pasākumu, vai pasākumu ar vislielāko krāpšanas un pārkāpumu risku. Lai nodrošinātu publisko līdzekļu pareizu izmantošanu, *ex post* tika pārbaudīti pasākumi, kas netika pārbaudīti *ex ante*.

Neviena dalībvalsts neuzskata, ka *SURE* atbalstītie pasākumi būtu pakļauti augstam pārkāpumu vai krāpšanas riskam. Tas lielākoties ir izskaidrojams ar juridiski un skaidri definētiem atbilstības nosacījumiem, kas tika noteikti un pārbaudīti *ex ante*.

Apstiprinātu pārkāpumu vai krāpšanas gadījumā visas dalībvalstis atguvušas vai atgūst nepareizi izlietotos līdzekļus. Konkrētāk, pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaits attiecībā uz lielāko *SURE* atbalstīto pasākumu katrā dalībvalstī vairumā gadījumu ir bijis mazāks par 2 % no kopējiem izdevumiem. Lielākā daļa dalībvalstu ir atguvušas vairāk nekā 75 % no kopējās summas, kas jāmaksā līdz šim. Turklāt krāpšanas gadījumos visas dalībvalstis veica pasākumus papildus nepareizi izlietoto līdzekļu atgūšanai, piemēram, informējot attiecīgās izmeklēšanas iestādes. Dažas dalībvalstis ziņoja, ka ir veikušas preventīvus pasākumus, reaģējot uz krāpšanu vai pārkāpumiem.

Instrumenta SURE darbības izbeigšanās 2022. gada beigās

Instrumenta *SURE* darbības izbeigšanās klauzula stājās spēkā 2023. gada 1. janvārī. *SURE* regulā bija ietverta darbības izbeigšanās klauzula, kurā norādīts, ka instrumenta darbība beigsies 2022. gada 31. decembrī, ja vien Padome pēc Komisijas priekšlikuma nenolems to pagarināt. Ceturtajam pusgada ziņojumam 2022. gada septembrī nebija pievienots priekšlikums pagarināt instrumenta darbības termiņu. Covid-19 ārkārtas pasākumi līdz 2022. gada vasaras beigām

gandrīz pilnībā tika atcelti, un Covid-19 epidemioloģiskā un ekonomiskā ietekme 2022. gadā turpināja samazināties. Pasaules Veselības organizācija 2023. gada 5. maijā pārklasificēja Covid-19 par vispāratzītu un aktuālu veselības problēmu, nevis par starptautiska mēroga ārkārtas situāciju sabiedrības veselības jomā. Tas apstiprina Komisijas novērtējumu, ka ārkārtas apstākļi, kas pamatoja *SURE*, vairs nepastāv. 2023. gada pirmajos mēnešos turpinājās rūpīga uzraudzība, lai nodrošinātu visas *SURE* finansiālās palīdzības apguvi, kas tagad ir apstiprināta. *SURE* finansiālās palīdzības izmantošanas uzraudzība beidzas ar šo ziņojumu.

IEVADS

Šis ir piektais un pēdējais pusgada ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). *SURE* Eiropas Savienība (ES) ieviesa 2020. gada maijā nolūkā palīdzēt dalībvalstīm aizsargāt strādājošo darbvietas un ienākumus Covid-19 pandēmijas laikā[1]. Tas sniedza pieprasītājām dalībvalstīm Savienības finansiālo palīdzību (līdz 100 miljardiem EUR), piešķirot aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem. Aizdevumu mērķis bija palīdzēt finansēt dalībvalstu saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgus pasākumus, kuru mērķis bija aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, un — blakus kārtā — ar veselību saistītus pasākumus, īpaši darba vietā.

Instrumenta *SURE* darbība beidzās 2022. gada 31. decembrī. Darbības izbeigšanās klauzulā attiecībā uz finansiālā atbalsta pieejamību saskaņā ar instrumentu *SURE* bija precizēts, ka tā darbība beigsies 2022. gada 31. decembrī, ja vien Padome pēc Komisijas priekšlikuma nenolems to pagarināt, pamatojoties uz to, ka ārkārtas apstākļi, kuru dēļ bija nepieciešams *SURE* (t. i., Covid-19 pandēmijas izraisītie smagie ekonomikas traucējumi), turpina pastāvēt. Komisija konstatēja, ka šādi apstākļi vairs nepastāv, tāpēc stājās spēkā darbības izbeigšanās klauzula. Tāpēc kopš 2023. gada 1. janvāra nevar pieņemt nevienu Padomes īstenošanas lēmumu (PĪL), ar ko piešķir *SURE* finansiālo palīdzību dalībvalstīm. Tomēr 2023. gada pirmajos mēnešos turpinājās uzraudzība, lai nodrošinātu visas piešķirtās *SURE* finansiālās palīdzības apguvi, kas tagad ir apstiprināta. *SURE* finansiālās palīdzības izmantošanas uzraudzība beidzas ar šo ziņojumu.

Šis pusgada ziņojums ir juridisks pienākums. To Eiropas Komisija (turpmāk "Komisija") pieņēmusi saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 (*SURE* regulas) 14. pantu[2] nolūkā izpildīt savu pienākumu sniegt ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK) un Nodarbinātības komitejai (*EMCO*)[3]. Tā kā visa piešķirtā finansiālā palīdzība tagad ir izmaksāta un izlietota un papildu finansiālo palīdzību nevar piešķirt, šis ir galīgais pusgada uzraudzības ziņojums par *SURE*. Komisijas Budžeta ģenerāldirektorāts turpinās aizdevumu atmaksas finanšu uzraudzību līdz brīdim, kad būs atmaksāti visi neatmaksātie aizdevumi. Termiņš informācijas saņemšanai, lai to iekļautu šajā ziņojumā, bija 2023. gada 3. marts dalībvalstu ziņojumiem, 2023. gada 17. marts kontroles un revīzijas informācijai un 2023. gada 15. maijs ekonomiskajiem un epidemioloģiskajiem datiem[4].

---

[1] *SURE* atbilst Komisijas 2019.–2024. gada politikas pamatnostādnēm, kurās ierosināta Eiropas bezdarba pabalstu pārapdrošināšanas shēma ar mērķi aizsargāt Eiropas iedzīvotājus un samazināt spiedienu uz publiskajām finansēm ārēju satricinājumu laikā. Pēc Covid-19 vīrusa uzliesmojuma Eiropā šis instruments tika izveidots, pamatojoties uz Komisijas 2020. gada 2. aprīļa priekšlikumu.

[2] Padomes Regula (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma, OV L 159, 20.5.2020., 1. lpp. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0672&from=en).

[3] Saskaņā ar regulas 14. pantu Komisija ziņo par finansiālās palīdzības izmantošanu, cita starpā par summām, kas vēl nav samaksātas, un par piemērojamo atmaksāšanas grafiku saskaņā ar *SURE*, kā arī par to ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kas bija par pamatu *SURE* regulas piemērošanai (Covid-19 pandēmija).

[4] Visas ziņojumu tabulas un anketas par kontroli un revīziju sākotnēji tika iesniegtas attiecīgi līdz 2023. gada 3. martam un 17. martam (izņemot Maltu, kas iesniedza ziņojumu tabulu 2023. gada 27. martā un anketu 2023. gada 17. aprīlī). Turklāt pēc minētā datuma tika iesniegti daži datu precizējumi.

Ziņojumā ir izklāstīti jauni vai atjaunināti dati, kas 2023. gada februārī apstiprināja pozitīvos *SURE* novērtējumus, kuri sniegti iepriekšējos pusgada ziņojumos. Tālāk ir rezumēti galvenie konstatējumi.

- Aplēsts, ka 2020. gadā *SURE* atbalstu guvuši aptuveni 31,5 miljoni cilvēku un 2,5 miljoni uzņēmumu 19 dalībvalstīs.
- 2021. gadā *SURE* atbalstu guva 9 miljoni cilvēku un vairāk nekā 900 000 uzņēmumu 15 dalībvalstīs, un 2022. gadā atbalstu pakāpeniski atcēla, un to saņēma 350 000 cilvēku un 40 000 uzņēmumu četrās dalībvalstīs.
- Pieņemtie politikas atbalsta pasākumi pandēmijas kulminācijā 2020. gadā faktiski novērsa to, ka 1,5 miljoni cilvēku kļūst par bezdarbniekiem. Papildu ilustratīvas simulācijas liecina, ka tas bija iespējams, visticamāk, lielā mērā pateicoties *SURE* finansētām saīsināta darbalaika shēmām.
- Šī politikas darbība arī samazināja bezdarba līmeņa izkliedi, it īpaši starp *SURE* atbalsta saņēmējiem, tādējādi veicinot darba tirgus nevienlīdzības mazināšanos.
- Finansiāla palīdzība saskaņā ar *SURE* tika piešķirta 19 dalībvalstīm, un 11 no tām tika piešķirts papildu atbalsts[5].
- Tika piešķirti un izmaksāti vairāk nekā 98 miljardi EUR, kas ir gandrīz maksimālā iespējamā summa 100 miljardu EUR, cita starpā 2022. gada decembrī 9 dalībvalstīm izmaksāti 6,5 miljardi EUR.
- Darbības izbeigšanās klauzula, ko piemēro no 2023. gada 1. janvāra, kas nozīmē, ka dalībvalstīm vairs nevar piešķirt finansiālu palīdzību. Epidemioloģiskie dati apstiprina Komisijas novērtējumu, ka ārkārtas apstākļi, kas pamato *SURE* izmantošanu, vairs nepastāv.
- Visa *SURE* finansiālā palīdzība tagad ir apgūta visās 19 saņēmējās dalībvalstīs.
- Aplēsts, ka papildus pozitīvajai ietekmei uz sociālajiem un bezdarba rezultātiem dalībvalstis ir ietaupījušas 9 miljardus EUR procentu maksājumos.
- Gandrīz pusi no finansiālās palīdzības, kas saņemta saskaņā ar *SURE*, dalībvalstis izmantoja saīsināta darbalaika shēmu atbalstam, bet vienu trešdaļu piešķīra līdzīgiem pašnodarbinātām personām paredzētiem pasākumiem.
- 5 % tika piešķirti ar veselību saistītiem pasākumiem, kas ir blakus kārtas pasākumi saskaņā ar *SURE* regulu. Tie ietver preventīvus pasākumus pret Covid-19, veselības aprūpes aprīkojumu un papildu darbaspēka izmaksas veselības aprūpes darbinieku pieņemšanai darbā un atbalstam, un aptuveni viena piektdaļa no summas attiecas uz pasākumiem, kas veikti darba vietā.
- Visas dalībvalstis ziņoja, ka ir pārbaudījušas *SURE* atbalstītus pasākumus vai nu *ex ante*, vai *ex post* (vai abējādi). Neviena dalībvalsts neuzskata, ka *SURE* atbalstītie pasākumi būtu pakļauti augstam pārkāpumu vai krāpšanas riskam.
- Visas dalībvalstis veica novēršanas pasākumus, reaģējot uz pārkāpumiem vai krāpšanu. Lielākā daļa dalībvalstu ir atguvušas vairāk nekā 75 % no kopējās summas, kas jāatgūst līdz šim.

[5] Šīs 19 dalībvalstis ir Beļģija, Bulgārija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija un Ungārija.

Šajā ziņojumā ir atjaunināta pirmajos četros pusgada ziņojumos par *SURE* iekļautā informācija un sniegta papildu analīze. Tas aptver institucionālās norises kopš ceturtā ziņojuma iesniegšanas termiņa 2022. gada augustā, cita starpā papildu finansiālo palīdzību, kas piešķirta astoņām dalībvalstīm, Padomes Īstenošanas lēmuma grozīšanu attiecībā uz Poliju, lai novērstu līdzekļu apguves atšķirību, un līdzekļu izmaksu saistībā ar papildinājumiem un Poliju. Padziļināti izskata kontroles un revīzijas sistēmas, nodrošinot, ka tiek ievērotas aizdevuma līgumā noteiktās saistības, pamatojoties uz *ad hoc* aptauju, par kuru ziņots trešajā pusgada ziņojumā. Tajā atjaunināta iepriekšējos ziņojumos sniegtā analīze, it īpaši par dalībvalstu publiskajiem izdevumiem, uz kuriem attiecas *SURE* (pamatojoties uz dalībvalstu 2023. gada februārī sniegtajiem pusgada ziņojumiem), un *SURE* ietekmes novērtēšanu (pamatojoties uz jaunākajiem makroekonomiskajiem datiem). Šajā ziņojumā ir iekļauti arī vairāki jauni elementi: papildu analīze par *SURE* saglabāto darbvietu skaitu, pamatojoties uz Komisijas makroekonomisko modeli, detalizētāka analīze par *SURE* finansētajiem ar veselību saistītajiem pasākumiem un to nozīmi, informācija par to, cik ticami ir dati par *SURE* atbalstīto cilvēku un uzņēmumu skaitu, iepriekš minētā valstu kontroles un revīzijas sistēmu detalizēta pārbaude un diskusija par *SURE* īstenošanā gūto pieredzi.

Šajā ziņojumā ir atspoguļoti arī Eiropas Revīzijas palātas ierosinājumi. Pēc ceturtā pusgada ziņojuma publicēšanas Eiropas Revīzijas palāta 2022. gada 14. decembrī publicēja Īpašo ziņojumu Nr. 28/2022 par *SURE*, kurā bija ietverti vairāki apsvērumi par instrumentu[6]. ERP ziņojums kopumā ir ļoti pozitīvs attiecībā uz šo instrumentu, atzīstot Komisijas ātro un efektīvo reakciju uz uzdevumu palīdzēt dalībvalstīm saglabāt nodarbinātību, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju. Ziņojumā ir tikai viens ieteikums — izvērtēt *SURE*. Komisija pieņēma šo ieteikumu un līdz 2024. gada trešajam ceturksnim veiks *SURE* izvērtējuma pētījumu, kas papildinās analīzi, kura sniegta pusgada ziņojumos.

Ziņojumam ir septiņas iedaļas. I iedaļa attiecas uz *SURE* institucionālo izmantošanu — dalībvalstīm piešķirtā un izmaksātā finansiālā palīdzība kopā ar tās atmaksāšanas grafiku. II iedaļā ir izklāstīta *SURE* politikas izmantošana, apkopojot dalībvalstu kopējos publiskos izdevumus par valsts pasākumiem, ko atbalsta *SURE*[7]. III iedaļā ir atjaunināts un paplašināts iepriekšējos ziņojumos sniegtais sākotnējais *SURE* ietekmes novērtējums. IV iedaļā ir apskatīta informācija par valstu *ex ante* un *ex post* pārbaudes sistēmām, cita starpā revīziju. V iedaļā ir apspriests un apstiprināts, ka ārkārtas apstākļi, kas bija par pamatu *SURE* turpināšanai, vairs nepastāv. VI iedaļā ir sniegts attiecīgais ziņojums saskaņā ar 2.4. iedaļu ES *SURE* sociālās

[6] ERP konstatēja, piem., ka i) visaptverošu dalībvalstu datu trūkums ierobežo Komisijas spēju novērtēt *SURE* atbalstīto cilvēku un uzņēmumu skaitu, ii) ir maz uzraudzības datu par pasākumiem, kas saistīti ar veselību; iii) instrumenta struktūra neļauj atsevišķi noteikt *SURE* ietekmi tiešo rezultātu un koprezultātu ziņā valstu shēmās, iv) Komisija nepārbaudīja, vai ar *SURE* atbalstītie valstu pasākumi bija izmaksu ziņā lietderīgi vai papildināja citas shēmas, ņemot vērā to, ka *SURE* bija instruments reaģēšanai uz krīzi, kur līdzekļu ātra izmaksa bija prioritāte, v) tiesiskajā regulējumā nav prasīts, lai Komisija novērtētu, cik stabilas ir dalībvalstu kontroles sistēmas, kuras piemēro no ES fondiem atbalstīto valsts pasākumu īstenošanai. Sk. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52022SA0028(01).

[7] I un II iedaļā saskaņā ar *SURE* regulas 14. panta 1. punktu ir sniegta informācija par *SURE* piešķirtās finansiālās palīdzības izmantošanu.

ietekmes obligāciju satvarā, kas iestrādāts šajā ziņojumā[8]. Visbeidzot, VII iedaļā ir sniegti daži secinājumi par *SURE* pievienoto vērtību.

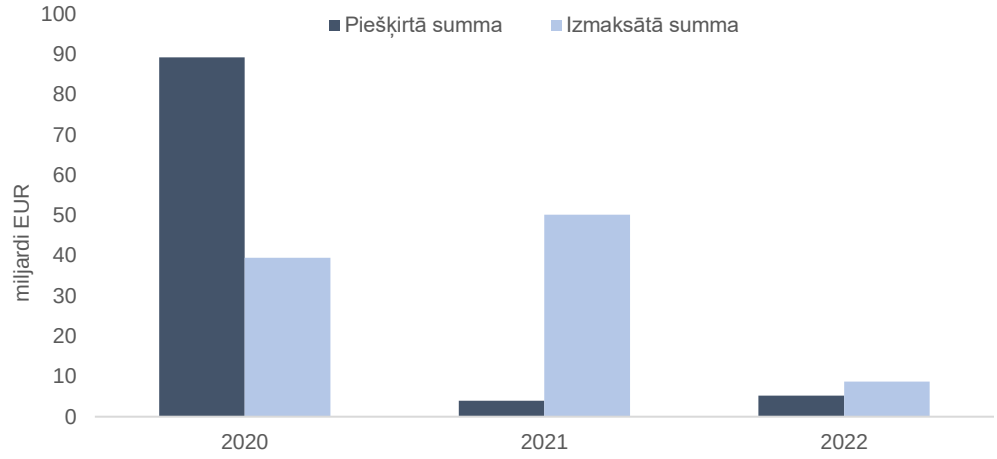
I. *SURE* INSTITUCIONĀLĀ IZMANTOŠANA. PIEŠĶIRTĀS UN IZMAKSĀTĀS SUMMAS UN CITI FINANŠU ASPEKTI

1.1. Pārskats par saņēmējām dalībvalstīm un piešķirtajām summām

Instrumenta darbības laikā tika piešķirti vairāk nekā 98 % no *SURE* finansējuma 100 miljardu EUR apmērā. Kopējā finansiālā palīdzība 98,4 miljardu EUR apmērā saskaņā ar *SURE* tika piešķirta 19 dalībvalstīm — Beļģijai, Bulgārijai, Čehijai, Grieķijai, Horvātijai, Igaunijai, Itālijai, Īrijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Polijai, Portugālei, Rumānijai, Slovākijai, Slovēnijai, Spānijai un Ungārijai. Lielākā daļa finansiālās palīdzības tika piešķirta 2020. gadā (1. diagramma), sākot ar 2020. gada septembri, kad kļuva pieejams *SURE*. Galīgās summas tika piešķirtas 2022. gada novembrī.

No 2022. gada septembra līdz novembrim papildu finansiālā palīdzība tika piešķirta astoņām dalībvalstīm. Kopš iepriekšējā pusgada ziņojuma 2022. gada septembrī Padome astoņām dalībvalstīm ir piešķīrusi papildu finansiālo palīdzību 5,05 miljardu EUR apmērā papildus sākotnējai finansiālajai palīdzībai, kas tām tika piešķirta 2020. gadā — Bulgārijai, Kiprai, Čehijai, Grieķijai, Horvātijai, Lietuvai, Latvijai un Portugālei. Finansiālā palīdzība tika piešķirta par izdevumiem, kas radušies galvenokārt 2020. un 2021. gadā, pagarinot *SURE* jau finansētos pasākumus. Kipras, Grieķijas un Horvātijas gadījumā tas bija otrais papildinājums viņu sākotnējam aizdevumam. Kopumā 11 no 19 dalībvalstīm, kas izmantoja *SURE*, galu galā tika piešķirta papildu finansiālā palīdzība. Tas liecina, ka *SURE* atbalstu varēja pieprasīt attiecināmiem ar Covid-19 saistītiem izdevumiem, pamatojoties vai nu uz plānotajiem izdevumiem, vai arī uz faktiskajiem izdevumiem, uz kuriem pēc definīcijas neattiecas nekāds apguves risks.

1. diagramma. Piešķirtā un izmaksātā summa pa gadiem



[8] https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/eu-borrowing-activities/eu-sure-social-bond-framework_en.

Avots: *Eiropas Komisija*.

1. tabula. Pārskats par atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar *SURE* (EUR)

Dalībvalsts	*Kopējā piešķirtā summa**	*Tajā skaitā papildu līdzekļi*	*Izmaksātā summa**	*Summa, kas vēl nav samaksāta*
Beļģija	8 197 530 000	394 150 000	8 197 530 000	0
Bulgārija	971 170 000	460 170 000	971 170 000	0
Kipra	632 970 000	153 900 000	632 970 000	0
Čehija	4 500 000 000	2 500 000 000	4 500 000 000	0
Grieķija	6 165 000 000	3 437 000 000	6 165 000 000	0
Spānija	21 324 820 449	0	21 324 820 449	0
Horvātija	1 570 600 000	550 000 000	1 570 600 000	0
Itālija	27 438 486 464	0	27 438 486 464	0
Lietuva	1 099 060 000	496 750 000	1 099 060 000	0
Latvija	472 807 000	280 107 000	472 807 000	0
Malta	420 817 000	177 185 000	420 817 000	0
Polija	11 236 693 087	0	11 236 693 087	0
Portugāle	6 234 462 488	300 000 000	6 234 462 488	0
Rumānija	3 000 000 000	0	3 000 000 000	0
Slovēnija	1 113 670 000	0	1 113 670 000	0
Slovākija	630 883 600	0	630 883 600	0
Ungārija	651 470 000	147 140 000	651 470 000	0
Īrija	2 473 887 900	0	2 473 887 900	0
Igaunija	230 000 000	0	230 000 000	0
Kopā	**98 364 327 988**	**8 896 402 000**	**98 364 327 988**	**0**

*Veicot līdzekļu izmaksu, piešķirtās summas operatīvos nolūkos tika noapaļotas uz leju. Avots: Eiropas Komisija.

1.2. Līdzekļu izmaksa un piemērojamais atmaksāšanas grafiks

Komisija ES vārdā sekmīgi emitēja pēdējās *SURE* sociālās ietekmes obligācijas 6,5 miljardu EUR apmērā. 2022. gada 7. decembrī notika ES 9. un pēdējā emisija *SURE* programmas ietvaros. Pasūtījumu portfelis 15 gadu obligācijām bija 25,4 miljardi EUR, kas nozīmē, ka šā gada beigu finansējuma perioda laikā to parakstīja četras reizes. 6,548 miljardi EUR tika izmaksāti 14. decembrī: 460 miljoni EUR Bulgārijai, 29 miljoni EUR Kiprai, 2 miljardi EUR Čehijai, 900 miljoni EUR Grieķijai, 550 miljoni EUR Horvātijai, 142 miljoni EUR Lietuvai, 167 miljoni EUR Latvijai, 1,5 miljardi EUR Polijai un 300 miljoni EUR Portugālei. Polijai paredzētās summas izmaksa tika atlikta līdz brīdim, kad tika atrisināts tās apguves jautājums (sk. 2.1.2. iedaļu), savukārt pārējās summas bija papildu summas, kas tika piešķirtas astoņām dalībvalstīm 2022. gada rudenī.

***SURE* emisijas programma kopumā bija ļoti veiksmīga, un to raksturoja spēcīgs ieguldītāju pieprasījums un izdevīgas cenas.** Pirms pandēmijas Komisijas aizņēmumi Eiropas kapitāla tirgos bija ierobežoti, taču *SURE*, kam ātri sekoja *NextGenerationEU*, noveda pie tā, ka Komisijai bija nozīmīga loma valsts parāda vērtspapīru emisijā. Visi darījumi tika vairākkārt parakstīti, un tika panākta izdevīga cena, vairākas iepriekšējās obligācijas tika emitētas ar negatīvām procentu likmēm (sk. A2. tabulu). Panākumi parādīja ieguldītāju uzticību gan ES finansēšanas iespējām, gan *SURE* programmai.

Līdz 2022. gada decembrim bija izmaksāta visa finansiālā palīdzība 98,4 miljardu EUR apmērā, kas piešķirta saskaņā ar *SURE* (1. tabula). Sīkāka informācija par *SURE* darījumiem un līdzekļu izmaksu dalībvalstīm ir pieejama pielikuma A1. un A2. tabulā.

Dalībvalstīm veikto līdzekļu izmaksas vidējais termiņš joprojām ir 14,5 gadi. Tas ir tuvu maksimālajiem 15 gadiem, kā paredzēts attiecīgajos PĪL. Informācija par pamatsummas un procentu atmaksāšanas grafiku ir sniegta 2. tabulā.

2. tabula. Neatmaksāto ES *SURE* aizdevumu atmaksāšanas grafiks

Kalendārais gads	Pamatsumma	Procenti	*SURE* kopā
2023		326 563 400	326 563 400
2024		326 982 500	326 982 500
2025	8 000 000 000	326 982 500	8 326 982 500
2026	8 000 000 000	326 982 500	8 326 982 500
2027		326 982 500	326 982 500
2028	10 000 000 000	326 982 500	10 326 982 500
2029	8 137 000 000	326 982 500	8 463 982 500
2030	10 000 000 000	326 982 500	10 326 982 500
2031		326 982 500	326 982 500
2032		326 982 500	326 982 500
2033		326 982 500	326 982 500
2034		326 982 500	326 982 500
2035	8 500 000 000	326 982 500	8 826 982 500
2036	9 000 000 000	326 982 500	9 326 982 500
2037	8 718 000 000	308 982 500	9 026 982 500
2038		104 500 000	104 500 000
2039		104 500 000	104 500 000
2040	7 000 000 000	104 500 000	7 104 500 000
2041		97 500 000	97 500 000
2042		97 500 000	97 500 000
2043		97 500 000	97 500 000
2044		97 500 000	97 500 000
2045		97 500 000	97 500 000
2046	5 000 000 000	97 500 000	5 097 500 000
2047	6 000 000 000	75 000 000	6 075 000 000
2048		30 000 000	30 000 000
2049		30 000 000	30 000 000
2050	10 000 000 000	30 000 000	10 030 000 000
Kopā	**98 355 000 000**	**5 949 818 400**	**104 304 818 400**

II. *SURE* POLITIKAS IZMANTOŠANA. PUBLISKIE IZDEVUMI UN VALSTU PASĀKUMI, UZ KURIEM ATTIECAS *SURE*

Šajā iedaļā galvenā uzmanība ir vērsta uz instrumenta *SURE* politikas izmantošanu. 2.1. iedaļā ir apkopoti dalībvalstu publiskie izdevumi, uz kuriem attiecas *SURE* vai kuri ir tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, cita starpā līdzekļu apguve. 2.2. iedaļā sniegta sīkāka informācija par saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem, ko atbalsta *SURE*, savukārt 2.3. iedaļā aplūkota atbalstīto ar veselību saistīto pasākumu būtība. 2.4. iedaļā ir norādīts to darba ņēmēju un uzņēmumu skaits, kuri guvuši labumu no *SURE* atbalstītajiem pasākumiem.

2.1. Faktiskie un plānotie publiskie izdevumi ar SURE atbalstu

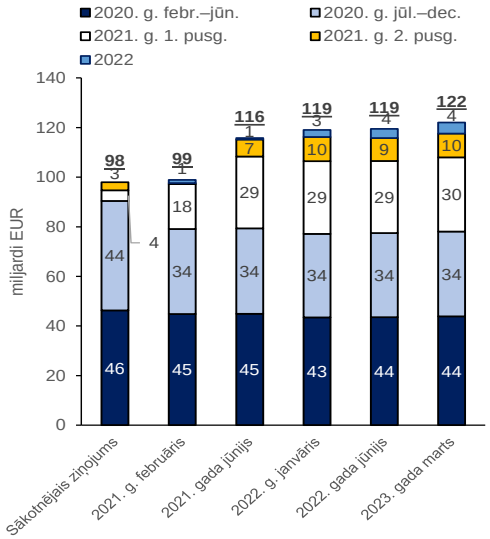
2.1.1. Atbalsttiesīgiem pasākumiem paredzēto publisko izdevumu uzraudzība

Saņēmēju dalībvalstu pusgada ziņojumos sniegto informāciju izmanto tam, lai uzraudzītu saskaņā ar *SURE* piešķirtās finansiālās palīdzības plānoto un faktisko izmantošanu. Ziņojumos jāsniedz informācija par publisko izdevumu paredzēšanu pasākumiem, uz kuriem attiecas *SURE* (un šo pasākumu aptvērumu attiecībā uz darba ņēmējiem un uzņēmumiem, kā atspoguļots 3.3. iedaļā). Līdz šim šādi ziņojumi ir sniegti piecas reizes: 2020. gada augustā

("sākotnējais ziņojums"), 2021. gada janvārī un februārī ("pirmais ziņojums"), 2021. gada jūnijā ("otrais ziņojums"), 2022. gada janvārī ("trešais ziņojums"), 2022. gada jūnijā ("ceturtais ziņojums") un 2023. gada februārī ("jaunākais ziņojums"). Paredzēts, ka jaunākais ziņojums būs pēdējais, jo tagad ir iztērēta visa piešķirtā finansiālā palīdzība un vairs nav plānoti izdevumi, kuru izpilde būtu jāuzrauga. Informācija ir atspoguļota *tā, kā to sniegušas dalībvalstis* par *SURE* atbalsttiesīgajiem pasākumiem. Dažas dalībvalstis ir iztērējušas vairāk par saņemto *SURE* finansiālās palīdzības summu, papildinot *SURE* atbalstu ar valsts finansējumu un/vai ES struktūrfondiem, lai kopējie izdevumi varētu pārsniegt *SURE* atbalstīto summu. Iesniegtie ziņojumi ļauj noteikt *SURE* finansiālās palīdzības apguves pakāpi, salīdzinot to ar Padomes piešķirto summu[9].

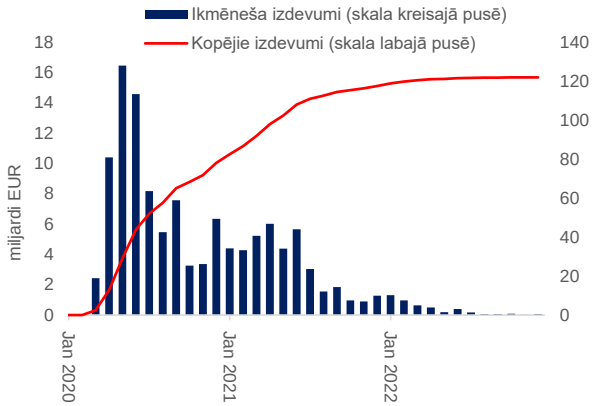
Visi kopējie plānotie publiskie izdevumi saskaņā ar *SURE* tagad ir īstenoti. *SURE* regula finansiālo palīdzību ļauj izmantot gan faktiskai, gan plānotai publisko izdevumu palielināšanai saistībā ar pasākumiem, uz kuriem attiecas *SURE*[10]. *SURE* darbības sākumā, kad ar Covid-19 saistītie ierobežojumi bija akūti, instruments finansēja lielu summu plānoto izdevumu, kas 2020. gada jūnijā sasniedza 64 % no kopējiem izdevumiem. Plānoto izdevumu īpatsvars 2021. gada jūnijā samazinājās līdz 12 % un līdz 2021. gada beigām bija mazāks par 4 %. Visi izdevumi par *SURE* atbalsttiesīgajiem pasākumiem tika pabeigti līdz 2022. gada decembrim, tomēr visas dalībvalstis līdz 2022. gada jūnijam izsmēla *SURE* pasākumu finansējumu, un atlika tikai valsts finansējums[11].

2. diagramma. Publiskie izdevumi, par kuriem paziņots



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*

3. diagramma. Izmaiņas (pa mēnešiem) faktiskajos publiskajos izdevumos, uz kuriem attiecas *SURE*



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*

[9] Līdzekļu apguves atšķirība rodas tāpēc, ka dalībvalsts faktiskie vai plānotie izdevumi *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem ir mazāki par Padomes piešķirto summu. Daļa no līdzekļu apguves var būt saistīta ar to, ka dalībvalstij neizdodas iztērēt jau izmaksāto summu, kas var kļūt problemātiski, ja šī atšķirība saglabājas arī tad, kad plānotie izdevumi ir radušies.

[10] Īrija un Igaunija pieteicās *SURE* atbalstam tikai attiecībā uz publiskajiem izdevumiem. Tāpēc to izdevumi, par kuriem ir paziņots, kopš 2021. gada marta nav mainījušies. Arī Ungārijas un Lietuvas ziņojumi par publiskajiem izdevumiem 2020. un 2021. gadā nav mainījušies kopš iepriekšējā ziņojuma.

[11] Atbalsttiesīgi pasākumi ir tie, kas aprakstīti *SURE* regulas 3. panta 2. punktā: valstu saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi pasākumi un — blakus kārtā — ar veselību saistīti pasākumi.

Piezīme: Igaunija ir iekļauta no 2021. gada jūnija, jo tā pieteicās *SURE* vēlāk. H1 un H2 atbilst 2021. gada pirmajai un otrajai pusei.

Kopējie publiskie izdevumi par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem bija 119 miljardi EUR, kas pārsniedz kopējo saskaņā ar *SURE* piešķirto finansiālo palīdzību. Salīdzinājumā ar ceturto ziņojumu (2. diagramma) šī summa nedaudz palielinājās, jo dažas dalībvalstis 2022. gadā pagarināja pasākumus, lai gan izdevumi bija ierobežotāki. Kopumā 13 dalībvalstis ziņoja par izdevumiem 2022. gadā. Izdevumi par mazāku shēmu skaitu, kas turpinājās 2022. gadā, nedaudz pieauga no plānotajiem 3,7 miljardiem EUR līdz 4,5 miljardiem EUR, kas galu galā tika izpildīti. Kopējie izdevumi (122 miljardi EUR) pārsniedz kopējo summu, kas piešķirta saskaņā ar *SURE* (98,4 miljardi EUR), jo vairākums dalībvalstu atbalsttiesīgajiem pasākumiem tērēja vairāk par pieprasīto un saņemto finansiālo palīdzību[12]. Tas apliecina to, ka *SURE* darbības joma joprojām ir svarīga dalībvalstīm pēc tam, kad 2020. gadā tās pirmoreiz pieteicās šai palīdzībai.

Pandēmijas ietekmes mazināšanās rezultātā 2022. gadā *SURE* atbalsttiesīgu pasākumu ikmēneša izdevumi samazinājušies līdz nenozīmīgiem apjomiem. Ziņojuma 3. diagrammā ir redzams, ka 2022. gada izdevumi sasniedza maksimumu (zemā līmenī) janvārī, bet pēc tam strauji samazinājās. Izdevumi 2022. gada sākumā bija vērsti uz tādiem pasākumiem kā dažu saīsināta darbalaika shēmu pagarināšana, ar karantīnu saistīti pasākumi, Covid-19 testēšana un īpaša kompensācija veselības aprūpes darbiniekiem[13]. 2022. gada otrajā pusē vidējie ikmēneša izdevumi bija tikai 83 miljoni EUR visās ziņotājās dalībvalstīs.

2.1.2. Līdzekļu apgūšana

Visa *SURE* finansiālā palīdzība tagad ir apgūta visās dalībvalstīs. Tā kā visi publiskie izdevumi, ko finansē *SURE*, tagad ir izpildīti, t. i., nav atlikušo plānoto izdevumu, piešķirtā finansiālā palīdzība 98,4 miljardu EUR apmērā ir pilnībā apgūta. Apgūšanas problēmas, kas iepriekš konstatētas divās dalībvalstīs un tika apspriestas ceturtajā pusgada ziņojumā, tagad ir atrisinātas. No 19 dalībvalstīm 17 faktiski iztērēja *vairāk* par piešķirto summu, cita starpā finansējot starpību no valsts finansējuma (sk. 4. diagrammu).

Rumānijā līdzekļu apguves atšķirība ir pilnībā novērsta un apstiprināta ar galīgajiem budžeta izpildes datiem. Jāatgādina, ka 2022. gada sākumā Rumānijā līdzekļu apguves atšķirība bija gandrīz 3 miljardu EUR apmērā. Ar 2022. gada jūlijā pieņemto grozīto PĪL piešķirto summu pēc Rumānijas iestāžu pieprasījuma samazināja no 4,1 miljarda EUR līdz 3 miljardiem EUR un ietvēra 21 papildu pasākumu, kas varēja saņemt atbalstu no *SURE*. Ciešais dialogs starp Komisiju un Rumānijas iestādēm palīdzēja noteikt turpmākos attiecināmos izdevumus, samazinot netiešās darbaspēka izmaksas, kas saistītas ar uzņēmumiem, kuri piedalās saīsināta darbalaika shēmās[14]. Aplēstā atlikusī atšķirība 350 miljonu EUR apmērā, kas reģistrēta 2022. gada septembrī un norādīta ceturtajā ziņojumā, tagad ir pilnībā novērsta. Tagad ir pat

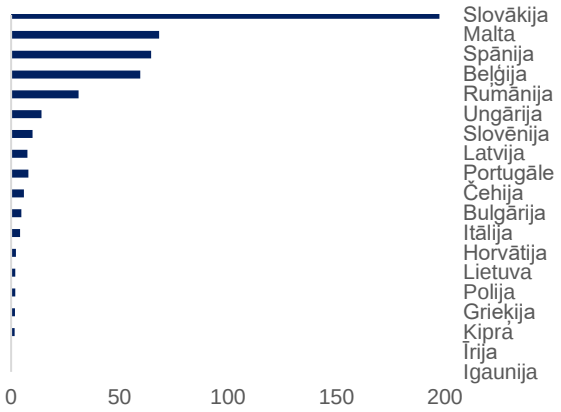
[12] Spānijā un Itālijā tas ir saistīts arī ar koncentrācijas ierobežojumu (60 % no maksimālās summas 100 miljardu EUR apmērā), ko piemēro trim lielākajām saņēmējām dalībvalstīm.

[13] Daži izdevumi 2022. gadā bija saistīti arī ar maksājumu atlikšanu no iepriekšējiem periodiem, ko dalībvalstis veica saņēmējiem darbiniekiem un uzņēmumiem.

[14] Pilnīgi vai daļēji atbrīvojumi no sociālā nodrošinājuma iemaksām ir atbalsttiesīgi saskaņā ar *SURE*, ja vien tie ir saistīti ar nodarbinātības saglabāšanu. Saīsināta darbalaika shēmas var ietvert šādus atbrīvojumus, un pēc dalībvalstu pieprasījuma tās tika finansētas no *SURE* (sk., piem., informāciju par Slovēniju, Grieķiju, Spāniju un Portugāli).

pārpalikums, kas ievērojami pārsniedz Rumānijai piešķirtos 3 miljardus EUR. Galīgā budžeta izpilde 2022. gadā attiecībā uz visiem grozītā PĪL pasākumiem mazināja nenoteiktību, proti, līdz 2022. gada decembrim kopējie faktiskie izdevumi pārsniedza 3 miljardus EUR un ar veselības aprūpi saistītie izdevumi joprojām bija blakus kārtas pasākumi (mazāk nekā 46 % no kopējiem izdevumiem).

4. diagramma. Saistībā ar atbalsttiesīgiem pasākumiem radušos publisko izdevumu pārsvars pār aizdevuma summu (% no aizdevuma summas)



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Publiskie izdevumi attiecas uz pasākumiem, par kuriem ziņots, ka uz tiem attiecas PĪL, neskaitot Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) līdzekļus. Dažas dalībvalstis (Igaunija, Slovēnija) ir pārtraukušas sniegt ziņojumus par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem pēc 2020. gada, jo tās vairs neizmanto *SURE* finansiālo palīdzību šo pasākumu finansēšanai sakarā ar to, ka ir jau pārsniegušas piešķirto summu.

Polijā mērenā līdzekļu apguves atšķirība salīdzinājumā ar piešķirto summu tika novērsta, iekļaujot divus jaunus *SURE* atbalsttiesīgus pasākumus. Polija 2022. gada sākumā ziņoja, ka kopējie izdevumi par pasākumiem, uz kuriem attiecas PĪL, ir mazāki (9,9 miljardi EUR) nekā piešķirtā summa (11,2 miljardi EUR). Komisijas un Polijas iestāžu tehniskā dialoga rezultātā Padome, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, 2022. gada novembrī grozīja Polijas sākotnējo PĪL, lai iekļautu divus papildu *SURE* atbalsttiesīgus pasākumus, kas saistīti ar veselību. Tie ietver piemaksu veselības aprūpes darbiniekiem un Covid-19 PĶR testēšanas pakalpojumus. Ar veselības aprūpi saistīto attiecināmo izdevumu summa palielinājās no 0 % līdz 15 % no kopējiem izdevumiem, un tie saglabājās kā blakus kārtas izdevumi. Atlikusī līdzekļu izmaksa (1,5 miljardi EUR), kas sākotnēji tika atlikta līdz apgūšanas problēmas atrisināšanai, tika veikta 2022. gada decembrī.

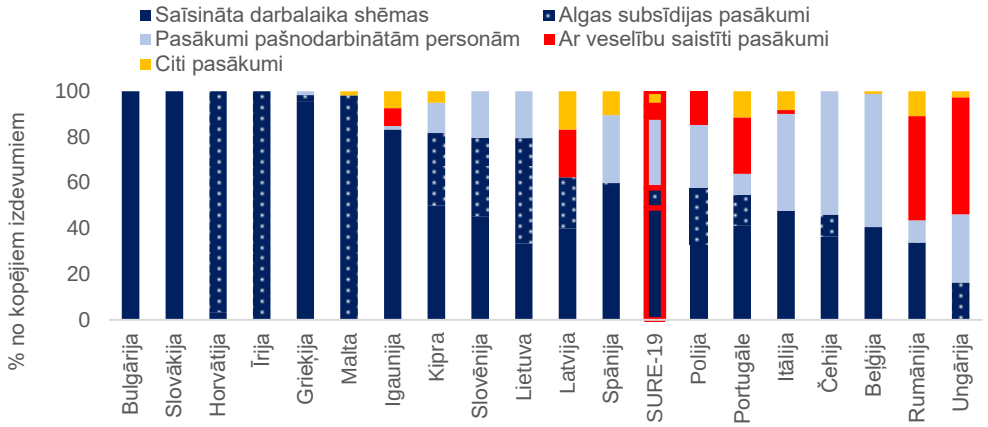
2.2. Valstu pasākumi: saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi pasākumi ar SURE atbalstu

Lielākā daļa no kopējiem publiskajiem izdevumiem par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem tika piešķirta saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem, cita starpā pašnodarbinātajām personām. Patiešām — gandrīz puse (49 %) no kopējiem publiskajiem izdevumiem par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem tika piešķirta saīsināta darbalaika shēmām, kuras finansēja 16 no 19 dalībvalstīm, kas saņēma atbalstu no *SURE*. Vēl 31 % tika piešķirts līdzīgiem pasākumiem pašnodarbinātajām personām[15]. 9 % tika piešķirti

[15] Tas izriet no Komisijas analīzes, kas īstenota, grupējot dalībvalstu paziņotos pasākumus pēc to veida.

algas subsīdijas shēmām[16], savukārt 6 % no kopējiem izdevumiem tika piešķirti citiem līdzīgiem pasākumiem, kas atbalsta darbvietu saglabāšanu un strādājošo ienākumus[17]. Tikai 5 % tika izlietoti ar veselību saistītiem pasākumiem, kas apstiprina to blakus kārtas būtību. 11 dalībvalstis *SURE* finansiālo palīdzību izmantoja tikai saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem (5. diagramma).

5. diagramma. Publiskie izdevumi par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem pa izdevumu veidiem



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Sīkāku informāciju par Ungārijas veselības aprūpes izdevumiem sk. 2021. gada marta ziņojumā.

Covid-19 krīzes laikā pieauga sieviešu un jauniešu iesaiste saīsināta darbalaika darbā. Tas galvenokārt atspoguļo atbalstīto nozaru sastāva pārmaiņas, kas notikušas, virzoties no ražošanas un būvniecības uz pakalpojumiem un mazumtirdzniecību, t. i., nozarēm, kuru nodarbinātībā ir salīdzinoši lielāks sieviešu un jauniešu īpatsvars (6. diagramma)[18].

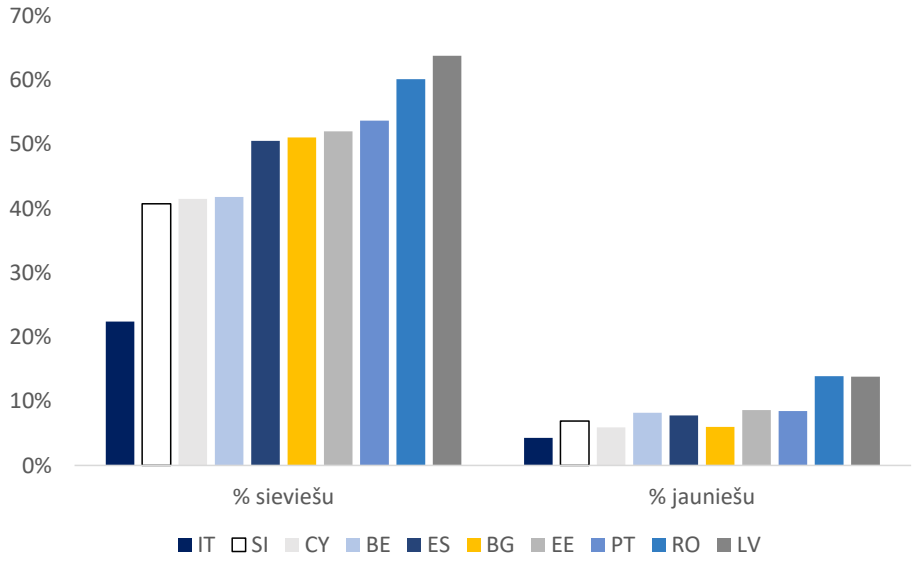
2022. gada rudenī astoņām dalībvalstīm tika piešķirta papildu finansiālā palīdzība dažādiem pasākumiem. Šis papildu atbalsts bija paredzēts papildu izdevumiem, kas radušies 2021. gadā (un dažos gadījumos līdz 2022. gada sākumam) saistībā ar ārkārtas atbalsta pasākumiem, kurus jau atbalsta *SURE*. Konkrēti, papildu līdzekļi tika piešķirti:

- *Bulgārija:* saīsināta darbalaika shēmas pagarināšanai līdz 2022. gada jūnijam uzņēmumiem, kuri pandēmijas dēļ piedzīvoja ieņēmumu samazinājumu vismaz par 30 % un kuri ierobežoja savu darbību laikposmā no 2020. gada 13. marta līdz 2020. gada 31. decembrim, vienlaikus saglabājot savus darbiniekus;

[16] Algas subsīdijas shēmas ir darbvietu saglabāšanas shēmas, kas līdzīgas saīsināta darbalaika shēmām, izņemot to, ka maksājumus nerēķina (nenostrādātajās) stundās, bet tie ir fiksēta summa vai daļa no kopējās algas. Kopumā pasākumi, kas līdzīgi saīsināta darbalaika shēmām, veido 46 % no kopējiem *SURE* attiecināmajiem izdevumiem.
[17] Citi līdzīgi pasākumi ir, piemēram, slimības atvaļinājuma pabalsti, vecāku atvaļinājums un profesionālā apmācība, kas saistīta ar saīsinātu darbalaiku.
[18] Eiropas Komisija (2020), "Labour Market and Wage Developments in 2020", 3. nodaļa "Policy developments", https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Itālijā un Beļģijā shēmās iesaistīto sieviešu īpatsvars vidēji dubultojās pēc 2020. gada marta, savukārt gados jaunu strādājošo pabalstu saņēmēju īpatsvars palielinājās no 1,6 % līdz 5,7 % Itālijā un no 6,7 % līdz 7,6 % Beļģijā. Arī Latvijā, Rumānijā, Portugālē un Igaunijā bija liels saīsināta darbalaika nodarbinātībā iesaistīto sieviešu un jauniešu īpatsvars.

- *Kipra*: papildu izdevumiem, kas saistīti ar algas subsīdijas shēmas pagarināšanu (līdz 2021. gada trešajam ceturksnim), ar ko atbalsta uzņēmumus, kuriem (daļēji) bija jāpārtrauc darbība, īpašām shēmām izmitināšanas un tūrisma nozarei, subsīdijas shēmu pašnodarbinātām personām, kā arī slimības pabalstu shēmu Covid-19;
- *Čehija*: ārkārtas saīsināta darbalaika shēmai (tā sauktā "antivīrusa programma") un pašnodarbināto personu ārkārtas atbalsta pagarināšanai 2021. gadā;
- *Grieķija*: ārkārtas darbvietu saglabāšanas shēmas (pabalsts privātā sektora darbiniekiem, kuru līgums ir apturēts) pagarināšanai 2021. un 2022. gadā un ar to saistīto subsīdiju, kas sedz attiecīgās sociālā nodrošinājuma iemaksas, pagarināšanai;
- *Horvātija*: divu spēkā esošo atbalsta pasākumu, proti, algas subsīdijas shēmas pandēmijas negatīvi skartajiem uzņēmumiem (līdz 2022. gada jūnijam) un saīsināta darbalaika shēmas, kas sniedz atbalstu darbalaika pagaidu saīsināšanai (līdz 2022. gada decembrim), pagarināšanai;
- *Lietuva*: darbvietu saglabāšanas shēmas, ar ko subsidē darbinieku algu izmaksas darba apturēšanas periodos, un pašnodarbināto personu subsīdiju shēmu pagarināšanai līdz 2021. gada jūnijam;
- *Latvija*: ārkārtas atbalsta pasākumu atjaunošanai (kompensācija par dīkstāves laiku darba ņēmējiem, algas subsīdijas skartajiem uzņēmumiem un ar Covid-19 saistīti slimības pabalsti) laikposmā no 2020. gada novembra līdz 2021. gada jūnijam, kā arī dažiem papildu izdevumiem ar veselību saistītu pasākumu pagarināšanai;
- *Portugāle:* spēkā esoša darba tirgus un ar veselību saistītu pasākumu kopuma pagarināšanai (kas 2022. gada janvārī tika paplašināts, grozot PĪL) attiecīgi līdz 2021. gada beigām un 2022. gada martam (tas ietver profilaktiskās izolācijas pabalstu un ārkārtas atbalstu uzņēmējdarbības atsākšanai).

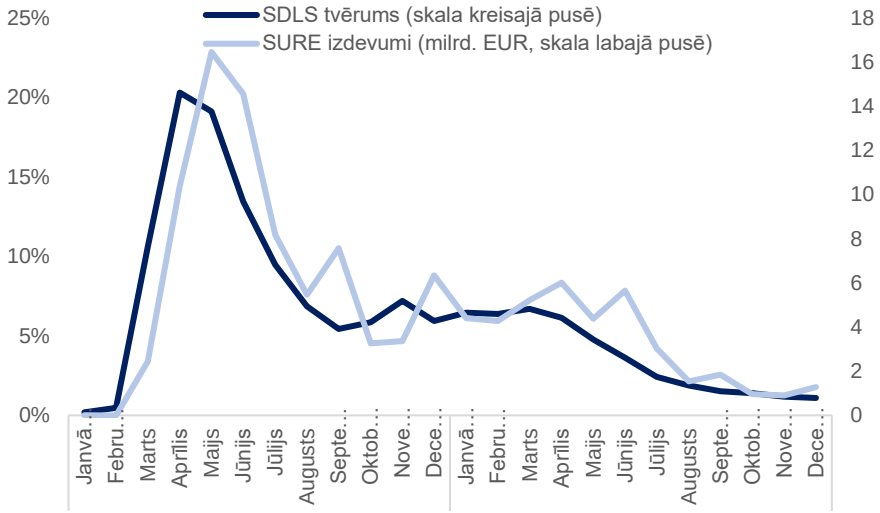
6. diagramma. Sieviešu un gados jaunu (15–24 g.) atbalsta saņēmēju vidējais īpatsvars saīsināta darbalaika shēmās (2020./2021. g.)

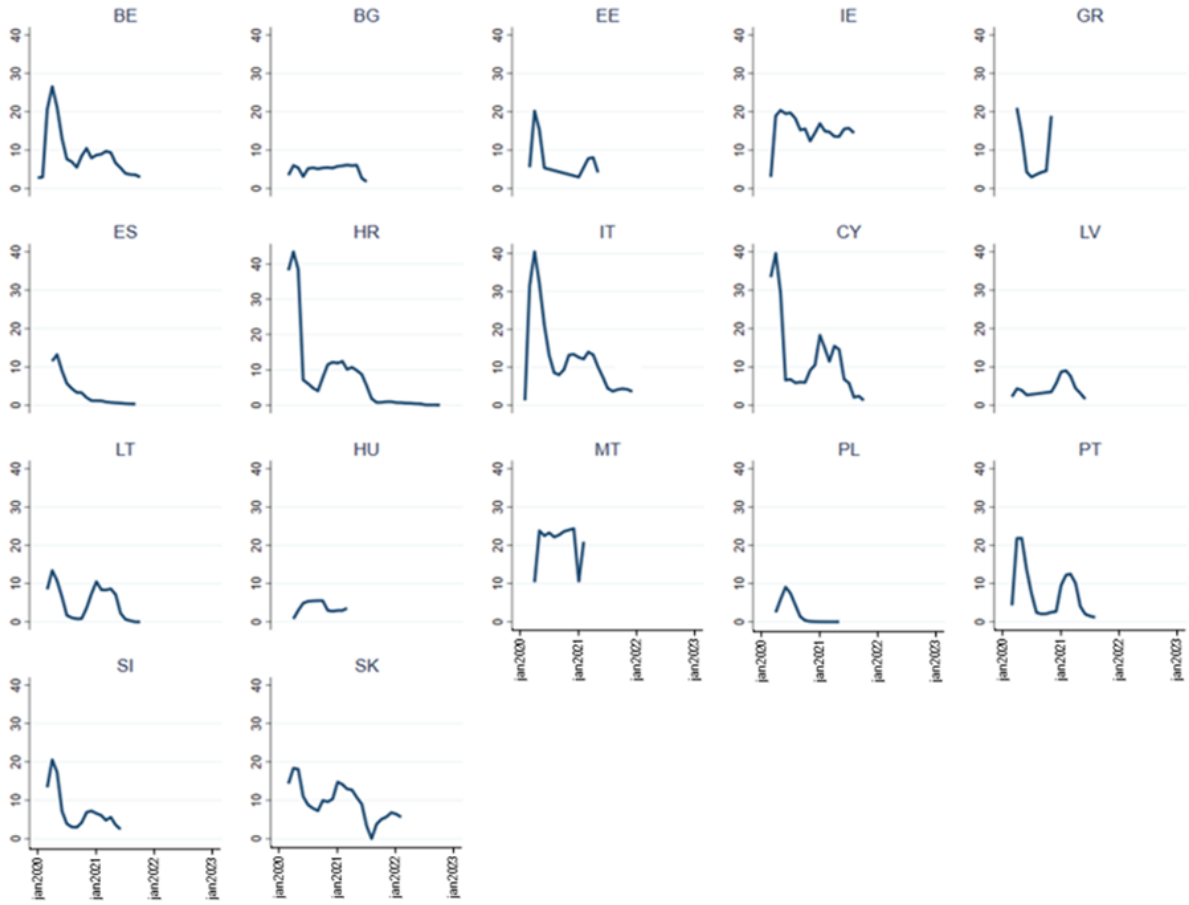


Avots: *Darba tirgus politikas (LMP) datubāze 2020, Eiropas Komisija, Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts; Nodarbinātības komitejas apkopotie dati, 2020. un 2021. gads.*
Piezīme. Dati nav pieejami par visām valstīm, uz kurām attiecas *SURE*.

Lielākajā daļā dalībvalstu saīsināta darbalaika atbalsta izmantošana turpinājās visu 2021. gadu, bet ar lejupslīdi. Lielākajā daļā dalībvalstu pēc pirmā maksimuma pandēmijas pirmajā vilnī 2020. gada martā un aprīlī saīsināta darbalaika un līdzīgu darbvietu saglabāšanas pasākumu izmantošana 2020. gada otrajā pusē stabilizējās. Pēc tam 2021. gadā shēmu izmantošana pakāpeniski samazinājās atbilstoši ekonomikas atveseļošanai un vakcinācijas kampaņu sekmīgai izvēršanai. Dažās valstīs 2020. gada beigās / 2021. gada sākumā bija otrais maksimums.

7. diagramma. To darbvietu īpatsvars, kuras gūst labumu no darbvietu saglabāšanas pasākumiem (kopā un pa dalībvalstīm)





Avots: *Eurostat, dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Nav pieejami dati par Čehiju un Rumāniju. Aptverto darbvietu īpatsvara samazināšanās 2021. gada 2. pusgadā daļēji skaidrojama ar datu nepieejamību vairākās valstīs.

Lielākā daļa *SURE* saņēmēju dalībvalstu līdz 2022. gada vidum bija pakāpeniski atcēlušas savus darbvietu saglabāšanas ārkārtas pasākumus. Dažas valstis (Igaunija, Slovēnija) jau 2020. gada otrajā pusē bija atcēlušas savus darbvietu saglabāšanas ārkārtas pasākumus, vairākums valstu ārkārtas atbalstu pagarināja līdz 2021. gadam, un dažos gadījumos — līdz 2022. gada pirmajam pusgadam. Tikai divās valstīs (Portugālē, Horvātijā) ārkārtas atbalsts bija pieejams līdz 2022. gada beigām.

3. tabula. Galvenie darbvietu saglabāšanas ārkārtas pasākumi un to ilgums

Dalībvalsts	Veids	Pastāvīgi/pagaidu	Darbalaika saīsināšana	Ārkārtas atbalsts sniegts līdz
BE	SDLS	pastāvīgi (ar pagaidu grozījumiem)	0–100 %	2022. g. jūnijs
BG	SDLS	pagaidu	50 % vai 100 %	2022. g. jūnijs
CZ	SDLS	pagaidu	0–100 %	2022. g. februāris
EE	SDLS	pagaidu	0–100 %	2020. g. jūnijs
IE	Algas subsīdija	pagaidu	—	2020. g. augusts

EL	SDLS	pagaidu	50 % vai 100 %	2022. g. janvāris
ES	SDLS	pastāvīgi (ar pagaidu grozījumiem)	0–100 %	2022. g. marts
HR	Algas subsīdija + SDLS	pagaidu	0–100 %	2022. g. decembris
IT	SDLS	pastāvīgi (ar pagaidu grozījumiem)	0–100 %	2021. g. decembris
CY	SDLS	pagaidu	0–100 %	2021. g. augusts
LV	SDLS	pagaidu	0–100 %	2021. g. jūnijs
LT	Algas subsīdija + SDLS	pagaidu	0–100 %	no 2021. g. jūnija līdz 2021. g.
HU	—	—	—	—
MT	Algas subsīdija	pagaidu	—	2022. g. maijs
PL	Algas subsīdija + SDLS	pagaidu	20–100 %	2021. g. septembris
PT	SDLS	pastāvīgi (ar pagaidu grozījumiem)	0–100 %	2022. g. septembris
RO	SDLS	pagaidu	0–100 %	2022. g. maijs
SI	SDLS	pagaidu	50–100 %	2020. g.
SK	SDLS	pagaidu	0–100 %	2022. g. marts

Piezīme. Šajā tabulā galvenā uzmanība pievērsta tikai galvenajām shēmām. Pandēmijas laikā Ungārijā bija ārkārtas saīsināta darbalaika shēma, ko finansēja no Eiropas struktūrfondiem. Tādējādi tā nesaņēma finansiālu atbalstu *SURE* ietvaros. Īrija savu algas subsīdijas shēmu aizstāja ar līdzīgu grozītu shēmu, kas bija spēkā līdz 2022. g. maijam, bet nefinansēja to ar *SURE*.

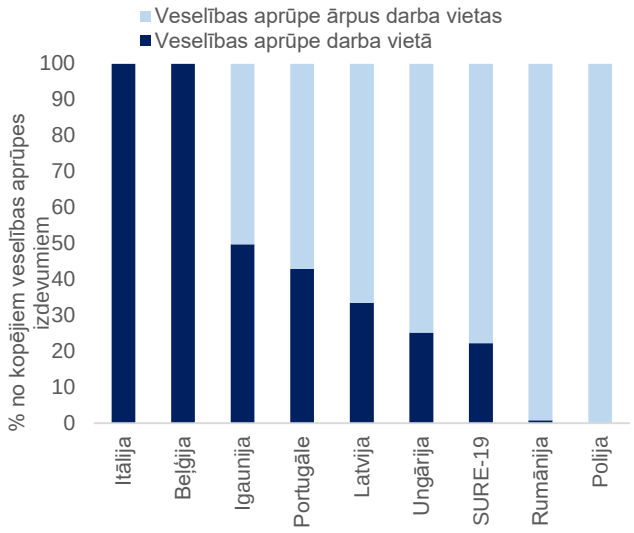
2.2. Valstu pasākumi: ar veselību saistīti pasākumi, ko atbalsta SURE

Apstiprinās, ka ar veselības aprūpi saistītiem izdevumiem ir blakus kārtas būtība. Tikai 5 % no kopējiem izdevumiem tika tērēti ar veselību saistītiem pasākumiem. No 19 dalībvalstīm tikai 8 dalībvalstis izmantoja *SURE* atbalstu ar veselību saistītu pasākumu finansēšanai. *SURE* regula ļauj finansēt *jebkuru* ar Covid-19 saistītu veselības aprūpes pasākumu, bet *īpaši* izceļ tos, kuri tiek īstenoti *darba vietā,* — tie ir 22 % no visiem ar veselības aprūpi saistītajiem izdevumiem (8. diagramma)[19]. Par darba vietā veiktiem pasākumiem galvenokārt tiek uzskatīti tādi, kas veicina drošu atgriešanos darbā, samazinot arodapdraudējumu, cita starpā veselības aprūpes darbiniekiem.

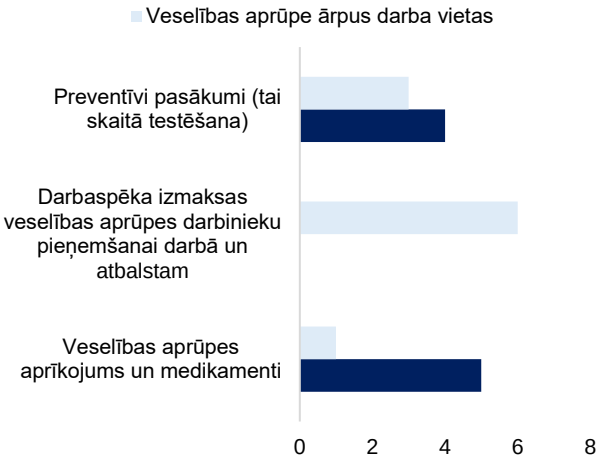
8. diagramma. Ar veselības aprūpi saistītu izdevumu īpatsvars darba vietā

9. diagramma. Ar veselības aprūpi saistīto pasākumu sadalījums pa veidiem (attiecīgo dalībvalstu skaits)

[19] Sk. Padomes Regulas (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs) 1. pantu. Šis nosacījums ir sīkāk skaidrots arī regulas 5. apsvērumā: "*Lai saglabātu šajā regulā paredzēto instrumenta stingro virzību un tādējādi tā efektivitāti, ar veselību saistītie pasākumi šā instrumenta vajadzībām var būt tādi pasākumi, kuru mērķis ir samazināt arodapdraudējumu un aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātās personas darba vietā, un — vajadzības gadījumā — atsevišķi citi ar veselību saistīti pasākumi.*"



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Portugāli un Rumāniju uzskaita divreiz, jo tām ir attiecīgi preventīvi pasākumi un veselības aprūpes aprīkojums un ārstniecības pasākumi gan darba vietā, gan ārpus tās.

***SURE* tika izmantots, lai finansētu vairāku veidu ar veselību saistītus pasākumus, sniedzot gaidītu ārkārtas atbalstu veselības aprūpes nozarei un veicinot ātrāku darbības atsākšanos vairākās dalībvalstīs.** Pēc ERP ierosinājuma Komisijas dienesti ir sīkāk izpētījuši SURE finansēto ar veselību saistīto pasākumu ietekmi. Atbalstītos ar veselību saistītos pasākumus var iedalīt trīs lielās kategorijās: i) preventīvi pasākumi pret Covid-19, ii) papildu darbaspēka izmaksas, kādas rodas, lai pieņemtu darbā un atbalstītu veselības aprūpes darbiniekus, kas darbojas ļoti sarežģītos apstākļos, un iii) veselības aprūpes aprīkojums un medikamenti. 9. diagrammā redzams, ka katras pasākumu kategorijas popularitāte dalībvalstīs kopumā bija līdzīga. Šie pasākumi, kas sīkāk aprakstīti turpmāk, veikti gan darba vietā, gan ārpus tās.

- *Preventīvi pasākumi.* Šo pasākumu mērķis bija samazināt arodapdraudējumu un nodrošināt drošu atgriešanos darbā (izņemot individuālos aizsardzības līdzekļus). Piemēri *darba vietā* ir higiēnas apmācība (Beļģija), darbinieku testēšana aprūpes iestādēs un bērnu aprūpes iestādēs (Portugāle), kā arī nodokļu kredīti mazajiem uzņēmumiem un bezpeļņas organizācijām darba vietu dezinfekcijai (Itālija). Preventīvie pasākumi *ārpus darba vietas* galvenokārt attiecas uz tādu izdevumu finansēšanu, kas saistīti ar visu iedzīvotāju testēšanu attiecībā uz Covid-19. Lai saglabātu iespēju veikt klīniskās operācijas un atceltu pārvietošanās ierobežojumus un sociālās distancēšanās pasākumus, izšķiroša nozīme bija arī laboratoriju testēšanas spēju palielināšanai pandēmijas laikā. Eiropas Savienībā genoma sekvencēšana 2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu palielinājās 15 reizes, kā rezultātā sekvencētu pozitīvu testu procentuālā daļa palielinājās no mazāk nekā 1 % 2020. gadā līdz vidēji 7 % 2021. gadā[20].
- *Papildu darbaspēka izmaksas veselības aprūpes darbinieku pieņemšanai darbā un atbalstam.* No visiem pasākumiem, kas veikti *ārpus darba vietas*, vispopulārākais bija veselības aprūpes darbinieku papildu darbaspēka izmaksas (galvenokārt piemaksas). Piemēram, Igaunija, Ungārija, Latvija, Polija, Portugāle un Rumānija izmantoja

[20] Sk. ESAO (2022), "Health at a glance".

līdzekļus, kas pieejami saskaņā ar *SURE*, lai nodrošinātu piemaksas veselības aprūpes personālam un/vai pieņemtu darbā papildu darbiniekus. Pandēmijas laikā galvenokārt bija svarīgi palielināt intensīvās terapijas kapacitāti, kas ir darbietilpīga joma, jo lielāks intensīvās terapijas izmantojums bija saistīts ar pieaugošu mirstību[21].

- *Veselības aprūpes aprīkojums un medikamenti*. *SURE* līdzekļi tika izmantoti arī individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem darba vietās un slimnīcās (Igaunijā, Latvijā, Ungārijā un Portugālē) un vakcīnu ieviešanā (Rumānijā), kas bija būtiski, lai ierobežotu nāves gadījumu skaitu un normalizētu situāciju.

2.4. SURE aptvērums attiecībā uz nodarbinātību un uzņēmumiem

Komisija ir apstiprinājusi dalībvalstu paziņoto aptvēruma rādītāju augsto kvalitāti. Komisija sniedza norādījumus, un dalībvalstis centās uzlabot paziņotā tvēruma kvalitāti 2020., 2021. un 2022. gadā, izmantojot piecus ziņojumus[22]. 9 no 19 dalībvalstīm tagad ir apstiprinājušas, ka informācija ir pilnībā balstīta uz administratīviem datiem un atbilst Komisijas sniegtajiem norādījumiem[23]. Attiecībā uz astoņām citām dalībvalstīm tiek uzskatīts, ka tās pamatā galvenokārt ir administratīvie dati. Tikai divas dalībvalstis norādīja, ka to paziņotos datus var uzskatīt tikai par vislabākajām aplēsēm, kamēr nav zināma pilnīga informācija. Tas sniedz būtisku pārliecību par šeit norādītajām aptvēruma aplēsēm un attiecas uz vienu no ERP piezīmēm par paļaušanos uz aplēsēm, nevis galīgajiem datiem.

Aplēsts, ka *SURE* 2020. gadā atbalstīja 31,5 miljonus cilvēku un vairāk nekā 2,5 miljonus uzņēmumu. Tas atbilst gandrīz trešdaļai no kopējā strādājošo un vairāk nekā ceturtdaļai no uzņēmumu skaita 19 saņēmējās dalībvalstīs[24]. Strādājošo skaita aplēse ietver aptuveni 22,25 miljonus darba ņēmēju un 9,25 miljonus pašnodarbināto personu. Ziņojuma 10. un 11. diagrammā ir parādīts *SURE* aptvēruma sadalījums pa dalībvalstīm. Šajās aplēsēs nav iekļauti cilvēki, kuri no *SURE* saņem tikai ar veselību saistītu pasākumu atbalstu, un tāpēc tās uzskatāmas par konservatīvām[25].

10. diagramma. *SURE* atbalstītie strādājošie 2020. gadā (% no kopējā strādājošo skaita)

11. diagramma. *SURE* atbalstītie uzņēmumi 2020. gadā, pēc lieluma (% no kopējā uzņēmumu skaita)

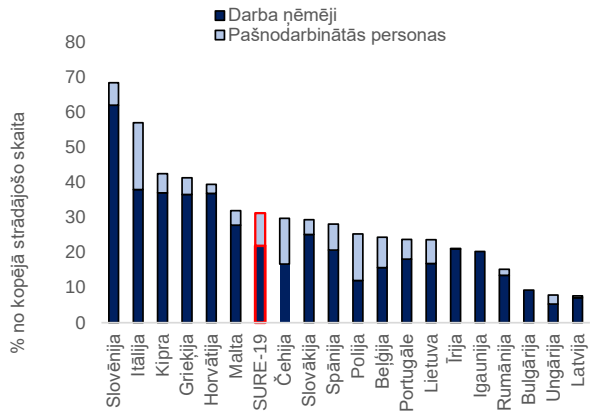
[21] Sk., piemēram, *Bravata et al.* (2021), "*Impact of ICU transfers on the mortality rate of patients with COVID-19*: *insights from comprehensive national database in France*".

[22] Būtībā, lai iegūtu informāciju par darba ņēmēju un uzņēmumu skaitu, bija nepieciešams, ka dalībvalstis izseko katram atbalsta saņēmējam no katra *SURE* atbalstītā pasākuma sociālā nodrošinājuma sistēmas administratīvajā datubāzē, un informācija tika apkopota arī ar valsts nodarbinātības aģentūru starpniecību. Šajā procesā tika savākts milzīgs informācijas apjoms, un bija vajadzīgs ilgs laiks pārbaužu veikšanai, lai izvairītos no dubultas uzskaites, piemēram, ja viena un tā pati persona saņem divu veidu pasākumus, ko atbalsta *SURE,* vai iesniedz atbalsta pasākuma pieteikumu vairākas reizes vienā un tajā pašā gadā ar pārtraukumiem.

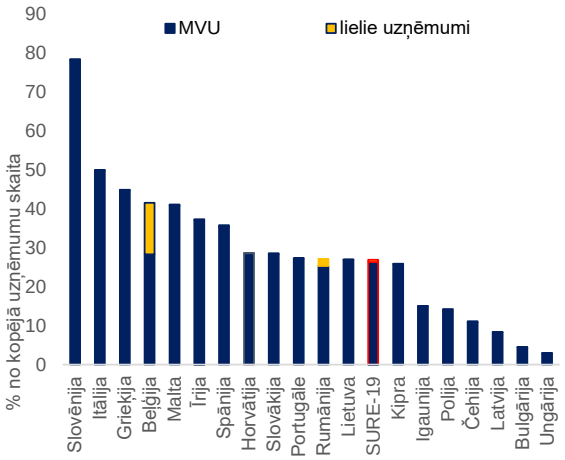
[23] Pašnodarbināto personu un viņu darbinieku uzskaite nebija pilnībā saskaņota dalībvalstīs ar atšķirīgu statistikas un tiesību sistēmu.

[24] Skaitļi atbilst to cilvēku un uzņēmumu skaitam, kuriem kādā brīdī tika piemērotas saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi pasākumi ar *SURE* atbalstu. Saucēju pamatā ir dalībvalstu iesniegtās ziņojumu tabulas. Kopējā uzņēmumu skaitā ietilpst uzņēmumi, kuros ir vismaz viens darbinieks. Aptverto uzņēmumu īpatsvars salīdzinājumā ar ceturto ziņojumu ir samazinājies galvenokārt tāpēc, ka Polija sniedza galīgos administratīvos datus.

[25] Turklāt dažās dalībvalstīs pastāvēja ievērojama dažādo pasākumu atbalsta saņēmēju pārklāšanās un to nebija iespējams atbilstoši koriģēt. Šādos gadījumos dalībvalstīm tika lūgts ziņot tikai par lielākā(-o) pasākuma(-u) aptvērumu, lai izvairītos no dubultas uzskaites. Tādējādi patiesais aptvērums varētu būt vēl lielāks.



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Aptvēruma un kopējā strādājošo skaita dati ir dalībvalstu ziņotie.



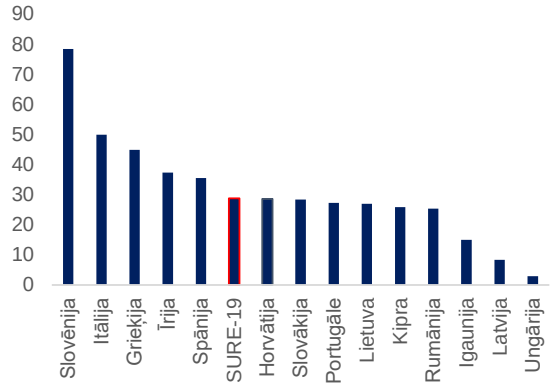
Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Kopējais uzņēmumu skaits neietver uzņēmumus, kuros nav darbinieku. MVU ir uzņēmumi, kuros ir mazāk nekā 250 darbinieku, un lielie uzņēmumi ir tie, kuros ir vairāk nekā 250 darbinieku.

Galvenie *SURE* atbalsta saņēmēji bija mazie un vidējie uzņēmumi. Pandēmija izraisīja pārmaiņas saīsināta darbalaika shēmu piemērošanā — pirms pandēmijas tās galvenokārt izmantoja lielie uzņēmumi, bet tagad tās ir pārņēmuši arī mazie un vidējie uzņēmumi, kas veido vairumu uzņēmumu, uz kuriem attiecas *SURE* (11. diagramma)[26]. *SURE* sniedza atbalstu vidēji 29 % MVU visās saņēmējās dalībvalstīs (12. diagramma). Saīsināta darbalaika shēmas pārsvarā izmantoja pakalpojumu un mazumtirdzniecības nozare. Tomēr 14 % no *SURE* izdevumiem joprojām saņēma ražošanas nozare. Saskaņā ar jaunāko ziņojumu lielākais izdevumu īpatsvars bija šādās nozarēs: i) izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi, ii) vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, iii) ražošana (13. diagramma). Daudzas dalībvalstis savos PĪL ir arī nodrošinājušas atbalstu citām nozarēm ar mērķorientētiem pasākumiem, piemēram, kultūras nozarei.

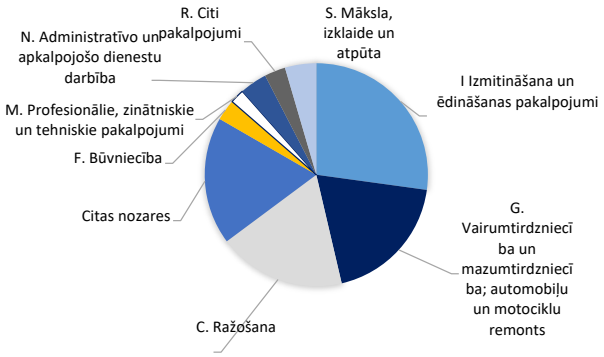
12. diagramma. *SURE* atbalstītie MVU 2020. gadā (% no kopējā MVU skaita)

13. diagramma. *SURE* nozaru aptvērums

[26] Eiropas Komisija (2020), "Labour Market and Wage Developments in 2020", 3. nodaļa "Policy developments", https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Papildu informācija pieejama otrajā *SURE* ziņojumā.



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Polija neziņoja par uzņēmumu lielumu, savukārt Beļģija un Čehija nesniedza datus par MVU kopējo skaitu. MVU ir uzņēmumi, kuros ir mazāk nekā 250 darbinieku.

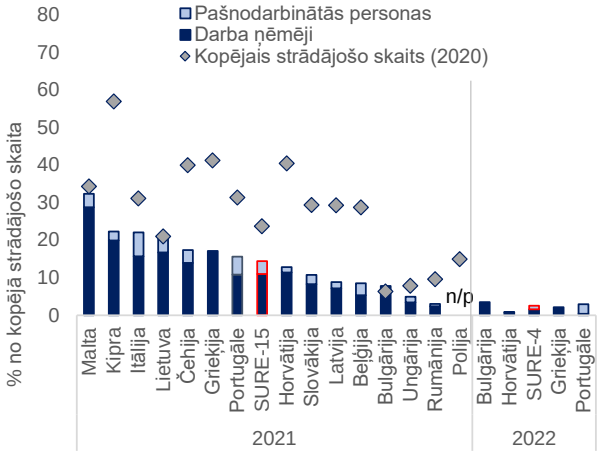


Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Šajā diagrammā ir norādīts vidējais izdevumu īpatsvars trijās nozarēs, kas guva vislielāko atbalstu no *SURE* katrā dalībvalstī. Ja nozare nav minēta, mēs pieņemam, ka tā saņem daļu no atlikušajiem izdevumiem, kas ir proporcionāla nozares kopējam algu fondam ekonomikā. Tas attiecas arī uz Portugāli, kura neziņoja par nozaru aptvērumu. Turklāt četras dalībvalstis nav ziņojušas par izdevumu īpatsvaru, kas tiek novirzīts trim lielākajām nozarēm: tiek pieņemts, ka lielākā nozare saņem 50 %, otra lielākā saņem 25 % un trešā lielākā nozare — 15 % no kopējiem izdevumiem. Šie skaitļi atbilst vidējiem rādītājiem dalībvalstīs, kuras ziņoja par izdevumu īpatsvaru.

***SURE* atbalstīja aptuveni 9 miljonus cilvēku un vairāk nekā 900 000 uzņēmumu 2021. gadā, īpaši gada pirmajā pusē, kad pandēmija joprojām nodarīja milzu postu.** Tas ietver gandrīz 6,75 miljonus darba ņēmēju un 2,25 miljonus pašnodarbināto personu — tie ir gandrīz 15 % no kopējā strādājošo skaita un uzņēmumu skaita 15 saņēmējās dalībvalstīs, kuras 2021. gadā turpināja izmantot instrumentu (14. un 15. diagramma)[27]. Šis skaitlis kopš pēdējā ziņojuma ir palielinājies, jo pēc 2022. gada rudenī veiktā papildu līdzekļu piešķīruma Čehija un Horvātija izmantoja *SURE*, lai finansētu 2021. gada izdevumus, jo iepriekš 2020. gadā bija izsmēlušas savu aizdevumu. Nevienmērīgā atveseļošanās 2021. gadā nozīmēja, ka ekonomikas atbalsta pasākumi joprojām bija nepieciešami dažādos posmos visa gada garumā. Kā redzams 1. diagrammā, tie tika koncentrēti 2021. gada pirmajā pusē, taču tad tos pakāpeniski mazināja, jo gada otrajā pusē, pateicoties vakcinācijai un citiem ekonomikas pielāgojumiem, samazinājās pandēmijas ietekme uz ekonomiku un veselību.

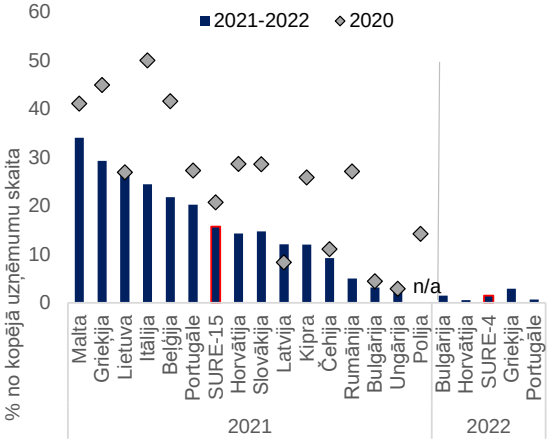
[27] Šeit neietilpst dalībvalstis, kuras 2020. gadā iztērēja visu savu *SURE* finansiālo palīdzību: Igaunija, Spānija, Īrija un Slovēnija. Tomēr daudzas no šīm dalībvalstīm turpināja īstenot vai pielāgoja savus attiecīgos pasākumus un finansēja tos no citiem avotiem.

14. diagramma. *SURE* atbalstītie strādājošie 2021. un 2022. gadā (% no kopējā strādājošo skaita)



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Šeit neietilpst dalībvalstis, kuras 2020. gadā iztērēja visu savu *SURE* finansiālo palīdzību. 2022. gadā nav iekļautas dalībvalstis, kuras *SURE* finansiālo palīdzību iztērēja līdz 2021. gada beigām. "Nav datu" (n/d) attiecas uz dalībvalstīm, kuras neziņoja par aptvērumu attiecīgajā gadā.

15. diagramma. *SURE* atbalstītie uzņēmumi 2021. un 2022. gadā (% no kopējā uzņēmumu skaita)



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*
Piezīme. Kopējais uzņēmumu skaits neietver uzņēmumus, kuros nav darbinieku. "Nav datu" (n/d) attiecas uz dalībvalstīm, kuras neziņoja par aptvērumu 2021. vai 2022. gadā.

Aplēses liecina, ka 2022. gadā *SURE* atbalstīja aptuveni 350 000 cilvēku un vairāk nekā 40 000 uzņēmumu atbilstoši ar *SURE* saistīto izdevumu samazinājumam. Tie ir aptuveni 220 000 darba ņēmēju un 130 000 pašnodarbinātu personu. Šie skaitļi kopš ceturtā ziņojuma ir palielinājušies, jo 2022. gada rudenī Bulgārija, Portugāle, Grieķija un Horvātija saņēma papildu līdzekļus un 2022. gadā izmantoja *SURE* finansiālo palīdzību, tādējādi tās ir palielinājušas 2022. gada aptvēruma rādītājus (14. diagramma). Tomēr lielākā daļa dalībvalstu 2022. gadā vairs neizmantoja *SURE*. To izmantoja tikai četras dalībvalstis, lai finansētu pasākumus 2022. gadā, un vēl deviņas dalībvalstis finansēja *SURE* atbalsttiesīgos pasākumus no citiem avotiem.

III. *SURE* IETEKMES ANALĪZE

Šajā iedaļā sniegts atjaunināts novērtējums par *SURE* ietekmi uz bezdarba līmeni, reālo ekonomiku un procentu maksājumiem saņēmējās dalībvalstīs. *SURE* nolūks bija palīdzēt dalībvalstīm saglabāt darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu nodarbinātību Covid-19 pandēmijas laikā, tādējādi aizsargājot arī darbaspēka ienākumus. Tas savukārt bija paredzēts, lai veicinātu strauju ekonomikas atveseļošanos pēc pandēmijas ierobežojumu atcelšanas. Šajā iedaļā ir novērtēta šī ietekme, atjauninot un paplašinot analīzi, kas sniegta iepriekšējos pusgada ziņojumos. Ir pievienoti Komisijas makroekonomiskā modeļa rezultāti, kas pamato iepriekšējos konstatējumus. Kopumā rezultāti ir informatīvi un liecina, ka *SURE* ir bijusi pozitīva ietekme.

3.1. SURE ietekmes novērtēšana 2020. gadā: pandēmijas ietekmes mazināšana

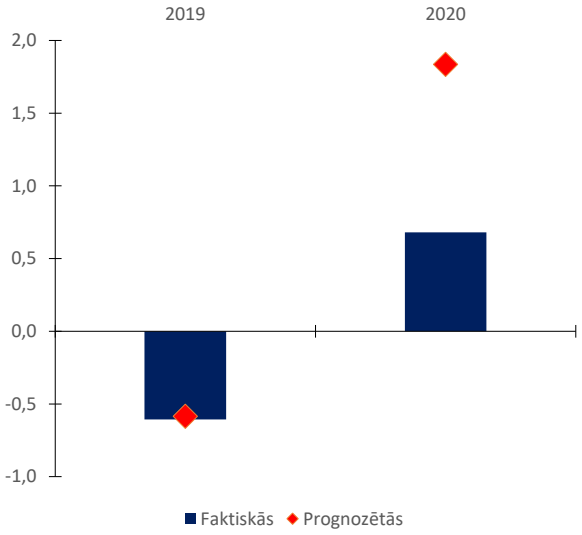
***SURE* būtiskā nozīme 2020. gadā, cita starpā bezdarba palielināšanās novēršanā, ir skaidri pamatota ar pierādījumiem.** Lai gan metodoloģiskās problēmas ietekmē precīzas kvantitatīvās

aplēses, turpmāk norādītie dažādie pierādījumi, izmantojot dažādas metodikas, liecina par vienu un to pašu. [28] Pirmkārt, *SURE* atbalstītajām valstu shēmām bija būtiska ietekme, noturot zemāku bezdarba līmeni pandēmijas laikā. Otrkārt, *SURE* mudināja izveidot dāsnas valsts shēmas darbvietu saglabāšanai.

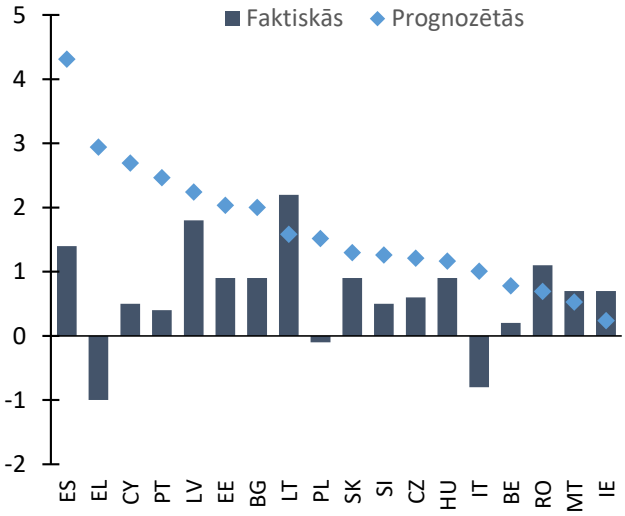
3.1.1. *SURE* veicināja darbvietu saglabāšanu, novēršot spēcīgu bezdarba un nevienlīdzības pieaugumu

Bezdarba pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija ievērojami mazāks nekā gaidīts. Vēsturiski IKP samazināšanās parasti izraisītu ievērojamu bezdarba pieaugumu. Tomēr Covid-19 krīzes pārvarēšanai 2020. gadā īstenotie ātrie un apjomīgie politikas pasākumi, to starpā *SURE*, mazināja ekonomikas ražīguma krituma ietekmi uz bezdarbu. Tāpēc bezdarba pieaugums lielākajā daļā valstu bija mazāks nekā gaidīts (16. un 17. diagramma)[29].

16. diagramma. Faktiskās un prognozētās *SURE*-19 bezdarba līmeņa izmaiņas 2019. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu



17. diagramma. Faktiskās un prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas katrā saņēmējā dalībvalstī 2020. gadā



Avots: *AMECO un pašu aprēķini.*

Piezīme. Y ass: prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas atbilst prognozēm, kas izriet no saņēmēju dalībvalstu paneļregresijas modeļa (16. diagramma) un katras valsts regresijas modeļa (17. diagramma) laikposmā no 1999. līdz 2019. gadam. Analīze balstās uz Okuņa likuma pieeju, kurā atkarīgais mainīgais apzīmē bezdarba līmeņa izmaiņas, bet neatkarīgais mainīgais — reālā IKP pieauguma tempu. Specifikācijā paredzēts kontrolēt (laikā nemainīgas) valsts darba tirgum raksturīgas iezīmes kā valsts nemainīgo ietekmi un izlasei kopīgus faktorus — kā laikā nemainīgo ietekmi. Rezultāti, šķiet, saglabājas noturīgi, arī izmantojot papildu neatkarīgus mainīgos, piemēram, darba ņēmēju tiesību aizsardzības likumus un ekonomiski aktīvā darbaspēka līmeņa izmaiņas. Specifikācijā

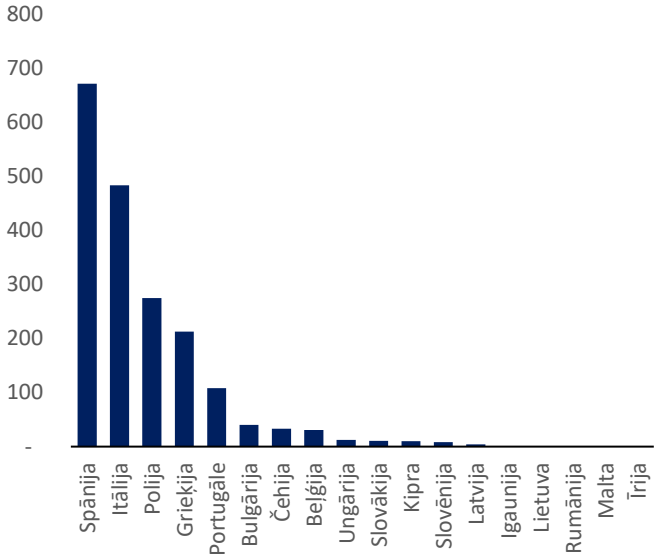
[28] Pirmkārt, ir grūti izstrādāt hipotētisku darba tirgus darbības scenāriju bez *SURE*: tā kā *SURE* nodrošināja tikai otro aizsardzības līniju pret bezdarbu, finansējot valsts pasākumus, ir grūti nošķirt *SURE* ietekmi no valsts pasākumu ietekmes. Otrkārt, ekonomikas ražīguma un nodarbinātības attiecības ietekmē dažādi faktori, to starpā *SURE*. Citi faktori ir saistīti ar to, ka cilvēki nevarēja aktīvi meklēt darbu vai bija atturējušies no meklēšanas, jo liela daļa ekonomikas bija apstājusies. Modeļa simulāciju lodziņā ir minētas arī citas atrunas.

[29] Ekonomiskās izaugsmes reaģēšanu uz bezdarba līmeņa izmaiņām ekonomikas literatūrā bieži dēvē par Okuņa likumu. Sīkāku informāciju sk. Eiropas Komisija (2021), "*Quarterly Report on the Euro Area*", III iedaļa, 20. sēj., Nr. 2.

paredzēts kontrolēt izvaddatu endogenitāti, izmantojot pirmās starpības vispārīgās momentu metodes aplēses. Horvātija nav iekļauta datu nepieejamības dēļ.

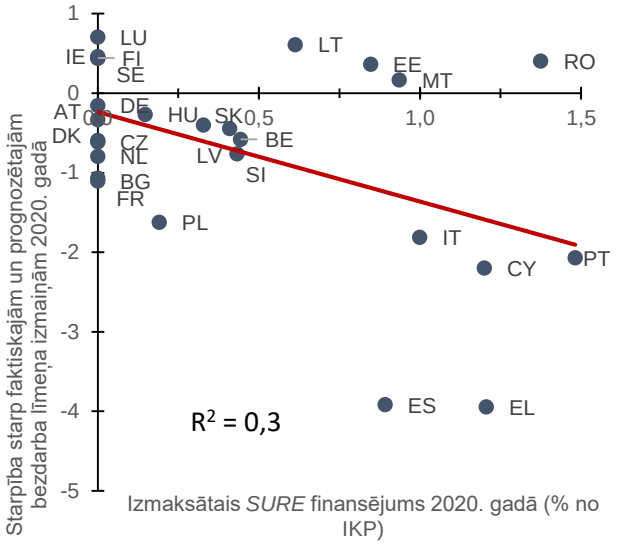
Pieņemtie politikas atbalsta pasākumi, to starpā *SURE*, efektīvi novērsa situāciju, ka aptuveni 1,5 miljoni cilvēku varētu zaudēt darbu. Plaši izmantotās saīsināta darbalaika shēmas un citi līdzīgi pasākumi daļēji izskaidro nelielo bezdarba pieaugumu salīdzinājumā ar ekonomikas ražīguma kritumu. Šī bezdarba novēršana ļāva 2020. gadā saglabāt darbu aptuveni 1,5 miljoniem cilvēku *SURE* saņēmējās dalībvalstīs[30]. 18. diagrammā parādīts aptuveno saglabāto darbvietu sadalījums pa dalībvalstīm Papildu ilustratīvās simulācijas, ko veica Komisija (sk. 2. izcēlumu), liecina, ka valstu saīsināta darbalaika shēmas, ko finansēja *SURE* eurozonā vien, saglabāja līdz pat 1 miljonam darbvietu. Tas liek domāt, ka šīs *SURE* atbalstītās shēmas, iespējams, veidoja ievērojamu daļu no 1,5 miljoniem darbvietu, kas tika saglabātas 19 *SURE* atbalsta saņēmēju vidū. *SURE* pozitīvo ietekmi vēl vairāk apstiprina fakts, ka jo lielāku summu katra dalībvalsts saņēma, izmantojot *SURE* 2020. gadā, jo mērenāks bija bezdarba pieaugums salīdzinājumā ar vēsturiskajiem standartiem (19. diagramma). Tikmēr dažas nesaņēmējas dalībvalstis (piem., Francija, Nīderlande) varēja izmantot savu labvēlīgo finansiālo stāvokli un finansēšanas nosacījumus, lai īstenotu plašas darbvietu saglabāšanas shēmas.

18. diagramma. Aplēstās saglabātās darbvietas katrā dalībvalstī 2020. gadā (tūkstošos)



Avots: *AMECO un pašu aprēķini.*
Piezīme. Saglabāto darbvietu aplēse ir iegūta no starpības starp faktiskajām un paredzamajām bezdarba līmeņa izmaiņām, kas reizināta ar 2020. gada darbaspēku. Tajā pieņemts, ka faktiskais un prognozētais darbaspēks ir vienādi. Dažām valstīm aplēse ir nulle, jo faktiskās bezdarba līmeņa izmaiņas bija lielākas nekā prognozēts modelī. Paredzamās bezdarba līmeņa izmaiņas atbilst prognozēm, kas izriet no katras valsts regresijas modeļa, kas parādīts 17. diagrammā.

19. diagramma. Saikne starp bezdarba līmeņa izmaiņām un izmaksāto *SURE* finansējumu 2020. gadā

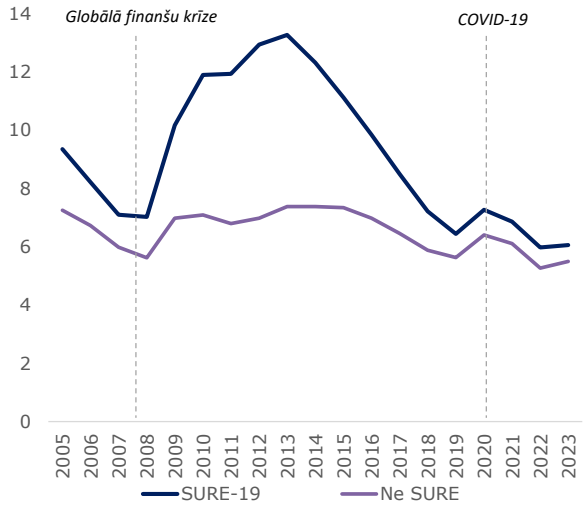


Avots: *AMECO un pašu aprēķini.*
Piezīme. Y ass: paredzamās bezdarba līmeņa izmaiņas izriet no katras valsts regresijas modeļa, kurš paskaidrots 17. diagrammas piezīmē.

[30] 1,5 miljoni ir to rezultātu viduspunkts, kas iegūti saskaņā ar 16. un 17. diagrammā izmantotās metodikas. Paneļregresija, kas parādīta 16. diagrammā, un katras valsts regresija 17. diagrammā rāda aplēses par attiecīgi 1,35 miljoniem un 1,9 miljoniem saglabātu darbvietu.

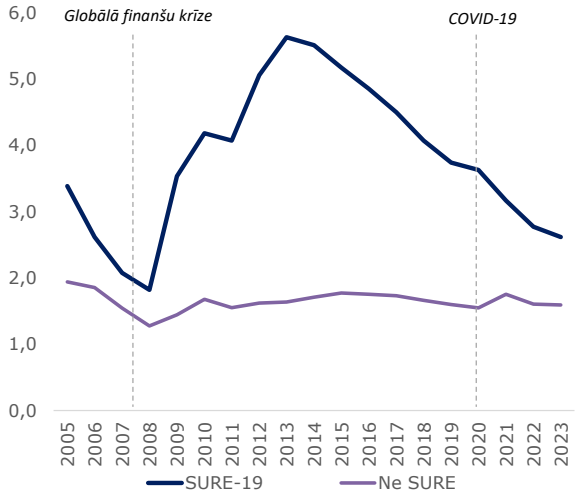
***SURE* arī palīdzēja novērst darba tirgus nevienlīdzības pieaugumu dalībvalstīs.** Šķiet, ka *SURE* novērsa spēcīgu bezdarba pieaugumu valstīs, kuras globālās finanšu krīzes laikā bija vairāk cietušas darba tirgū. Pirmkārt, vidējā bezdarba līmeņa pieaugumam *SURE* saņēmējās dalībvalstīs pēc Covid-19 krīzes ļoti cieši sekoja bezdarba līmeņa pieaugums nesaņēmējās dalībvalstīs. Tas ir pretstatā globālās finanšu krīzes sekām, kad vidējais bezdarba līmenis *SURE* saņēmējās dalībvalstīs ievērojami palielinājās salīdzinājumā ar nesaņēmējām dalībvalstīm (20. diagramma). Otrkārt, bezdarba līmeņu izkliede *SURE* saņēmējās dalībvalstīs kopš Covid-19 pandēmijas ir ievērojami samazinājusies, pakāpeniski pietuvojoties zemākajai izkliedei, kāda pieredzēta *SURE* nesaņēmējās dalībvalstīs (21. diagramma). Jāatzīmē arī tas, ka, lai gan paredzams, ka vidējā bezdarba līmeņa uzlabošanās apstāsies 2023. gadā, prognozējams, ka tā izkliede starp *SURE* atbalsta saņēmējiem turpinās samazināties. Šis bezdarba nevienlīdzības samazinājums ir tieši pretējs tam, kāds tika piedzīvots globālās finanšu krīzes dēļ. Šāds rezultāts arī liecina, ka *SURE* saņēmējas dalībvalstis bija tās, kuru darba tirgum šis instruments bija visvairāk vajadzīgs.

20. diagramma. Vidējā bezdarba līmeņa attīstība starp *SURE* saņēmējām dalībvalstīm un *SURE* nesaņēmējām dalībvalstīm



Avots: *AMECO (2023. gada pavasara prognoze).*
Piezīme. "SURE-19" attiecas uz 19 ES dalībvalstīm, kurām tika piešķirts *SURE* atbalsts. "SURE nesaņēmējas" ir pārējās 8 ES dalībvalstis.

21. diagramma. Bezdarba līmeņa vēsturiskā izkliede *SURE* saņēmējās dalībvalstīs un *SURE* nesaņēmējās dalībvalstīs



Avots: *AMECO (2023. gada pavasara prognoze).*
Piezīme. Izkliede ir bezdarba līmeņa standartnovirze *SURE* saņēmējās dalībvalstīs un *SURE* nesaņēmējās dalībvalstīs, ko aprēķina katram gadam.

Saīsināta darbalaika shēmu panākumus pandēmijas laikā apstiprina arī ārējie pētījumi. *CEPS* veiktais pētījums par darbvietu saglabāšanas shēmu uzsākšanu parādīja, ka salīdzinājumā ar lielo recesiju ievērojami palielinājies to skaits[31]. Valdības finansējums visai shēmai ir vispozitīvākajā veidā sekmējis tās izmantošanu. Tas, ka shēma bija ieviesta pirms krīzes, arī

[31] Sk. *Corti, F., Ounnas, A., & Ruiz de la Ossa, T.* (2023), "Job retention schemes between the Great Recession and the COVID-19 crises - Does the institutional design affect the take up? An EU-27 cross-country comparison. *CEPS in-depth analysis".* 2023. gada janvāris – 02. Šis pētījums saņēma ES pētniecības un inovāciju programmas "Apvārsnis 2020" finansējumu.

ievērojami palielināja shēmu izmantošanu. Tika arī novērots, ka jo lielāka ir izmaksātā alga un shēmu aptvērums (piem., nestandarta nodarbinātībā iesaistītiem darba ņēmējiem), jo lielāks to izmantojums. Konstatējumi sniedz papildu pierādījumus tam, ka no *SURE* finansētās saīsināta darbalaika shēmas efektīvi mazināja Covid-19 ietekmi. 1. izcēlumā ir sniegti daži papildu piemēri valstu pētījumiem par dalībvalstu shēmu efektivitāti.

1. izcēlums. Esošie pierādījumi par *SURE* atbalstīto valsts shēmu efektivitāti

Esošie pierādījumi par to ārkārtas atbalsta pasākumu efektivitāti, kurus dalībvalstis veikušas, reaģējot uz Covid-19 krīzi, joprojām ir diezgan ierobežoti. Eiropas politikas pētījumu centra nesen veiktais pētījums liecina, ka izpratnei par starpvalstu atšķirībām darbvietu saglabāšanas politikas īstenošanā var būt svarīga nozīme tās efektivitātes nodrošināšanā. Tas liecina, ka darbvietu saglabāšanas politikas paplašināšana un plašāka izmantošana ir saistīta ar šīs politikas izstrādi. Plašāks aptvērums, augstākas algu kompensācijas likmes un dāsnāks valdības finansējums ir pozitīvi saistīti ar izmantošanas rādītājiem[32]. Šajā izcēlumā ir sniegts īss pieejamo datu kopsavilkums par valsts shēmām dažās dalībvalstīs, kuras ir saņēmušas *SURE* atbalstu.

Slovēnijā bija divas galvenās valsts programmas, kuru mērķis bija novērst bezdarbu: "nepilna laika pabalsts", kas sedza daļu no to darbinieku algu izmaksām, kuru darba nedēļa tika samazināta; un dīkstāves shēma, kas paredz izmaksāt algu kompensāciju, kā arī apmācības izmaksas darba ņēmējiem, kuru līgums uz laiku ir apturēts. Laikposmā, uz kuru attiecas pasākums, tikai 3 % no pavisam 1850 atbalstīto darba devēju pārtrauca uzņēmējdarbību. Nodarbinātības reģistra 2021. gada jūnija dati liecina, ka 7,3 % atbalstīto uzņēmumu darbinieku bija zaudējuši darbvietu pēc pasākumu beigām, savukārt 92,7 % saglabāja darbvietu[33].

Grieķijā tika ieviesti vairāki pasākumi, lai mazinātu pandēmijas izraisīto nodarbinātības satricinājumu, cita starpā aizliegums atlaist darbiniekus visvairāk skartajās nozarēs un ienākumu atbalsta noteikšana nodarbinātības saglabāšanai. Analīze (pamatojoties uz atšķirību aplēsēm) par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz nodarbinātību un ar to saistīto valdības politikas atbildes reakciju liecina, ka bezdarbs būtiski nepalielinājās, galvenokārt pateicoties darbvietu saglabāšanas pasākumiem. Vienlaikus sezonālais darbs (galvenokārt tūrisma nozarē) pārvietošanās ierobežojumu dēļ būtiski samazinājās salīdzinājumā ar iepriekšējos gados novērotajām tendencēm. Tas izraisīja ierobežotu bezdarba pieaugumu, ko varētu saistīt ar traucēto sezonālo dinamiku, jo pārvietošanās ierobežojumi sakrita ar sezonālās darbā pieņemšanas maksimumu. Darbā pieņemšanas tendences neatgriezās pirmspandēmijas līmenī līdz 2021. gada pirmajam ceturksnim[34].

Salīdzinot pandēmijas izraisīto satricinājumu un valdības iejaukšanās ietekmi uz nodarbinātību **Baltijas valstīs**, atklājās dažādu pasākumu neviendabīgā īstenošana un efektivitāte. Darbvietu saglabāšanas pasākumi ievērojami samazināja bezdarba pieaugumu. Tomēr ir pierādījies, ka dažāda veida darbvietu saglabāšanas programmām (saīsināta darbalaika shēmām, dīkstāves shēmām un algas subsīdijām) varētu būt bijusi dažāda efektivitātes pakāpe Igaunijā, Latvijā un Lietuvā (*Foresight Centre,* 2020)[35].

3.1.2. *SURE* atbalstīja darba tirgu, izmantojot vairākus kanālus

***SURE* pievienoja vērtību, veicinot uzticēšanos ekonomikai un mudinot dalībvalstis izveidot plašas un vērienīgas saīsināta darbalaika shēmas valsts līmenī.** *SURE* "papildu ietekmes" novērtēšana salīdzinājumā ar valsts pasākumiem ir zināmā mērā sarežģīta. Iepriekšējos

[32] Turpat.

[33] *Ministrstvo za delo, druzino, socialne zadeve in enake moznosti Republike Slovenije, S. za analize in razvoj* (2022), "Analiticna podlaga za potrebe vzpostavitve stalne sheme skrajsanega delovnega casa v Sloveniji".

[34] *Betcherman, G., Giannakopoulos, N., Laliotis, I., Pantelaiou, I., Testaverde, M., & Tzimas, G.* (2023), "The short-term impact of the 2020 pandemic lockdown on employment in Greece". *Empirical Economics*, https://doi.org/10.1007/s00181-023-02381-2.

[35] *Foresight Centre* (2020), "A comparative review of socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19) in the Baltic States".

ziņojumos sniegtie uz apsekojumiem balstītie pierādījumi apstiprina *SURE* īpašo ietekmi, proti, uzticēšanās uzlabošana visā ES, ES atbalsts saīsināta darbalaika shēmām un to izmantošanas veicināšana konkrētajā Covid-19 pandēmijas kontekstā, un atļauja dalībvalstīm vairāk nekā citkārt tērēt nodarbinātības atbalstam, reaģējot uz pandēmijas izraisītiem pārvietošanās ierobežojumiem un citiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Pirmkārt, *SURE* palīdzēja uzlabot vispārējo uzticēšanos ES spējai efektīvi reaģēt uz vēl nepieredzētu krīzi. ES politikas atbildes reakcija uz Covid-19 bija trīskārša: i) tiesiskā regulējuma mīkstināšana, cita starpā Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), valsts atbalsta regulējums un vispārējās fiskālās politikas izņēmuma klauzulas aktivizēšana; ii) finansiāls atbalsta mehānisms (*SURE* un Viseiropas garantiju fonds uzņēmumiem); kā arī iii) paziņojums par instrumentu *NextGenerationEU*[36]. Šī atbildes reakcija papildināja atbalstu, kas sniegts no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, jo īpaši no Eiropas Sociālā fonda. *SURE* prasīja dalībvalstīm ļoti ātri vienoties par instrumenta izveidi un brīvprātīgi nodrošināt budžeta garantijas, kas bija spēcīgs pierādījums ES spējai efektīvi un ātri reaģēt uz krīzi. Šī kolektīvā spēja reaģēt uz krīzi ar atbilstoši pielāgotiem instrumentiem, iespējams, veicināja ekonomikas subjektu uzticēšanos ES, tās dalībvalstīm un konkrētās politikas atbildes reakcijas kvalitātei. Šo efektu ilustrēja 2021. gada decembra Eirobarometra aptaujas rezultāti, kas parādīja, ka 82 % eurozonas iedzīvotāju gan saņēmējās dalībvalstīs, gan garantijas devējās valstīs uzskatīja, ka *SURE* aizdevumi ir labs risinājums (22. diagramma)[37]. Tiek uzskatīts, ka šī pārliecība ir veicinājusi procentu likmju starpības samazināšanos dalībvalstu pašu aizņēmumiem un uzlabojusi ES izaugsmes perspektīvas. *SURE* palīdzēja efektīvi mobilizēt fiskālo politiku, pateicoties arī tā struktūrai, kas bija pielāgota specifiskajiem Covid-19 izraisītajiem satricinājumiem. Šī atbalstošā fiskālā nostāja darbojās kopā ar stimulējošu monetāro politiku, lai pandēmijas laikā aizsargātu saimniecisko darbību.

Otrkārt, ar *SURE* starpniecību ES atbalstīja un mudināja izmantot darbvietu saglabāšanas pasākumus. Sniedzot finansiālu palīdzību, lai finansētu saīsināta darbalaika shēmas un līdzīgus pasākumus, *SURE* mudināja dalībvalstis īstenot šāda veida politiku, cita starpā saskaņā ar 2020. gada nodarbinātības pamatnostādnēm. Komisija veica *ad hoc* aptauju *SURE* saņēmējās dalībvalstīs, lai labāk izprastu, cik labi šis kanāls darbojās[38]. Aptauja atklāja, ka *SURE* ļāva dalībvalstīm būt vērienīgākām ieviestajā politikā.

- *Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu ir norādījušas, ka SURE ir ietekmējis to lēmumus pieņemt jaunu vai grozīt esošo saīsināta darbalaika shēmu.* Reaģējot uz Covid-19 krīzi, deviņas dalībvalstis izveidoja jaunu saīsināta darbalaika shēmu[39], savukārt četras

[36] Sk. arī Eiropas Komisijas (2021) ziņojumu par publiskajām finansēm EMS 2020 (*Report on Public Finances in EMU 2020*), lai iegūtu plašāku informāciju par ES politikas atbildes reakciju uz Covid-19.

[37] Konkrēti respondentiem tika uzdots šāds jautājums: "Kādas ir jūsu domas par pēdējo ES finansiālo atbalstu ES dalībvalstīm Covid-19 krīzes pārvarēšanai? Vai, jūsuprāt, bija labi vai slikti izsniegt (..) aizdevumus, lai palīdzētu ieinteresētajām dalībvalstīm saglabāt cilvēkiem darbvietas?" Sk.: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2289.

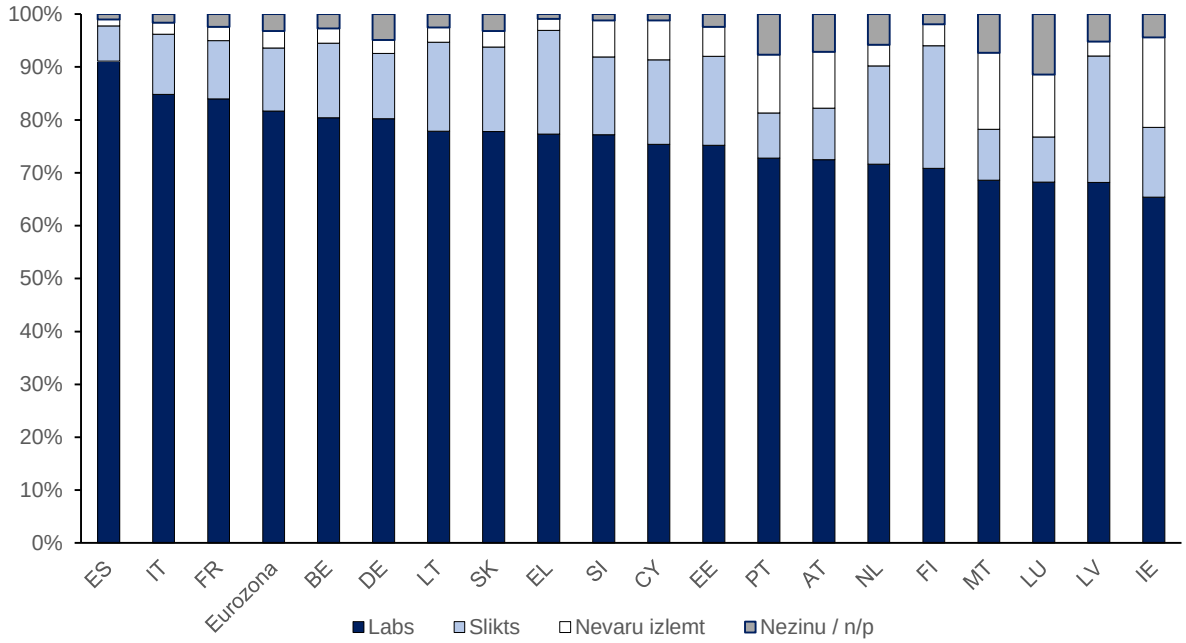
[38] Lai labāk izprastu to, kāda valstu līmenī bija *SURE* loma saīsināta darbalaika shēmu un līdzīgu pasākumu izveidē un izmantošanā Covid-19 pandēmijas laikā, Komisija tieši lūdza dalībvalstu iestādēm paust viedokli, izmantojot anketu, kura bija jāiesniedz Nodarbinātības komitejai (*EMCO*). Atbildes uz aptaujas jautājumiem ir sniegušas 15 no 19 dalībvalstīm, kas pieteicās atbalsta saņemšanai saskaņā ar *SURE*.

[39] Bulgārija, Kipra, Grieķija, Horvātija, Ungārija, Lietuva, Latvija, Rumānija un Slovēnija. Ungārija nolēma finansēt savu jauno saīsināta darbalaika shēmu, izmantojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus, nevis *SURE*.

dalībvalstis grozīja jau pastāvošu saīsināta darbalaika shēmu[40]. Lielākā daļa šo shēmu bija ieviestas vai grozītas 2020. gada martā, neilgi pirms tam, kad Komisija ierosināja izveidot instrumentu *SURE*. Pēc *SURE* ierosināšanas jaunas shēmas tika ieviestas Ungārijā, Grieķijā, Rumānijā un Slovēnijā, savukārt Itālija un Spānija veica izmaiņas jau esošās shēmās.

- *SURE arī ir ļāvis dažām dalībvalstīm vērienīgāk īstenot saīsināta darbalaika shēmām līdzīgus pasākumus.* 17 dalībvalstis arī lūdza *SURE* finansiālo palīdzību shēmām, kas līdzīgas saīsinātam darbalaikam. Dažas dalībvalstis bija ieviesušas šos pasākumus pirms *SURE* ierosināšanas, savukārt citas — pēc tam[41]. Lielākā daļa aptaujāto dalībvalstu, reaģējot uz *SURE* finansējuma iespējamo pieejamību, ieviesa jaunas saīsinātam darbalaikam līdzīgas shēmas. Turklāt trijās dalībvalstīs *SURE* finansējuma pieejamība sekmēja šīm shēmām piešķirto budžeta līdzekļu palielināšanu.

22. diagramma. ES iedzīvotāju viedoklis par to, vai *SURE* aizdevumi bija labs risinājums (% no kopējā atbilžu skaita)



Avots: *Eirobarometra aptaujas 2021. gada decembra publikācija; aptauja veikta eurozonas valstīs 2021. gada oktobrī un novembrī. Sk. 37. zemsvītras piezīmi.*

Treškārt, *SURE* nostiprināja dalībvalstu pārliecību uzņemties lielākus aizņēmumus un izdevumus saistītiem pasākumiem, nekā tās citkārt būtu uzņēmušās. Jo īpaši tāpēc, ka finansējums bija pieejams ar ļoti zemām likmēm un ilgu termiņu, kā tas bija *SURE*, un tas nodrošināja agrīnu ES politikas atbildes reakcijas elementu, kad nenoteiktība aizvien bija liela. Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu norādīja, ka *SURE* atbalstam ir bijusi nozīme saistībā ar saīsināta darbalaika shēmu un līdzīgu pasākumu tvēruma un labvēlības īslaicīgu paplašināšanu,

[40] Beļģija, Spānija, Īrija un Itālija.

[41] Minētās "līdzīgās" shēmas tika nostiprinātas tiesību aktos pirms 2. aprīļa (Kiprā, Grieķijā, Īrijā, Polijā un Slovēnijā), pēc 2. aprīļa (Spānijā, Ungārijā un Čehijā) vai dažādos datumos laikposmā no 2020. gada marta līdz jūlijam, attīstoties krīzei (Beļģijā, Itālijā, Lietuvā, Latvijā, Maltā un Rumānijā).

kā arī Covid-19 krīzes risināšanai paredzētās politikas finansēšanu kopumā[42]. Sešas dalībvalstis norādīja, ka to attiecīgo saīsināta darbalaika shēmu budžets ir ticis palielināts pēc tam, kad Komisija ierosināja izveidot *SURE*. Divos no šiem gadījumiem tika uzskatīts, ka *SURE* ir būtiski ietekmējis pieņemto lēmumu.

2. izcēlums. Ilustratīvās modeļu simulācijas par *SURE* finansēto saīsināta darbalaika shēmu ietekmi

Šajā izcēlumā izmantots Komisijas globālais daudzvalstu (GM) modelis, lai simulētu *SURE* finansēto saīsināta darbalaika (SDL) shēmu ietekmi Covid-19 pandēmijas laikā[43].

(i) Metodika

GM modelis ir atvērtas ekonomikas modelis, ko Komisija izmanto, lai analizētu biznesa cikla svārstības un makroekonomikas stabilizācijas politiku. Tā uzvedības parametri tiek novērtēti ar Beijesa metodēm, un modelis tiek regulāri izmantots, lai sniegtu ieguldījumu Komisijas Eiropas ekonomikas prognozēs.

Šeit GM modelis izmantots, lai pētītu *SURE* finansēto SDL shēmu ietekmi, kas ietver arī algas subsīdijas un līdzīgu atbalstu pašnodarbinātām personām (izņemot citus pasākumus, piemēram, ar veselību saistītus pasākumus). Tā kā modelis ir sadalīts divos reģionos, eurozonā (20 dalībvalstis) un pārējā pasaulē, simulācijās tiek pārbaudīta tikai to *SURE* līdzekļu ietekme, kuri izmaksāti 14 valūtas savienības saņēmējām dalībvalstīm un kuru kopējā summa ir aptuveni 72 miljardi EUR (73 % no kopējā *SURE* atbalsta). Lielākā summa iztērēta 2020. gada otrajā ceturksnī, sasniedzot aptuveni 1 % no (ceturkšņa) eurozonas IKP.

(ii) Ietekmes kanāli

Lai labāk aptvertu SDL shēmu ietekmi, standarta GM modelis ir papildināts ar visaptverošāku darba tirgus struktūru. Konkrēti, tas ļauj nošķirt ekstensīvo rezervi (darbinieku skaits) un intensīvo rezervi (stundas uz vienu darbinieku), kā arī līgumā noteiktās apmaksātās stundas un faktiskās nostrādātās stundas. Subsidējot nenostrādātās stundas īslaicīgu negatīvu satricinājumu laikā, SDL shēmas nodrošina darbvietu saglabāšanu darbinieku skaita ziņā. Citiem vārdiem sakot, SDL shēmas var mudināt uzņēmumus pielāgot darbaspēku, samazinot darbalaiku, nevis atlaižot darbiniekus.

SDL ne tikai novērš darbinieku atlaišanu, bet arī paātrina ekonomikas atveseļošanos. Saglabājot savus darbiniekus, pateicoties SDL shēmām, darba devēji arī izvairās no dārgiem atdalīšanas, atkārtotas pieņemšanas darbā un apmācības procesiem iespējamās ekonomikas augšupejas laikā. Šis izmaksu ietaupīšanas kanāls ir īpaši nozīmīgs dziļas recesijas laikā, kad likviditātes ierobežojumi un vājākas bilances mazina uzņēmumu spēju izvairīties no atlaišanas.

Turklāt, mazinot bezdarbu, SDL palīdz stabilizēt strādājošo ienākumus un patēriņa pieprasījumu. Kopumā SDL shēmas var mazināt nelabvēlīgu satricinājumu negatīvo ietekmi darba tirgū un veicināt noturīgāku ekonomiku.

(iii) Simulācija un rezultāti

Šajā modelēšanas uzdevumā *SURE* finansētās SDL shēmas tiek uzskatītas par valdības diskrecionāru iejaukšanos

[42] Saskaņā ar *EMCO* aptauju.

[43] GM modelis ir strukturāls makroekonomiskais modelis jaunkeinsisma tradīcijās. To kopīgi izstrādā Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts un Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs. Detalizētu GM pamata modeļa aprakstu sk. *Albonico, A., Calès, L., Cardani, R., Croitorov, O., Di Dio, F., Ferroni, F., Giovannini, M., Hohberger, S., Pataracchia, B., Pericoli, F., Pfeiffer, P., Raciborski, R., Ratto, M., Roeger, W., Vogel, L.* (2019), "The Global Multi-Country Model (GM): an Estimated DSGE Model for the Euro Area Countries". *ECFIN diskusiju dokuments Nr. 102.* Eiropas Komisija.

nenostrādāto stundu subsidēšanai. Šī valdības iejaukšanās, kas mērogota līdz *SURE* izmēram, ļauj nosacītā veidā novērtēt novērsto darbvietu zaudēšanu.

Pamatojoties uz iepriekš aprakstītajiem kanāliem, "standarta" modeļu simulācijas liecina, ka *SURE* finansētajām SDL shēmām ir bijusi būtiska pozitīva ietekme uz nodarbinātību, novēršot aptuveni 0,75 miljonus darbavietu zaudēšanas eurozonā.

Tomēr šie "standarta" simulācijas rezultāti var par zemu novērtēt iespējamo ietekmi, ko varētu radīt darbvietu zaudēšana dziļas recesijas, piemēram, Covid-19 pandēmijas izraisītas recesijas, laikā. Piemēram, pētījumi liecina, ka algu neelastība un uzņēmumu likviditātes ierobežojumi var ievērojami pastiprināt nodarbinātības svārstības[44]. Tas saskan arī ar empīriskiem pierādījumiem, kas liecina, ka bezdarba līmenis recesijas laikā pieaug straujāk, nekā samazinās ekspansijas laikā[45]. Lai ietvertu šo īpatnību, "dziļas recesijas" scenārijā tiek ņemta vērā lielāka nodarbinātība attiecībā pret ekonomikas ražīguma elastību[46]. Ņemot vērā šo bezdarba līmeņa dinamiku, *paredzamais saglabāto darbvietu skaits eurozonā būtu tuvu vienam miljonam*. Citiem vārdiem sakot, bez *SURE* finansētajām SDL shēmām eurozonas bezdarba līmenis 2020. gadā būtu sasniedzis 8,6 % (novēroto 8 % vietā).

Kopumā šīs nosacītās simulācijas liecina par darbvietu ievērojamu saglabāšanu tādā pašā apmērā kā Okuņa likuma aprēķini, kas sniegti 23. lpp. Atšķirībā no Okuņa likuma analīzes, kas parādīta 16. diagrammā, šī simulācija koncentrējas tikai uz *SURE* finansēto SDL shēmu ietekmi, nevis uz vispārējo politikas atbildes reakciju uz Covid-19.

(iv) Atrunas

Simulācijas parāda *SURE* spēcīgo ietekmi uz nodarbinātību, pateicoties SDL shēmām. Tomēr, interpretējot rezultātus, jāņem vērā dažas atrunas, jo īpaši turpmāk norādītā pozitīvā un negatīvā ietekme.

- (+) Principā SDL var mazināt turpmāku pieprasījuma deficītu, kas saistīts ar bailēm no bezdarba. Modelēšanā nav iekļauti šie papildu stabilizācijas ieguvumi, kas izriet no samazinātiem piesardzīgiem ietaupījumiem[47]. Turklāt ieguvumi no SDL shēmām kā automātiskiem stabilizatoriem varētu pārsniegt *SURE* finansētās diskrecionārās valdības iejaukšanās priekšrocības[48].
- (+) Saglabājot darbvietas un nodarbinātību, SDL shēmas var novērst bezdarba radītās sekas, piemēram, prasmju zudumu vai atturēšanos no dalības darba tirgū.
- (–) Tomēr negatīvā puse ir tāda, ka modeļu simulācijas izslēdz iespējamo negatīvo pārdales ietekmi darba tirgū, jo SDL varētu atturēt darbiniekus no pārejas uz produktīvākiem uzņēmumiem vai nozarēm. Tomēr ļoti spēcīgais eurozonas ekonomikas atsitiens 2021. gadā un *SURE* pagaidu raksturs liecināja, ka šī ietekme bija otršķirīga.
- (–) Turklāt modelī nav ņemtas vērā iespējamās morālā riska problēmas, piemēram, uzņēmumi tiek mudināti samazināt stundas vairāk, nekā nepieciešams saskaņā ar SDLS. Tomēr empīriski pierādījumi liecina, ka šī problēma joprojām ir samērā minimāla[49].

3.2. SURE ietekmes novērtēšana 2021. gadā un vēlāk: ekonomikas atveseļošanās veicināšana

[44] Sk., piem., *Giroud, X., Mueller, H.* (2017), "Firm Leverage, Consumer Demand, and Employment Losses During the Great Recession". *Quarterly Journal of Economics* 132 (1), 271.–316. lpp.

[45] Par uzņēmējdarbības cikla asimetriju ESAO sk., piemēram, *Abbritti, M., & Fahr, S.* (2013), "Downward wage rigidity and business cycle asymmetries". *Journal of Monetary Economics*, 60(7), 871.–886. lpp.

[46] Lai ietvertu šo īpatnību, modeļa nodarbinātības korekcijas izmaksu parametrs tiek samazināts uz pusi. Lai gan šī parametrizācija ir nosacīta, tā kopumā saskan ar viedokli, ko pauduši *Gehrke* un *Hochmuth*, kuri parāda, ka ietekme uz nodarbinātību pēc diskrecionāra SDL satricinājuma var dubultoties dziļākas recesijas gadījumā. Sk. *Gehrke, B., Hochmuth, B.* (2021), "Counteracting Unemployment in Crises: Non-linear Effects of Short-Time Work Policy", *Scandinavian Journal of Economics*, 123, 1. izdevums, 144.–183. lpp.

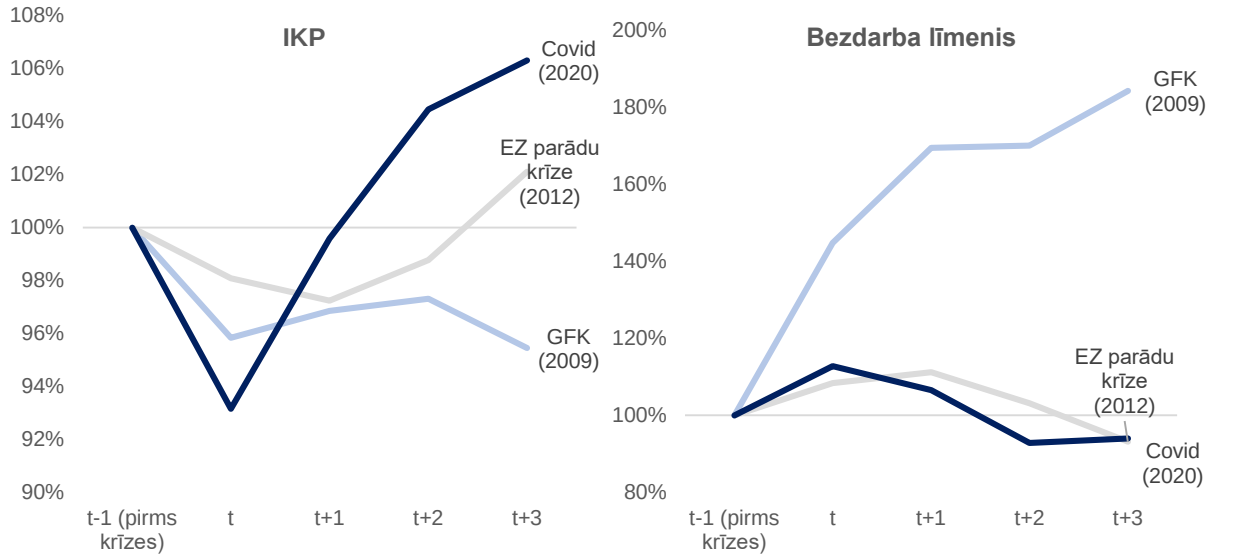
[47] *Dengler* un *Gehrke* lēš, ka piesardzīgi ietaupījumi var palielināt SDL stabilizācijas potenciālu līdz pat 55 %. Sk. *Dengler, T., Gehrke, B.* (2021), "Short-time work and precautionary savings", *IZA DP* Nr. 14329.

[48] Sk., piem., *Balleer, A., Gehrke, B., Lechthaler, W., Merkl, C.* (2016), "Does short-time work save jobs? A business cycle analysis". *European Economic Review*, *84*, 99.–122. lpp.

[49] Sk. *Giupponi, G., Landais, C.* (2022), "Subsidizing Labour Hoarding in recessions: The Employment and Welfare Effects of Short-time Work", *The Review of Economic Studies*; *Giupponi, G, Landais, C., Lapeyre, A.* (2022), "Should We Insure Workers or Jobs during Recessions?" *Journal of Economic Perspectives*, 36 (2): 29.–54. lpp.

Nodarbinātības aizsardzība pirmajos divos pandēmijas gados ir veicinājusi ātrāku atveseļošanos 2021. gadā salīdzinājumā ar ekonomikas atlabšanu pēc iepriekšējām krīzēm. Pirmkārt, IKP un bezdarbs atgriezās pirmskrīzes līmenī *SURE* saņēmējās dalībvalstīs daudz ātrāk nekā pēc globālās finanšu krīzes un eurozonas parādu krīzes (23. diagramma). Tas notika, neskatoties uz turpmākajiem pandēmijas viļņiem, kuru dēļ 2021. gada laikā bija atkārtoti jāievieš ierobežojumi[50]. Otrkārt, neraugoties uz Krievijas iebrukumu Ukrainā un no tā izrietošo humanitāro un enerģētikas krīzi, ekonomikas izaugsme 2022. gadā turpinājās, un, pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, tai būtu jāturpinās 2023. gadā, lai gan lēnākā tempā[51]. Tomēr tā joprojām pārspēj atveseļošanos, paejot tādam pašam laika periodam pēc globālās finanšu krīzes un eurozonas parādu krīzes, jo ES ekonomika 2021. gadā atgriezās pirmspandēmijas ekonomikas ražīguma līmenī, vienlaikus saglabājoties krietni zem pirmskrīzes līmeņa, kāds bija vērojams tajā pašā laikposmā divās iepriekšējās krīzēs. Tas liecina, ka, ar saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem saglabājot pieejamā darbaspēka saikni ar uzņēmumiem Covid-19 pandēmijas kontekstā, ir sekmēta ātra atveseļošanās, neskatoties uz sarežģīto epidemioloģisko situāciju 2021. gadā[52].

23. diagramma. IKP un bezdarba līmeņa pēckrīzes atgūšanās vēsturisks salīdzinājums



Avots: *AMECO (Komisijas 2023. gada pavasara prognoze), Eurostat.*

Piezīme. Parādīts kopējais IKP un vidējais bezdarba līmenis *SURE* saņēmējās dalībvalstīs. Laika periods t – 1 attiecas uz gadu pirms attiecīgās krīzes; t = 2009 attiecas uz globālo finanšu krīzi (GFK); t = 2012 attiecas uz eurozonas (EZ) parādu krīzi; t = 2020 attiecas uz Covid krīzi; Covid krīzes t + 3 attiecas uz 2023. gadu.

Apsekojuma dati liecina, ka *SURE* 2021. gadā atbalstīja pandēmijas visvairāk skarto ekonomikas nozaru darbību. ES uzņēmumu un patērētāju apsekojums liecina, ka pakalpojumu

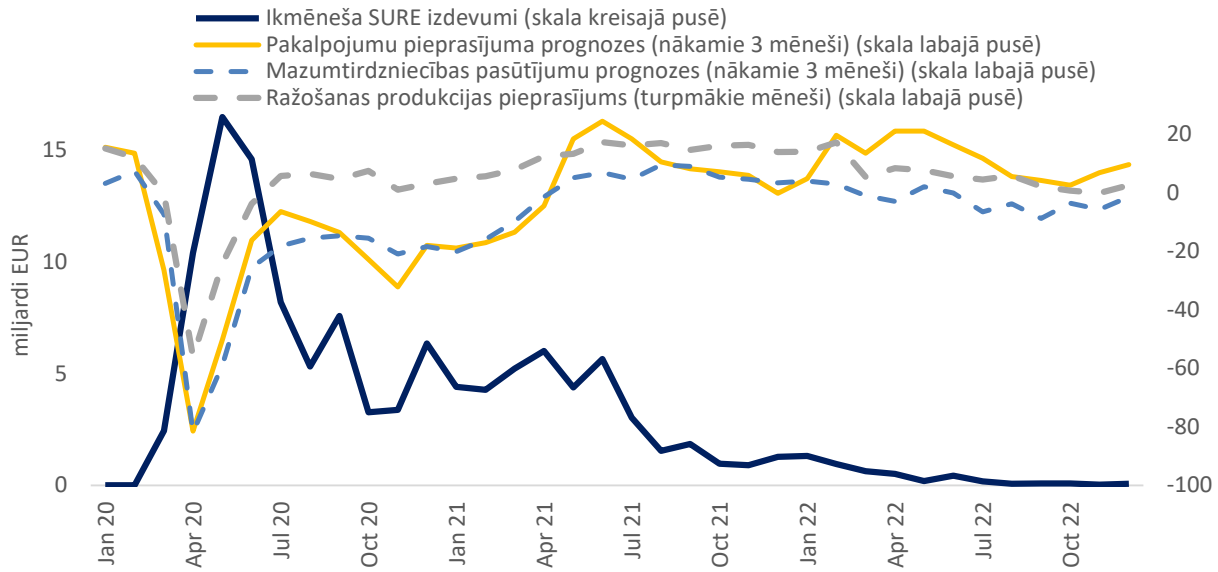
[50] Tomēr jānorāda, ka globālās finanšu krīzes raksturs, it īpaši pēkšņā aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, ko krīze izraisīja privātajā sektorā, radīja īpaši smagas sekas ekonomikas nozaru darbībai un nodarbinātībai neatkarīgi no tā, kādus nodarbinātības atbalsta pasākumus varēja pieņemt.

[51] Eiropas Komisijas Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts (2023). Eiropas ekonomikas prognoze: 2023. gada pavasaris.

[52] Sīkāku informāciju sk. Eiropas Komisija (2022), "*Quarterly Report on the Euro Area*", III iedaļa, 21. sēj., Nr. 2. Rakstā atainots, ka *SURE* nebija nelabvēlīgas ietekmes uz darbaspēka mobilitāti, kas ir būtisks faktors efektīvai resursu pārdalei pēc pandēmijas uzliesmojuma un pandēmijas strukturālās ietekmes uz ES ekonomiku.

nozarēs, kuras *SURE* saņēmējās dalībvalstīs Covid-19 pandēmija ir skārusi visvairāk (izmitināšana, pārtika un dzērieni, ceļojumu aģentūras, sporta aktivitātes un citi personīgie pakalpojumi), 2021. gadā — it īpaši tā pirmajā pusē — joprojām bija vērojams zems pieprasījuma un uzticības līmenis (24. diagramma). Turpretim ražošanu 2021. gada sākumā ierobežojumi ietekmēja mazāk, un šīs nozares rādītāji bija labāki. Kā parādīts 12. diagrammā, *SURE* izdevumu lielākā daļa tika novirzīta tādām nozarēm kā izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, un tas liecina, ka *SURE* ir risinājis vissteidzamākās vajadzības, atbalstot vissmagāk cietušās nozares[53].

24. diagramma. Pakalpojumu nozaru pieprasījums un *SURE* izdevumi



Avots: *ES uzņēmumu un patērētāju apsekojuma programma, 2023. gada marts; dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*

Piezīme. Attiecībā uz pakalpojumiem norādīts izmitināšanas, pārtikas un dzērienu, ceļojumu aģentūru, sporta aktivitāšu un citu personīgo pakalpojumu nozares vidējais rādītājs.

3.3. Tieša finansiālā ietekme: ietaupījumi uz procentu maksājumiem

Aplēsts, ka dalībvalstis, saņemot finansiālo palīdzību no *SURE*, procentu maksājumos kopumā ietaupījušas 9 miljardus EUR. Šīs summas pamatā ir pirmās deviņas *SURE* emisijas, kas veiktas līdz 2022. gada 14. decembrim (4. tabula)[54]. Minētie ietaupījumi radās tāpēc, ka *SURE* aizdevumi piedāvāja dalībvalstīm zemākas procentu likmes nekā tās, kuras dalībvalstīm būtu jāmaksā, pašām emitējot valsts parāda vērtspapīrus, un šo aizdevumu vidējais termiņš ir gandrīz 15 gadi[55]. Iemesls tam ir Eiropas Savienības augstais kredītreitings un *SURE* obligāciju likviditāte[56]. Vislielākie ietaupījumi reģistrēti dalībvalstīs ar zemākiem kredītreitingiem.

[53] Tas vedina domāt, ka *SURE* galvenokārt sniedza visnepieciešamāko atbalstu. Sk. arī 52. zemsvītras piezīmi.
[54] Sīkāku informāciju par metodiku sk. "*Quarterly Report on the Euro Area*", 20. sēj., Nr. 2 (2021), III iedaļā.
[55] Šajās aplēsēs nav iekļauta nekāda iespējamā papildu pārliecinošā ietekme, kas jauniem ārkārtas instrumentiem, ieskaitot *SURE*, varētu būt bijusi uz ekonomikas subjektiem un procentu likmju starpību dalībvalstu pašu

4. tabula. Dalībvalstu ietaupījumi uz procentu maksājumiem

Dalībvalsts	Izmaksātā summa (miljardi EUR)	Vidējā starpība	Vidējais termiņš	Ietaupījumi uz procentu maksājumiem (miljardi EUR)	Ietaupījumi uz procentu maksājumiem (% no izmaksātās summas)
Beļģija	8,2	0,06	14,7	0,14	1,7
Kipra	0,6	0,64	14,7	0,06	9,7
Grieķija	6,2	0,84	14,6	0,65	10,6
Spānija	21,3	0,44	14,7	1,58	7,4
Horvātija	1,6	1,03	14,5	0,21	13,4
Ungārija*	0,7	1,80	14,8	0,15	22,5
Itālija	27,4	0,96	14,8	3,76	13,7
Lietuva	1,1	0,13	14,8	0,02	1,5
Latvija	0,5	0,34	14,8	0,02	4,1
Malta	0,4	0,56	14,6	0,04	8,4
Polija	11,2	0,55	13,6	0,80	7,2
Portugāle	6,2	0,46	14,7	0,42	6,8
Rumānija	3,0	2,27	14,6	0,85	28,4
Slovēnija	1,1	0,23	14,8	0,05	4,3
Slovākija	0,6	0,09	14,9	0,01	1,3
Bulgārija	1,0	1,76	15,0	0,18	18,3
Īrija	2,5	0,11	14,7	0,05	2,1
Čehija**	4,5	0,23	10,1	0,04	1,9
Igaunija***	0,2	0,00	15,0	0,00	0,0
Kopā	**98,4**	**0,67**	**14,5**	**9,03**	**9,42**

Piezīme. Ietaupījumi uz procentu maksājumiem ir aprēķināti katrai obligācijai un apkopoti atbilstīgi emisijas datumam un termiņam.

** Ungārija kopš 2020. gada ir emitējusi tikai divas — 10 gadu un 30 gadu — euro denominētas obligācijas, abas 2020. gada novembrī. Izmantojot šīs divas obligācijas, starpība starp ienesīguma līkni valsts valūtā un euro tika ekstrapolēta citiem termiņiem un citiem emisijas datumiem.*

*** Dati par euro denominēto obligāciju emisijām Čehijā 2022. gadā nebija pieejami. Čehijas ietaupījumi uz procentu maksājumiem ir balstīti tikai uz pirmo maksājumu Čehijai 2 miljardu EUR apmērā 2021. gadā.*

**** Igaunija ir emitējusi tikai vienu neapmaksātu 10 gadu obligāciju, dati par citiem termiņiem nebija pieejami. Tiek pieņemts, ka starpība ar ES SURE sociālās ietekmes obligāciju šajos citos termiņos ir tuva nullei.*

IV. INFORMĀCIJA PAR VALSTU KONTROLES UN REVĪZIJAS SISTĒMĀM

4.1. Otrā aptauja par valsts ex ante un ex post pārbaudes sistēmām, tai skaitā revīzijām

Komisija 2022. gada sākumā veica pirmo aptauju par valsts kontroli un revīziju, lai saprastu, kā dalībvalstis ievēro savus pienākumus saskaņā ar aizdevuma līgumu. Šie

aizņēmumiem. Turklāt dalībvalstis varēja samazināt savu valsts parāda vērtspapīru emisiju apjomu šajos finansēšanas periodos, kas, iespējams, uzlaboja nosacījumus, ko tās varēja panākt ar šo emisiju.

[56] *Fitch*, *Moody's*, *DBRS* un *Scope* piešķīruši ES AAA kredītreitingu, un *Standard and Poor's* — AA+ (stabilas prognozes) kredītreitingu.

rezultāti tika atspoguļoti trešajā pusgada ziņojumā par *SURE*[57]. Gandrīz visās dalībvalstīs iestādes, kuras veic *SURE* atbalstīto pasākumu kontroli un revīziju, darbojās vēl pirms Covid-19 pandēmijas. Visas dalībvalstis veica *SURE* atbalstīto pasākumu kontroli un pārbaudīja, vai ir izpildīti atbilstības kritēriji. Visās dalībvalstīs, izņemot vienu, kontrole un revīzijas atklāja pārkāpumus un krāpšanas gadījumus. Visos šādos gadījumos tika veikta izmeklēšana. Apstiprinātu pārkāpumu vai krāpšanas gadījumā visas dalībvalstis atguvušas vai atgūst nepareizi izlietotos līdzekļus vai nu ar tiesvedību, vai bez tās.

Pēcpārbaudes aptaujas mērķis bija saņemt papildu informāciju par to, kā dalībvalstis pilda savus obligātos juridiskos pienākumus, jo īpaši saistībā ar *ex post* pārbaudēm, tai skaitā revīziju. Pirmā aptauja liecināja, ka dalībvalstīm ir vajadzīgs papildu skaidrojums par *ex post* pārbaužu, tai skaitā revīzijas, esību un tvērumu. Skaidrības labad pēcpārbaudes aptaujā, ko veica 2023. gada sākumā, ir nošķirtas *ex ante* pārbaudes (pirms līdzekļu piešķiršanas) un *ex post* pārbaudes, tai skaitā revīzijas (pēc līdzekļu piešķiršanas)[58]. Tās mērķis bija atjaunināt informāciju par *ex ante* pārbaudēm un sniegt papildu skaidrojumu par *ex post* pārbaužu, tai skaitā revīziju, esību un tvērumu.

Papildu mērķis bija vākt informāciju, kas palīdzēs Komisijai īstenot Eiropas Revīzijas palātas ieteikumu. Eiropas Revīzijas palāta 2022. gadā revidēja *SURE* darbību un sniedza vienu ieteikumu, cita starpā par revīziju un kontroli[59]. Pēcpārbaudes aptauja ir pirmais solis ieteikuma īstenošanā. Tajā apkopo informāciju par: i) *SURE* atbalstīto pasākumu pārkāpumu vai krāpšanas risku, pamatojoties uz dalībvalstu uztveri vai novērtējumu; ii) *ex ante* un *ex post* pārbaužu tvērumu attiecībā uz pasākumiem, kas novērtēti kā tādi, kuriem ir vislielākais pārkāpumu vai krāpšanas risks; un iii) pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaitu.

Pirmās aptaujas un pēcpārbaudes aptaujas rezultāti ir saskanīgi un apstiprina, ka dalībvalstis ievēroja savus juridiskos pienākumus saskaņā ar aizdevuma līgumiem[60]. Konsolidētie konstatējumi abās aptaujās, ko veica 2022. gada un 2023. gada sākumā, liecina, ka visas dalībvalstis ziņoja, ka saskaņā ar saviem juridiskajiem pienākumiem ir veikušas vai nu *ex ante*, vai *ex post* (vai abas) pārbaudes visiem *SURE* atbalstītiem pasākumiem, to starpā tiem, saistībā ar kuriem ir vislielākais pārkāpumu vai krāpšanas risks. Apstiprinātu pārkāpumu vai

[57] Trešajā pusgada ziņojumā Komisija arī atgādināja par ziņošanas pienākumiem attiecībā uz Komisijas kā aizdevēja un dalībvalsts kā aizņēmēja kontroli un revīziju.

[58] *Ex ante* pārbaudes veic pirms līdzekļu piešķiršanas. Tās parasti veic īstenošanas struktūras, piem., struktūras, kas nodrošina līdzekļus galasaņēmējiem. *Ex post* pārbaudes, tai skaitā revīzijas, veic pēc līdzekļu piešķiršanas. Tās var ietvert kontroles un revīzijas, ko veic struktūrvienības, kuras nav pakļautas īstenošanas struktūru izpildstruktūrām (piem., iekšējā revīzija ministrijās), kā arī revīzijas, ko veic neatkarīga struktūra īstenošanas struktūrās (piem., revīzijas struktūra vai augstākā revīzijas iestāde).

[59] Eiropas Revīzijas palāta iesaka Komisijai novērtēt *SURE* pieredzi, cita starpā to, vai *SURE* sistēma ir bijusi efektīva, lai samazinātu pārkāpumu vai krāpšanas risku, ņemot vērā dalībvalstu ziņotos gadījumus. Sk. Īpašo ziņojumu 28/2022 par atbalstu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*).

[60] Saskaņā ar *SURE* regulas 13. panta 1. punktu un Finanšu regulas 220. panta 5. punktu un jo īpaši saskaņā ar aizdevuma līgumu katrai dalībvalstij, kas saņem atbalstu no *SURE*, būtu regulāri jāpārbauda, vai mehānisma ietvaros aizņemtās summas tiek izmantotas saskaņā ar *SURE* regulu, PĪL un aizdevuma līgumu, un jānodrošina, ka tiek veikti atbilstoši pasākumi pārkāpumu un krāpšanas novēršanai. Aizņemto summu nepareizas vai neatbilstīgas izmantošanas gadījumā dalībvalstij jāveic tiesiskas darbības šādu summu atgūšanai. To papildina dalībvalsts pienākums saistībā ar aizdevuma pārvaldību izmeklēt un izskatīt krāpšanas vai korupcijas gadījumus vai jebkādas citas nelikumīgas darbības, kas kaitē ES finanšu interesēm.

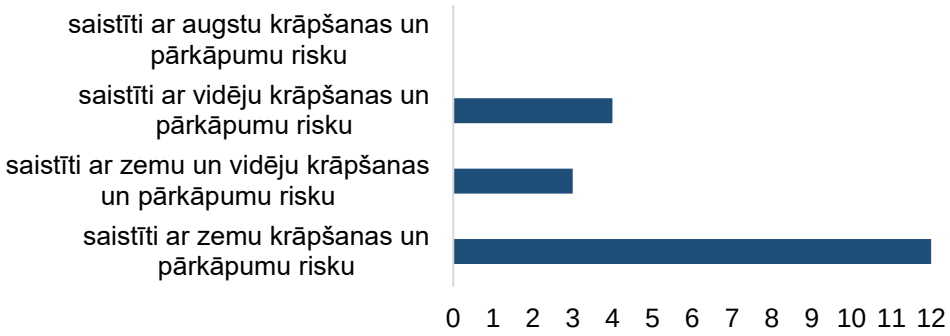
krāpšanas gadījumā visas dalībvalstis atguvušas vai atgūst nepareizi izlietotos līdzekļus vai nu ar tiesvedību, vai bez tās. Turklāt krāpšanas gadījumā visas dalībvalstis veica pasākumus papildus tiem, kas vērsti uz nepareizi izlietoto līdzekļu atgūšanu, piemēram, uzsāka krimināllizmeklēšanu.

Šajā iedaļā ir sniegts to rezultātu kopsavilkums, par kuriem dalībvalstis ziņojušas pēcpārbaudes aptaujā. Konkrēti, 4.2. iedaļā ir ziņots par krāpšanas vai pārkāpumu risku saistībā ar *SURE* atbalstītajiem pasākumiem, cita starpā to virzītājiem. 4.3. iedaļā ir aplūkots *ex ante* un *ex post* pārbaužu tvērums un sniegti pārbaužu piemēri. 4.4. iedaļā galvenā uzmanība ir vērsta uz *SURE* atbalstītiem pasākumiem ar vislielāko krāpšanas vai pārkāpumu risku, kā arī ziņojumiem par to pārbaudēm. Visbeidzot, 4.5. iedaļā ir sniegta informācija par pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaitu, atgūšanas rādītājiem un citiem pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz pārkāpumiem vai krāpšanu.

4.2. SURE atbalstīto pasākumu risks attiecībā uz pārkāpumiem vai krāpšanu

Neviena dalībvalsts neuzskata, ka *SURE* atbalstītie pasākumi būtu pakļauti augstam pārkāpumu vai krāpšanas riskam (25. diagramma). 12 dalībvalstis uzskata, ka visi *SURE* atbalstītie pasākumi ir pakļauti zemam riskam, četras dalībvalstis — ka vidējam riskam, savukārt trīs dalībvalstis uzskata, ka daži pasākumi ir pakļauti zemam, bet citi — vidējam riskam. Vairākas dalībvalstis ziņoja, ka to *ex post* pārbaudēs, tai skaitā revīzijās, nav konstatēts ievērojams pārkāpumu vai krāpšanas apmērs. To apstiprināja arī empīriskais pētījums par Itālijas — lielākās saņēmējas dalībvalsts — saīsināta darbalaika shēmu (*Cassa Integrazione Guadagni — CIG*).

25. diagramma. *SURE* atbalstīto pasākumu riska novērtējums (dalībvalstu skaits)



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*

Zemais pārkāpumu vai krāpšanas risks, kā ziņo lielākā daļa dalībvalstu, bieži ir izskaidrojams ar juridiski un skaidri noteiktiem atbilstības nosacījumiem, atbilstība kuriem tika pārbaudīta *ex ante*. Vairākas dalībvalstis ziņoja, ka automātisku *ex ante* pārbaužu īstenošana, piemēram, pieteikuma iesniedzēju deklarēto datu un dažādu administratīvo vai sociālā nodrošinājuma reģistru datu atbilstības kontrolpārbaude, palīdzēja izvairīties no nepamatotu pabalstu maksājumiem, tādējādi samazinot pārkāpumu vai krāpšanas risku. Dažas dalībvalstis uzskatīja, ka *SURE* atbalstītajiem pasākumiem ir zems pārkāpumu vai plānotas krāpšanas risks, jo atbalsts tika aprēķināts, izmantojot informāciju, kas jau bija pieejama administratīvajās datubāzēs, cita starpā pirms Covid-19 pandēmijas. Ar veselību saistītu

pasākumu gadījumā tiek ziņots par skaidriem iepirkuma kritērijiem, ar ko izskaidro zemu pārkāpumu vai krāpšanas risku.

Par vidēju pārkāpumu vai krāpšanas risku ziņots dažās dalībvalstīs, kurās *ex ante* pārbaudes bija ierobežotas. Īpaši pandēmijas sākumā, kad pieteikuma iesniedzēju skaits īsā laika posmā pieauga, un atbalstu bija nepieciešams sniegt pēc iespējas ātrāk. Turklāt dažos gadījumos atbilstības kritērijus nevarēja pārbaudīt *ex ante*, jo dati (piem., ieņēmumu samazināšanās apmērs) vēl nebija pieejami. Šajos gadījumos maksājumi tika veikti, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēju apliecinājumu ar godavārdu, kurā viņi apgalvoja, ka atbilst visiem atbilstības nosacījumiem. Dalībvalstis ieviesa *ex post* pārbaudes, lai pārbaudītu pieteikuma iesniedzēju pašnovērtējuma pareizību, un pakāpeniski — pēc sākotnējā pieteikumu viļņa — arī pastiprināja savas *ex ante* pārbaudes.

4.3. Ex ante un ex post pārbaužu, tai skaitā revīziju, tvērums un veids

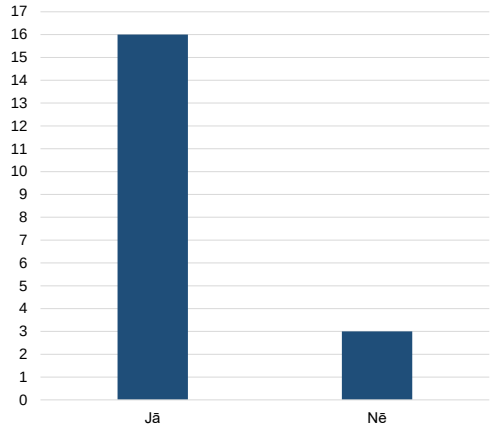
Gandrīz visas dalībvalstis ziņoja, ka ir *ex ante* pārbaudījušas visus *SURE* atbalstītos pasākumus (26. diagramma). Trīs saņēmējas dalībvalstis ziņoja, ka tās *ex ante* nepārbaudīja dažus no saviem pasākumiem dažādu iemeslu dēļ, piemēram, tādēļ, ka bija ļoti liels pieteikumu iesniedzēju skaits un ierobežotas institucionālās spējas apstrādāt pieteikumus īsā laikposmā. Tika arī ziņots, ka dažos gadījumos *ex ante* pārbaudes nebija vajadzīgas, jo piešķiramos finanšu līdzekļus aprēķināja pašas iestādes, pamatojoties uz atbalsta saņēmēju iepriekšējiem datiem. Dalībvalstis kompensēja *ex ante* pārbaužu trūkumu ar *ex post* pārbaudēm.

Ex ante pārbaužu piemēri ir šādi[61]:

- administratīvā/sociālā nodrošinājuma reģistru pārbaude, lai pārbaudītu darba devēja statusu (to, vai darba devējs darbojas atbilstīgās saimnieciskās darbības ietvaros, darbības reģistrācijas datumu, informāciju par apgrozījumu), personas statusu (piemēram, vai persona ir darbinieks, vai darba līgums ir apturēts vai nav, vai darbalaiks ir samazināts, vai persona saņem citus pabalstus), pieprasītās summas, bērna vecumu (vecāku atvaļinājuma pabalstu gadījumā), kā arī to, vai ir nokārtotas nodokļu saistības;
- slimības atvaļinājuma gadījumā tika ziņots, ka pirms pabalstu izmaksas bija nepieciešama ģimenes ārsta izsniegta izziņa par darbnespēju;
- attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar veselību, tika ziņots, ka valdei un veselības apdrošinātājam bija jāapstiprina noteikumi par papildu stundu apmaksu un lielākas algas izmaksu medicīnas personālam.

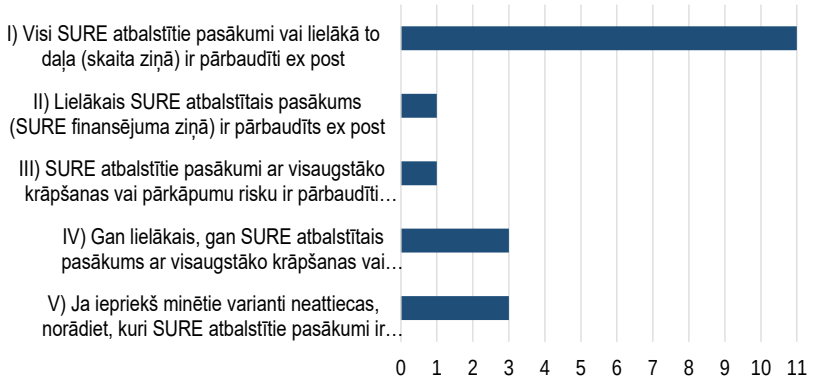
[61] Par iestādēm, kas atbild par *ex ante* pārbaudēm saskaņā ar *SURE*, sniegts skaidrojums trešajā pusgada pārskatā par *SURE*.

26. diagramma. *Ex ante* pārbaudes esība visiem *SURE* atbalstītajiem pasākumiem (dalībvalstu skaits)



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*

27. diagramma. *Ex post* pārbaužu, tai skaitā revīziju, tvērums (dalībvalstu skaits)



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*

Vairāk nekā puse dalībvalstu ziņoja, ka ir *ex post* pārbaudījušas visus *SURE* atbalstītos pasākumus vai lielāko to daļu un vairums neplāno papildu *ex post* pārbaudes (27. diagramma, i) punkts). Vēl piecas dalībvalstis ziņoja, ka ir pārbaudījušas vai nu lielāko pasākumu, vai pasākumu ar vislielāko krāpšanas un pārkāpumu risku, vai abus, tomēr plāno arī turpmākas *ex post* pārbaudes (27. diagramma, ii)–iv) punkts). Divas dalībvalstis ir *ex post* pārbaudījušas vismaz vienu *SURE* atbalstītu pasākumu un 2023. gadā plāno papildu *ex post* pārbaudes, tai skaitā revīziju. Atlikusī dalībvalsts 2023. gada pirmajā pusē plāno revidēt visus *SURE* atbalstītos pasākumus (27. diagramma, v) punkts).

Ex post pārbaužu piemēri ir šādi[62]:

- *SURE* atbalstīto pasākumu izdevumu revīzija, ko budžeta izpildes ietvaros veic neatkarīga revīzijas struktūra. Piemēram, neatkarīga revīzijas struktūra pārbaudīja, vai likumā noteiktie pabalsti ir pareizi piešķirti un izmaksāti atbalsta saņēmējiem;
- finanšu pārbaudes attiecībā uz atbalsta saņēmēju apgrozījumu/ieņēmumiem, lai novērtētu atbilstību un pareizu maksājumu summu, pārbaudes par to, vai darba devēji darbiniekiem izmaksāja pilnu algu un neuzteica darbu (piemēram, laikposmā, par kuru tiek izmaksāta kompensācija), pārbaudes nolūkā novērst to, ka atbalsta saņēmēji saņem atbalstu no citiem nesaderīgiem avotiem (piem., bezdarbnieka pabalsti), ministriju veiktas pārbaudes par to, vai vietējo nodarbinātības dienestu izdevumi ir pareizi;

[62] Par iestādēm, kas atbild par *ex post* pārbaudēm saskaņā ar *SURE*, sniegts skaidrojums trešajā pusgada ziņojumā par *SURE*. Tika ziņots, ka koordinācija starp dažādām iestādēm (piem., centrālajiem, reģionālajiem un perifērajiem birojiem) ir svarīga, lai identificētu iespējamus vai apstiprinātus pārkāpumus.

- attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar veselību, tika ziņots, ka tika revidēts publiskais iepirkums, kā arī veselības apdrošināšanas fonds, kas sniedza atbalstu slimnīcām, lai segtu izmaksas, kas saistītas ar papildu vajadzību pēc personāla.

***Ex post* pārbaudes bieži veica atbalsta saņēmēju izlasē, pamatojoties uz risku.** Konkrētāk, *ex post* pārbaudes bija vērstas uz atbalsta saņēmējiem, kuriem tika konstatēts vislielākais piešķirto līdzekļu ļaunprātīgas izmantošanas risks. Piemēram, tika ziņots, ka *ex post* pārbaudēs galvenā uzmanība tika pievērsta uzņēmumiem, kuri, piem., i) pieņēma darbā jaunus cilvēkus vai kuriem bija liels to personu īpatsvars, kuru uzdevumi ir piemēroti tāldarbam, vienlaikus izmantojot pabalstus saskaņā ar saīsināta darbalaika shēmām vai līdzīgiem pasākumiem, ii) kuri vai nu atsāka saimniecisko darbību, vai tika no jauna izveidoti un pēc atbalsta pārtraukšanas izbeidza darbību, iii) kuri pielāgoja savu juridisko statusu vai darbinieku darba līgumu, lai kļūtu tiesīgi saņemt atbalstu, iv) kuri jau agrāk bija veikuši pārkāpumus vai krāpšanu. Dažos gadījumos risks tika novērtēts, pamatojoties uz līdzīgu izdevumu *ex post* pārbaužu rezultātiem (piem., no Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem). Tika ziņots arī par to, ka vai nu *ex post* pārbaudes bija nejaušas, vai arī tajās bija iesaistīti *visi* atbalsta saņēmēji, tomēr tikai izvēlētā laikposmā (piem., pāris mēnešos).

Visas dalībvalstis ziņoja, ka ir pārbaudījušas *SURE* atbalstītus pasākumus vai nu *ex ante*, vai *ex post* (vai abējādi). Pasākumus, ko nepārbaudīja *ex ante*, pārbaudīja *ex post,* lai nodrošinātu *SURE* atbalstīto pasākumu pareizu izmantošanu[63].

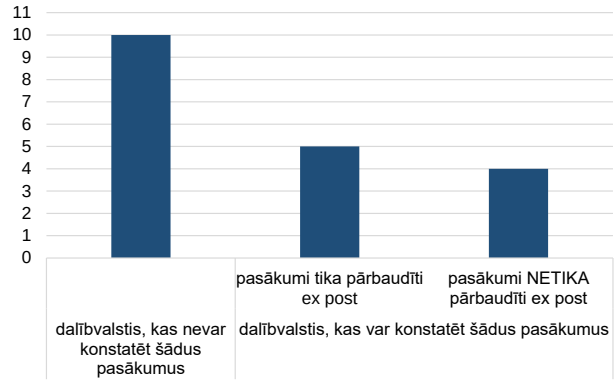
4.4. To pasākumu pārbaude, kuriem ir visaugstākais pārkāpumu vai krāpšanas risks

Lielākā daļa dalībvalstu nevarēja konstatēt *SURE* atbalstītos pasākumus, kuri būtu ar visaugstāko pārkāpumu vai krāpšanas risku (28. diagramma). Galvenais iemesls ir tas, ka tiek uzskatīts, ka *SURE* atbalstītie pasākumi ir pakļauti zemam pārkāpumu vai krāpšanas riskam. Četras dalībvalstis konstatēja, ka pasākumi, ar kuriem tika sniegts atbalsts pašnodarbinātām personām, ir pakļauti visaugstākajam pārkāpumu vai krāpšanas riskam vai nu tāpēc, ka *ex ante* pārbaudes bija ierobežotas (cenšoties pēc iespējas ātrāk sniegt atbalstu), vai arī *ex post* konstatēto pārkāpumu dēļ.

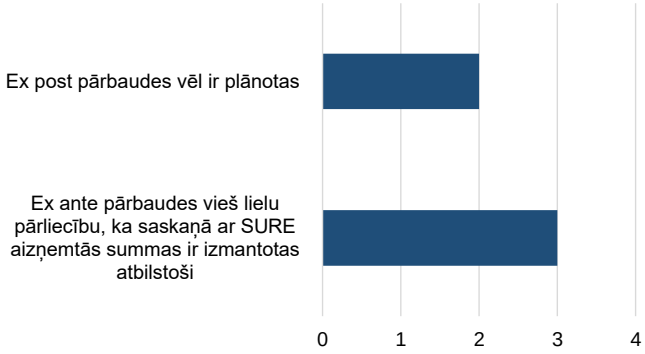
28. diagramma. *SURE* atbalstīti pasākumi ar visaugstāko pārkāpumu vai krāpšanas risku (dalībvalstu skaits)

29. diagramma. Darbības, kas veiktas vai plānotas *SURE* atbalstītiem pasākumiem ar visaugstāko pārkāpumu vai krāpšanas risku, kuri netika pārbaudīti *ex post* (dalībvalstu skaits)

[63] Viena dalībvalsts sniedza informāciju tikai par darba tirgus pasākumu kontroli un revīziju.



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*

Tās dalībvalstis, kuras konstatēja *SURE* atbalstītos pasākumus ar visaugstāko pārkāpumu un krāpšanas risku, veica pasākumus, lai nodrošinātu līdzekļu pareizu izmantošanu. Konkrētāk, visas (deviņas) dalībvalstis, kuras konstatēja *SURE* atbalstītos pasākumus ar visaugstāko pārkāpumu un krāpšanas risku, šādus pasākumus pārbaudīja *ex ante*[64]. Turklāt piecas dalībvalstis arī ziņoja, ka tos pārbaudīja *ex post* (28. diagramma). Četras dalībvalstis, kuras nav veikušas šādu pasākumu *ex post* pārbaudi, ziņoja, ka vai nu tās vēl plāno veikt *ex post* pārbaudes, vai arī *ex ante* pārbaudes lielā mērā sniedz pārliecību par izdevumu pareizu izmantošanu (29. diagramma).

4.5. Pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu izplatība un to novēršanas pasākumi

Atgūstamās summas, kas ir rādītājs pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu izplatībai, par lielāko *SURE* atbalstīto pasākumu vairumā gadījumu ir bijušas mazākas par 2 % no kopējiem izdevumiem (30. diagramma). Tomēr šie dati ir tikai orientējoši un nav salīdzināmi starp valstīm neviendabīgu pasākumu dēļ[65]. Dažas dalībvalstis informēja, ka atgūstamās summas ietver naudas sodus, kas uzlikti par krāpšanu.

Vienpadsmit no piecpadsmit dalībvalstīm līdz šim ir atguvušas vairāk nekā 75 % no kopējās maksājamās summas (31. diagramma). Dažās dalībvalstīs atgūšanas rādītāji būtu augstāki, ja, piemēram, tiktu ņemti vērā arī ārpustiesas izlīgumi, kas ļauj veikt atmaksāšanu (vairākos turpmākos) maksājumos.

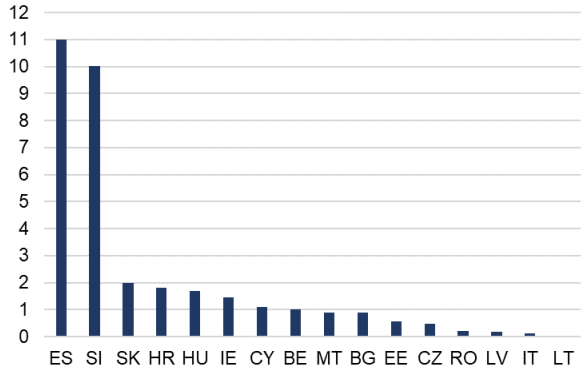
Visas dalībvalstis ir atklājušas pārkāpumus, bet aptuveni divas trešdaļas dalībvalstu ir atklājušas arī krāpšanu. Krāpšanas gadījumā visas dalībvalstis veica papildu pasākumus, lai atgūtu nepareizi izlietotos līdzekļus, piemēram, informējot attiecīgās izmeklēšanas iestādes un veicot attiecīgās tiesībaizsardzības procedūras. Dažas dalībvalstis ziņoja, ka, reaģējot uz krāpšanu vai pārkāpumiem, ir veikušas preventīvus pasākumus, piemēram, izveidojušas jaunu

[64] Divas dalībvalstis konstatēja, ka *SURE* atbalstītajam pasākumam ir visaugstākais pārkāpumu un krāpšanas risks, pamatojoties uz tā apmēru, nevis risku.

[65] Piemēram, Slovēnija ziņoja, ka tās lielākā pasākuma ("gaidīšana uz darbu", kas ir saīsināta darbalaika shēma) gadījumā atbalsts tika piešķirts 2020. gadā, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja subjektīvo novērtējumu par ieņēmumu paredzamo samazināšanos 2020. gadā. Ņemot vērā nenoteiktību ekonomikā, bija grūti paredzēt ieņēmumu precīzu samazināšanos, tāpēc lielākā daļa pārkāpumu saistībā ar šo pasākumu bija saistīti ar šā atbilstības nosacījuma *ex post* (ne)izpildi. Tas arī izskaidro salīdzinoši lielo pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaitu (10 % 30. diagrammā).

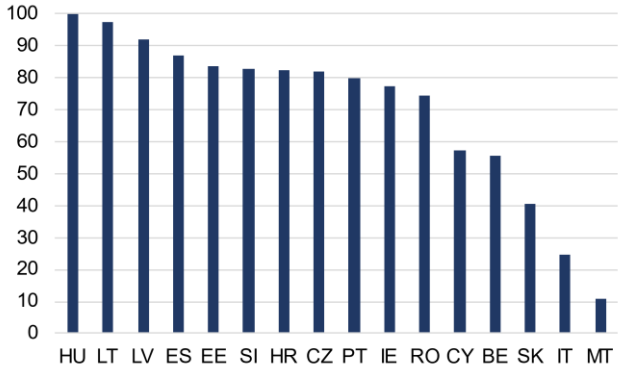
uzņēmējdarbības izpētes sistēmu, lai prognozētu krāpšanas riskus un optimizētu preventīvu krāpšanas atklāšanu, vai izveidojot to vienību sarakstu, kuras neatbilda atbilstības nosacījumiem, lai novērstu to atkārtotu (sekmīgu) pieteikšanos.

30. diagramma. Pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaits attiecībā uz lielāko *SURE* atbalstīto pasākumu (% no kopējiem izdevumiem)



Avots: *dalībvalstu aptaujas un pašu aprēķini.*
Piezīme. Pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu skaitu aprēķina kā atgūstamo summu attiecībā pret kopējiem izdevumiem par lielāko *SURE* atbalstīto pasākumu katrā dalībvalstī. Dati ir tikai orientējoši un nav salīdzināmi starp valstīm neviendabīgu pasākumu dēļ (sk. 64. zemsvītras piezīmi). Horvātija un Kipra ir sniegušas gadījumu skaitu par visiem pasākumiem, un Čehija — par otro lielāko pasākumu. Šādos gadījumos skaitu aprēķina, ņemot vērā kopējos izdevumus par attiecīgi visiem pasākumiem vai otro lielāko pasākumu. Bulgārijai skaitu aprēķina, pamatojoties uz atgūto summu, nevis atgūstamo summu. Grieķija, Polija un Portugāle nesniedza informāciju ne par atgūstamo, ne atgūto summu.

31. diagramma. Atgūšanas rādītāji saistībā ar lielāko *SURE* atbalstīto pasākumu (atgūtās summas % no kopējās atgūstamās summas)



Avots: *dalībvalstu aptaujas.*
Piezīme. Horvātija un Kipra ir sniegušas atgūšanas radītājus par visiem pasākumiem, un Čehija — par otro lielāko pasākumu. Bulgārija, Grieķija un Polija nesniedza informāciju par atgūšanas radītājiem.

V. *SURE* REGULAS PIEMĒROŠANU PAMATOJOŠO ĀRKĀRTAS APSTĀKĻU SAGLABĀŠANĀS

Instrumenta *SURE* darbības izbeigšanās klauzula stājās spēkā 2023. gada 1. janvārī. Komisijai bija jāziņo par to ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kas bija par pamatu *SURE* regulas piemērošanai instrumenta darbības laikā[66]. Ceturtajam pusgada ziņojumam 2022. gada septembrī nebija pievienots priekšlikums pagarināt instrumenta darbības termiņu — tajā tika atzīts, ka lielākā daļa ar Covid-19 saistīto ierobežojumu ir pakāpeniski atcelti, jo vīrusa epidemioloģiskie draudi mazinājās. Tā kā minētie ārkārtas apstākļi vairs nepastāvēja, finansiālā palīdzība saskaņā

[66] *SURE* regulas 14. panta 1. punkts. Saskaņā ar *SURE* regulas 12. panta 3. punktu instrumenta pieejamības laikposms, kurā var pieņemt PĪL, beidzas 2022. gada 31. decembrī. Saskaņā ar 12. panta 4. punktu, ja Komisija īstenošanas ziņojumā ir secinājusi, ka smagie ekonomikas traucējumi, ko radījis Covid-19 uzliesmojums, kura dēļ ir jāfinansē atbalstttiesīgi pasākumi, turpina pastāvēt, Padome pēc Komisijas priekšlikuma var nolemt pagarināt instrumenta pieejamības laikposmu ik reizi vēl par papildu sešu mēnešu laikposmu.

ar instrumentu 2022. gada 31. decembrī vairs nebija pieejama. Šajā iedaļā ir pārbaudīts, vai šis novērtējums joprojām ir atbilstošs.

Covid-19 ārkārtas pasākumi līdz 2022. gada vasaras beigām gandrīz pilnībā tika atcelti. Lai gan omikrona variantam ir novēroti periodiski infekcijas viļņi, kas sasniedz maksimumu ik pēc 2–3 mēnešiem, Covid-19 epidemioloģiskā un ekonomiskā ietekme kopumā ir turpinājusi samazināties. Saskaņā ar Eiropas Slimību kontroles centra datiem pēdējo 12 mēnešu laikā ir vērojama vispārēja rādītāju maksimuma samazināšanās tendence attiecībā uz ziņotajiem gadījumiem, hospitalizācijas gadījumiem, uzņemšanu intensīvās terapijas nodaļā un nāves gadījumiem[67]. Dalībvalstīm nav nepieciešams no jauna ieviest ierobežošanas vai ekonomikas atbalsta pasākumus, kas ļaus arī turpmāk pakāpeniski atcelt ar Covid-19 saistītos izdevumus. No 2023. gada 7. maija visi ES/EEZ Covid-19 rādītāji vai nu samazinājās, vai bija stabili, un dažās dalībvalstīs, kurās atsevišķi rādītāji palielinājās, vērtības joprojām bija salīdzinoši zemas[68]. Pasaules Veselības organizācija 2023. gada 5. maijā pārklasificēja Covid-19 par vispāratzītu un aktuālu veselības problēmu, nevis par starptautiska mēroga ārkārtas situāciju sabiedrības veselības jomā.

Tas apstiprina Komisijas iepriekšējo novērtējumu, ka ārkārtas apstākļi, kas pamatoja *SURE*, vairs nepastāv. Stabilā epidemioloģiskā situācija atspoguļojas arī dalībvalstu izdevumos par *SURE* atbalsttiesīgiem pasākumiem, kuru kopsumma līdz 2022. gada decembrim bija tikai 66 miljoni EUR salīdzinājumā ar 1,3 miljardiem EUR 2022. gada janvārī. *SURE* bija pagaidu ārkārtas instruments, un, beidzoties pandēmijas ārkārtas posmam, tas arī ir beidzies.

VI. ZIŅOŠANAS PIENĀKUMI SASKAŅĀ AR ES *SURE* SOCIĀLĀS IETEKMES OBLIGĀCIJU SATVARU

Šis ziņojums pārsniedz *SURE* regulā noteiktos ziņošanas pienākumus, izpildot arī ziņošanas prasības saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvaru[69]. Satvars nosaka, ka jāziņo par *SURE* ieņēmumu sadali, izdevumu veidu un *SURE* ietekmi.

***SURE* ieņēmumu sadalījums pa saņēmējām dalībvalstīm un attiecināmu sociālo izdevumu veidiem ir sniegts attiecīgi 1.1. un 3.2. iedaļā.** Līdz 2022. gada decembrim visa piešķirtā summa 98,4 miljardu EUR apmērā bija izmaksāta 19 dalībvalstīm, un tās šo finansiālo palīdzību bija iztērējušas.

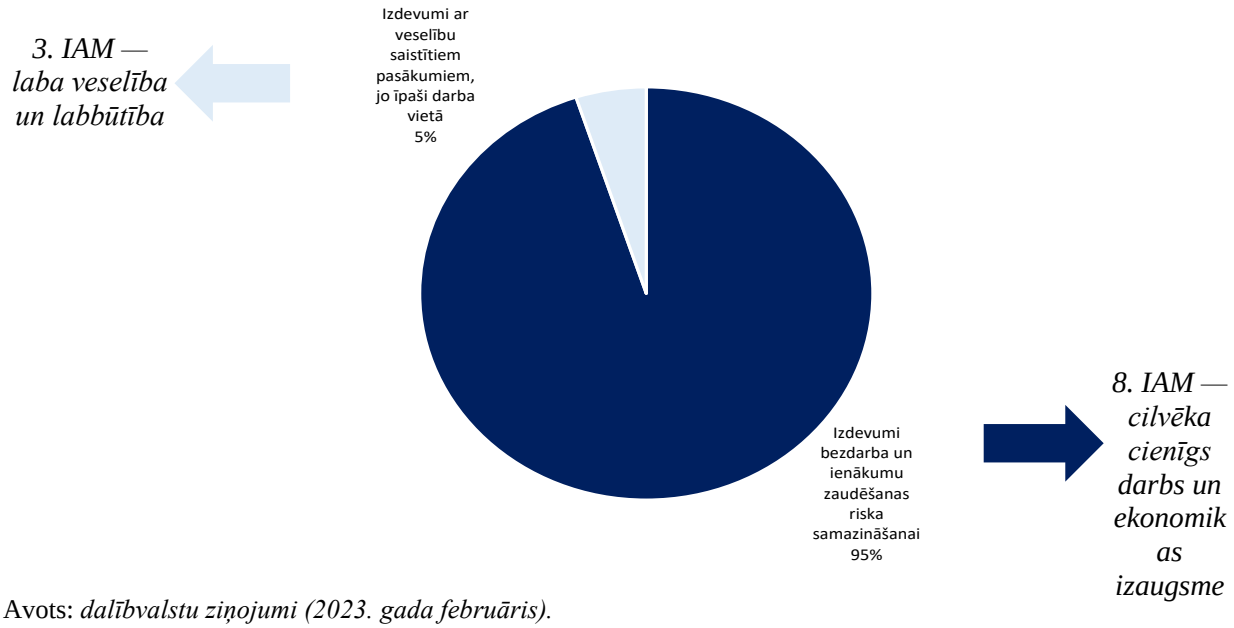
***SURE* publiskie izdevumi joprojām atbilst ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM).** *SURE* finansēto publisko izdevumu sadalījums pa attiecināmajiem sociālajiem izdevumiem, kā norādīts sociālās ietekmes obligāciju satvarā, liecina, ka 95 % tiek tērēti bezdarba un ienākumu zaudēšanas riska samazināšanai. Kā parādīts 32. diagrammā, tas atbalsta 8. IAM (cilvēka cienīgs

[67] https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/country-overviews.
[68] Turpat.
[69] ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvars nosaka standartu, kurš ieguldītājiem nodrošina pārliecību, ka šajā satvarā emitētās ES obligācijas ir saistītas ar projektiem, kuri patiesi kalpo sociāliem nolūkiem. Tādējādi sistēma atbilst *ICMA* sociālās ietekmes obligāciju principiem, proti, principiem attiecībā uz i) ieņēmumu izlietošanu, ii) projektu izvērtēšanas un atlases procesu, iii) ieņēmumu pārvaldību un iv) ziņošanu. Sīkāku informāciju sk.: eu_sure_social_bond_framework.pdf (europa.eu).

darbs un ekonomikas izaugsme). Atlikušie 5 % tiek tērēti ar veselību saistītiem pasākumiem, kas atbalsta 3. IAM (laba veselība un labbūtība).

Par *SURE* ietekmi ir ziņots 2.4. un 3. iedaļā. Ir sniegtas aplēses par *SURE* atbalstīto cilvēku un uzņēmumu skaitu gan 2020., gan 2021., gan 2022. gadā. *SURE* palīdzēja aizsargāt aptuveni 1,5 miljonus darbvietu, kas tika saglabātas 2020. gadā, kā parādīts 3.1. iedaļā. Ir apliecinājies, ka *SURE* ir atbalstījis izaugsmes atjaunošanos 2021. un 2022. gadā, kā parādīts 3.2. iedaļā. Pašlaik aplēses liecina, ka dalībvalstis ir ietaupījušas 9 miljardus EUR uz procentu maksājumiem, kā parādīts 3.3. iedaļā.

32. diagramma. Sociālās ietekmes obligāciju satvars un IAM kartēšana



Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2023. gada februāris).*

VII. GALĪGIE APSVĒRUMI PAR *SURE* PIEVIENOTO VĒRTĪBU, IZVĒRTĒJOT GŪTO PIEREDZI

Šajā iedaļā ir aplūkotas trīs plašas politikas atziņas, ko var gūt no *SURE* panākumiem. Šajā ziņojumā sniegtais sākotnējais novērtējums liecina, ka *SURE* kopumā ir bijis veiksmīgs[70]. Turklāt 2021. gada jūnijā *SURE* ieguva Eiropas Ombuda 2021. gada Labas pārvaldības balvu kategorijā "Izcilība pilsoņiem svarīgu pakalpojumu sniegšanā". Šeit aplūkotas trīs galvenās atziņas, ko var gūt no *SURE*, taču tās tiks sīkāk apskatītas *SURE* izvērtējumā, un Komisija ir paziņojusi, ka to publicēs līdz 2024. gada 3. ceturksnim.

Pirmkārt, *SURE* reaģēja uz konkrētu ārkārtas vajadzību, kas radās pandēmijas kontekstā un bija gan sociāla, gan ekonomiska rakstura. Ņemot vērā nenoteiktību pandēmijas sākumā, politikas veidotājiem bija ļoti svarīgi veikt konkrētus pasākumus, lai izvairītos no ilgtermiņa sociāla un ekonomiska posta, ko izraisījis — kā pamatoti tika prognozēts — īslaicīgs satricinājums. Šajā nolūkā *SURE* kalpoja skaidram un precīzi definētam mērķim, reaģējot uz konkrētu un neatliekamu vajadzību, ko konstatējušas gan dalībvalstis, gan Komisija. Mērķis bija saglabāt darba ņēmēju nodarbinātību, lai aizsargātu viņu ienākumus un mazinātu pandēmijas

[70] Šajā iedaļā aplūkotie apsvērumi izriet no: Eiropas Komisija (2022), "Quarterly Report on the Euro Area", III iedaļa, 21. sēj., Nr. 2.

negatīvās ekonomiskās un sociālās sekas. Instruments jo īpaši reaģēja uz saimnieciskās darbības apturēšanu saistībā ar pārvietošanās ierobežojumiem un ierobežojošajiem pasākumiem, kas tika ieviesti visā ES, lai novērstu smago epidemioloģisko situāciju, mazinātu infekcijas izplatīšanās ātrumu un pasargātu dzīvības. Par šā mērķa sociālo raksturu jo īpaši liecina ES pirmo reizi emitētās sociālās ietekmes obligācijas, kas ir izrādījušās populāras arī ieguldītāju vidū.

***SURE* tvērums bija īpaši efektīvs, jo tas bija balstīts nevis uz stingru institucionālo definīciju, bet uz mērķi, t. i., atbalstot darbvietu saglabāšanu.** *SURE* neaprobežojās ar ierobežotu instrumenta veidu, kas bija tikai līdzeklis mērķa sasniegšanai. Tā galvenais uzsvars bija likts uz saīsināta darbalaika shēmām (un līdzīgiem pasākumiem pašnodarbinātām personām), kas ir visefektīvākais darba tirgus pasākuma veids, ko īstenot regulētas ekonomikas slēgšanas laikā (t. i., Covid-19 pārvietošanās ierobežojumi)[71]. Tas arī deva dalībvalstīm skaidru politikas virzienu krīzes laikā. Vienlaikus *SURE* galvenais mērķis bija nodrošināt dalībvalstīm operatīvo rīcības brīvību, lai pielāgotu savu atbildes reakciju darba tirgus vajadzībām, ņemot vērā nepieredzētos un dramatiskos apstākļus. Šā iemesla dēļ *SURE* aptvēra virkni pasākumu, kuriem bija tāds pats mērķis kā saīsināta darbalaika shēmām, proti, saglabāt darbvietas uzņēmumos, vienlaikus pandēmijas laikā nodrošinot darba ņēmējiem ienākumu aizsardzību. Šie pasākumi ietvēra atbalstu pašnodarbinātām personām un algas subsīdijas shēmas (ja atbalstu piešķir, nevis pamatojoties uz nenostrādātajām stundām, bet gan kā fiksētu summu vai daļu no algu fonda). Citi pasākumi ietvēra dažādus netiešo darbaspēka izmaksu samazinājumus (saistībā ar darba saglabāšanu), slimības atvaļinājumu un īpašā atvaļinājuma pabalstus, kā arī citus īpašus pasākumus, lai paplašinātu nestandarta nodarbinātībā iesaistīto darba ņēmēju (piemēram, periodisku vai sezonas darbinieku) darbību.

Otrkārt, attiecībā uz pārvaldību *SURE* parādīja ES metodes vērtīgumu, jo apvieno uz politiku balstītu nosacījumu sistēmu un elastīgu īstenošanu valstīs. *SURE* ierosināja Komisija, izmantojot ES Kopienas metodi, nevis starpvaldību metodi. Tas nodrošināja pārskatatbildību un solidaritāti starp dalībvalstīm, vienlaikus palīdzot izvairīties no jebkādiem iespējamiem aizspriedumiem. Komisija *SURE* ietvaros ierosināja tikai uz politiku balstītu nosacījumu sistēmu — vienīgie nosacījumi, lai piekļūtu shēmai, bija tādi, ka pandēmijas dēļ dalībvalstis ir saskārušās ar ievērojamu un pēkšņu izdevumu pieaugumu saistībā ar saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem un ka *SURE* līdzekļi jāizmanto paredzētajam mērķim. Šī nosacījumu sistēma ļāva dalībvalstīm saglabāt atbildību par valsts īstenotajiem pasākumiem, vienlaikus gūstot labumu no finansiālā atbalsta un politikas ievirzēm, kas sniegtas saskaņā ar *SURE*.

Treškārt, instrumenta *SURE* pamatā bija stabila finanšu struktūra. *SURE* tika izveidots, pamatojoties uz dalībvalstu nodrošināto garantiju sistēmu. Visas dalībvalstis, to starpā astoņas dalībvalstis, kas neguva labumu no *SURE*, sniedza garantijas kopumā 25 miljardu EUR apmērā. Šīs garantijas tika sniegtas brīvprātīgi un pēc to piešķiršanas kļuva neatsaucamas, beznosacījumu un izsniedzamas pēc pieprasījuma. Šī garantiju sistēma ir finansiāli stabila (vienlaikus skaidri pauž solidaritāti ar ES budžeta starpniecību). Šī sistēma padarīja *SURE* obligācijas ļoti uzticamas

[71] Akadēmiskajās aprindās pandēmijas sākumposmā tika atzīta arī saīsināta darbalaika shēmu īpašā efektivitāte, piem., *Laudais* un *Giupponi VoxEU*, 2020. gada aprīlis: https://cepr.org/voxeu/columns/building-effective-short-time-work-schemes-covid-19-crisis.

tirgiem un kredītreitingu aģentūrām, tādējādi paverot ceļu spēcīgam ieguldītāju pieprasījumam, kas bija vērojams attiecībā uz katru emisiju. *SURE* popularitāte gan dalībvalstu, gan ieguldītāju vidū arī samazināja stigmatizācijas risku, kas saistīts ar finansiālās palīdzības izmantošanu kādā konkrētā dalībvalstī.

PIELIKUMS. Sīkāka informācija par *SURE* darījumiem un līdzekļu izmaksu

A1. tabula. Līdzekļu izmaksa dalībvalstīm saskaņā ar *SURE* (miljardi EUR)

Valsts	**Kopējā aizdevuma summa**	**1. ES *SURE* emisija** Darījums: 20.10.2020. Līdzekļu izmaksa: 27.10.2020.			**2. ES *SURE* emisija** Darījums: 10.11.2020. Līdzekļu izmaksa: 17.11.2020.			**3. ES *SURE* emisija** Darījums: 24.11.2020. Līdzekļu izmaksa: 1.12.2020.	**4. ES *SURE* emisija** Darījums: 26.1.2021. Līdzekļu izmaksa: 2.2.2021.			**5. ES *SURE* emisija** Darījums: 9.3.2021. Līdzekļu izmaksa: 16.3.2021.	**6. ES *SURE* emisija** Darījums: 23.3.2021. Līdzekļu izmaksa: 30.3.2021.			**7. ES *SURE* emisija** Darījums: 18.5.2021. Līdzekļu izmaksa: 25.5.2021.			**8. ES *SURE* emisija** Darījums: 22.3.2022. Līdzekļu izmaksa: 29.3.2022.	**9. ES *SURE* emisija** Darījums: 7.12.2022. Līdzekļu izmaksa: 14.12.2022.	**Kopā izmaksāts** (100 % no aizdevuma summas)	**Vid. termiņš**
		10 g.	20 g.	**Kopā**	5 g.	30 g.	**Kopā**	15 g.	7 g.	30 g.	**Kopā**	15 g.	5 g.	25 g.	**Kopā**	8 g.	25,6 g.	**Kopā**	15 g.	15 g.		
Beļģija	8,2							**2,0**	1,3	0,7	**2,0**		1,3	0,9	**2,2**	1,1	0,9	**2,0**			**8,2**	**14,7**
Bulgārija	1,0															0,3	0,2	**0,5**		**0,5**	**1,0**	**15,0**
Horvātija	1,6				0,3	0,2	**0,5**					**0,5**								**0,6**	**1,6**	**14,5**
Kipra	0,6				0,2	0,1	**0,3**		0,2	0,1	**0,2**					0,1	0,0	**0,1**		**0,0**	**0,6**	**14,7**
Čehija	4,5											**1,0**	1,0		**1,0**					**2,5**	**4,5**	**12,8**
Igaunija	0,2															0,1	0,1	**0,2**			**0,2**	**15,0**
Grieķija	6,2				1,0	1,0	**2,0**		0,7		**0,7**					1,6	0,9	**2,5**		**0,9**	**6,2**	**14,6**
Ungārija	0,7							**0,2**	0,2	0,1	**0,3**								**0,1**		**0,7**	**14,8**
Īrija	2,5												1,3	1,2	**2,5**						**2,5**	**14,7**
Itālija	27,4	5,5	4,5	**10,0**	3,1	3,4	**6,5**		4,5		**4,5**	**3,9**	0,7	1,2	**1,9**		0,8	**0,8**			**27,4**	**14,8**
Latvija	0,5				0,1	0,0	**0,1**		0,0	0,0	**0,1**					0,1	0,0	**0,1**		**0,2**	**0,5**	**14,7**
Lietuva	1,1				0,2	0,1	**0,3**					**0,3**				0,2	0,2	**0,4**		**0,1**	**1,1**	**14,8**
Malta	0,4				0,1	0,0	**0,1**					**0,1**				0,1	0,1	**0,2**			**0,4**	**14,6**
Polija	11,2	1,0	0,0	**1,0**					2,6	1,7	**4,3**		1,4		**1,4**	1,1	0,5	**1,6**	**1,5**	**1,5**	**11,2**	**13,6**
Portugāle	6,2							**3,0**								1,5	0,9	**2,4**	**0,5**	**0,3**	**6,2**	**14,7**
Rumānija	3,0							**3,0**													**3,0**	**14,6**
Slovākija	0,6							**0,3**				**0,3**									**0,6**	**14,9**
Slovēnija	1,1				0,2	0,0	**0,2**		0,5	0,4	**0,9**										**1,1**	**14,8**
Spānija	21,3	3,5	2,5	**6,0**	2,9	1,2	**4,0**			1,0	**1,0**	**2,9**	2,4	1,7	**4,1**	1,9	1,4	**3,4**			**21,3**	**14,7**
Kopā	**98,4**	10,0	7,0	**17,0**	8,0	6,0	**14,0**	**8,5**	10,0	4,0	**14,0**	**9,0**	8,0	5,0	**13,0**	8,1	6,0	**14,1**	**2,2**	**6,5**	**98,4**	**14,5**

A2. tabula. Svarīgākā statistika par ES *SURE* aizņēmumu darījumiem (EUR)

	***SURE* Nr. 1**		***SURE* Nr. 2**		***SURE* Nr. 3**	***SURE* Nr. 4**		***SURE* Nr. 5**	***SURE* Nr. 6**		***SURE* Nr. 7**		***SURE* Nr. 8**	***SURE* Nr. 9**
Laidiens	10 gadi	20 gadi	5 gadi	30 gadi	15 gadi	7 gadi	30 gadi (atkārtoti)	15 gadi	5 gadi	25 gadi	8 gadi	25 gadi	15 gadi	15 gadi
Obligācijas lielums	10 mljrd.	7 mljrd.	8 mljrd.	6 mljrd.	8,5 mljrd.	10 mljrd.	4 mljrd.	9 mljrd.	8 mljrd.	5 mljrd.	8,137 mljrd.	6 mljrd.	2,17 mljrd.	6,548 mljrd.
Ienesīgums	–0,238 %	0,131 %	–0,509 %	0,317 %	–0,102 %	–0,497 %	0,134 %	0,228 %	–0,488 %	0,476 %	0,019 %	0,757 %	1,199 %	2,767 %
Starpība	MS+3 b. p.	MS+14 b. p.	MS-9 b. p.	MS+21 b. p.	MS-5 b. p.	MS-16 b. p.	MS+5 b. p.	MS-4 b. p.	MS-14 b. p.	MS+1 b. p.	MS-2 b. p.	MS+17 b. p.	MS-8 b. p.	MS+21 b. p.
Starpība pret *Bund* (bāzes punkti)	36,7	52,1	18,5	36,4	26,9	20	25,2	33,4	20	34,4	31,5	40,6	55,9	86,8
Starpība pret *OAT* (bāzes punkti)	9,2	3,2	7,7	–9,9	0,5	–1	–23,1	–2,6	3,1	–11	–1,2	–21	4,9	24
Jaunas emisijas koncesija	+1 b. p.	+2 b. p.	+1,5 b. p.	+2,5 b. p.	+1 b. p.	1 b. p.	1 b. p.	2	1,5 b. p.	1,5 b. p.	2 b. p.	2,5 b. p.	1 b. p.	4 b. p.
Kopējais ieguldītāju pieprasījums	145 mljrd.	88 mljrd.	105 mljrd.	70 mljrd.	114 mljrd.	83 mljrd.	49 mljrd.	86 mljrd.	46,5 mljrd.	40 mljrd.	51,2 mljrd.	37,5 mljrd.	35 mljrd.	25 mljrd.

Piezīme. Šī statistika attiecas uz Komisijas aizņēmumiem Savienības vārdā. Jaunas emisijas koncesija apzīmē prēmiju, kas izmaksāta ieguldītājiem, kuri pirka no jauna emitētas obligācijas ar lielāku starpību, nekā atbilstošas obligācijas varētu tikt tirgotas sekundārajā tirgū.